حکومەتی هەرێمی کوردستان - عیراق
وەزارەتی پەروەردە
لێژنەی باڵای کۆنگرەی پەروەردەیی

پێشنیارو ڕاسپاردەکان

بۆ کۆنگرەی پەروەردەیی

٢٠٠٧

حکومەتی هەرێمی کوردستان – عیراق

وەزارەتی پەروەردە

بەڕێوەبەرایەتی گشتی دیوان

لیژنەی باڵای کۆنگرەی پەروەردەیی

پێشنیارو ڕاسپاردەکان بۆ کۆنگرەی پەروەردەیی

٢٠٠٧

* ناوی پەرتووک: پێشنیارو راسپاردەکان بۆ کۆنگرەی پەروەردەیی

* ئامادەکردن وسەرپەرشتی کردن: لیژنەی باڵای کۆنگرەی پەروەردەیی

* دەرهێنانی هونەری : بەشی کۆمپیوتەری

چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە

* ساڵ : ٢٠٠٧

* چاپ : چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە - هەولێر

پێشەکی :-

یەکێ لەکارە هەرە پێشینەکانی لیژنەی باڵای چوارەمین کۆنگرەی پەروەردەیی، ئامادەکردنی ئەم کتێبەیە کە لەبەر دەستتانە، ناوەڕۆکەکەشی پوختەی کۆکردنەوەو لێکدانەوەی سەرجەم تەوەرە پسپۆرییەکانی پێکهاتەی وەزارەتی پەروەردەی حکومەتی هەرێمی کوردستانە. ئەم پوختەیەش کورتکراوەی کۆنووسە ئامادەکراوەکانی لیژنەی تەوەرەکانە.. بۆئەوەی بەئاسانی و ڕاستەوخۆ وەکو کارنامەیەکی زانستی بخرێتە بەردەستی ئەندامە بەشداربووەکانی کۆنگرەو هەموو خەمخۆرانی پرۆسەی پەروەردەو فێرکردن لەهەرێمی کوردستان و، لەهەمان کاتدا لایەنە پەیوەندارە فەرمییەکانیشی لێ ئاگادار بکرێنەوە، بۆیە بەپێویستمان زانی لەم کتێبەدا تەنیا جەخت لەسەر خاڵە پێشنیارکراوەکانی هەر تەوەرێك بکرێت و گرنگی بەچۆنیەتی دۆزینەوەی ڕێگەچارەی گونجاو بدرێت و، پشتڕاستین کە بەتێبینی و بۆچوونەکانتان حاڵەتە پێشنیارکراوەکان باشتر روون دەکرێنەوەو لەرووی دەربڕین و خستنەرووی گرفتەکانیشەوە دەوڵەمەندتر دەبن و بەهیمەتی هەموو لایەك بنەما زانستی و سوودمەندەکان دەستنیشان دەکرێن و دەبنە بەشێك لەدانانی بڕیارە پەروەردەییەکان.

(بەشی یەکەم)

چارەسەر و پێشنیازەکانی پرۆگرامەکانی خوێندن

١- پەیڕەوکردنی فەلسەفە و سیاسەتێکی ڕوونی پەروەردەیی کە حکومەتی هەرێمی کوردستان لە سەر ڕۆشنایی ئەم فەلسەفەیە کار بۆ دارشتنی سیستەمی پەروەردەیی بکات، فەلسەفەکەش ئەم خالانە دەگرێتە خۆی: فەلسەفەی پەروەردە دەبێت لەسەر بنەمای چەسپاندنی بیری مرۆڤایەتی ونەتەوایەتی و نیشتیمانی دارێژرێ و گەشەپێدان و بنیاد نانی کەسایەتیەکی لیبرالی رەخنە نامێزی بریاردەر بەرهەم بهێنێت بەشێوەیەك بیگوازێتەوە لەناوچە گەرییەوە بۆ جیهانگیری بە ڕەچاوکردنی پێکهاتەی مۆزایکی کوردستان و پابەندبوون بە دیموکراسی و بەهاو پێوەرە پەیوەستەکان و باوەڕبوون بە زانست و یەکسانی ڕاستەقینە و ڕەخساندنی هەلی فێربوون بۆ هەموان بە ڕەچاوکردنی تایبەتمەندییەکانی کومەڵگای کوردستانی و هاندانی گیانی داهێنان.

٢ - چاو خشانەوە بە پرۆگرامی خوێندن و کارا کردنی لایەنی پراکتیکی و کرداری و کار کردن لە سەر لا بردنی دووبارە بوونەوە و چڕی و پڕی بابەتەکانی ناو کتێبەکان و دارشتنیان بە شێوەیەك ڕەچاوی سروشتی ژیانی تاك بکات لە کوردستان و لە ئاستی گۆرانکارییە زانستیەکان دا، بێت و هەروەها ڕەچاو کردنی یەکسانی جێندەری (ڕەگەزی) لە پرۆگرامەکانی خوێندن و فاکتەرێك بێت بۆ چەسپاندنی خۆشەویستی خاك و ولات و کارو ڕێنووسی هەموکتێبەکان ڕێك بخرێت و هاندانی کەرتی تایبەت بۆ بەشداری کردن لە هەموو چالاکییەکانی بواری پەروەردە .

٣-دانانی پرۆگرامی تایبەت بە بابەتەکانی (هونەر و وەرزش) لە قۆناغی دواناوەندی.

٤-کاراکردنی ڕۆڵی بەڕێوەبەرایەتی گشتی پرۆگرامەکان بە هەموو بەشەکانی لە بەشی دانان و وەرگێران و یەکەی کۆمپیوتەری تایبەت بەخۆی و چاپخانەو کۆگاکان ودانانی بەشێکی تایبەت بە نەخشەسازی (تصامیم) و هەروەها وبەهێز کردنی

پەیوەندی نێوان ئەم بەشانە و لە نێوان ئەم بەرێوەبەرایەتیەو بەرێوەبەرایەتیەکانی تری وەزارەت.

٥- پتەو کردنی پەیوەندی و زیاد کردنی رۆڵی (کۆری زانیاری کوردستان) لەیەك خستنی زاراوەی کتێبەکانی خوێندن .

٦- جەخت کردن لە سەر پەیوەندی پرۆگرامەکانی خوێندن لە هەموو قۆناغەکان.

٧- گرنگی دان بە گشت هۆیەکانی فێرکردن بە ئەنجامدانی گەشتی زانیاری و ئیش کردن بۆ پەرە پێدانی تەلەفزیونی پەروەردەیی ، هەروەها دابین کردنی گشت پێداویستیەکان وەك (نەخشە و تاقیگە و پێداویستیەکانی وەرزش و هونەر و مۆسیقا).

٨- فەرهەنگێکی کوردی-عەرەبی-ئینگلیزی بۆقوتابیان هەبێت بەپێی قۆناغەکانی خوێندن بە مەرجێك هەموو شێوەزارەکانی کوردی بگرێتە خۆی.

٩- کار کردن بۆ پیاچوونەوەو گۆرینی پرۆگرامی پەیمانگای مەلبەندی مامۆستایان بۆئەوەی لەگەڵ گۆرانکاری سەردەم بگونجێت وبتوانێت مامۆستای لێهاتوو ئامادە بکات.

١٠- بابەتی زمانی ئینگلیزی مۆرکی کوردەواری (کەلتوور،مێژوو، شارستانییەتی) پێوە دیاربێت ، هەوڵبدرێت زاراوە زانستییەکان و هێما و فۆنتی ئینگلیزی لە بەشی زانستی و بابەتە زانستییەکان بەکاربێت .

١١- گرنگی دان بە چاپ کردنی پەرتووکی خوێندنی رەنگا و رەنگی پر لە وێنە و نەخشە و هێلکارییە زانستییەکان.

١٢- جەخت کردن لە سەر رۆڵی کتێبخانەی قوتابخانە بۆ پشتگیری کردنی پرۆگرامی خوێندن و دابین کردنی کتێب و بلاوکراوەی بە سوود وسەرچاوەی زانستی جۆراو جۆر و هاندانی قوتابیان بۆ سوود لێ وەرگرتنی ، هەروەها زیاد کردنی وانەی(کتێب

خوێندنـەوە) لـە پـۆلی چـوارەمی سـەرەتایی و بەمـەرج دانـان لەدروسـت کردنـی هەرقوتابخانەیەك ژووری تایبەت بە کتێبخانە دروست بکرێت.

١٣- پەرەپێدانی بەشـی وەرگێرانـی زمانـە سـەرەکییەکان لـە بەڕێوەبەرایەتیگشـتی پرۆگـرام بـە دانـانی کەسـانی پسـپۆر و شـارەزا لـەم بـوارەو دابـین کردنـی هـەموو پێداویستیەکان بۆ ئەم بەشە.

١٤- پیادە کردنی شێوازی نوێ و جۆراوجۆر لە وانـە ووتنـەوە بـۆ پشـتگیری کردنـی ووتنەوەی پرۆگرامەکان وەك : لێکۆلینەوە ، گفتگۆ کـردن ، پرسـیار کـردن و جـەخت کردن لە سەر بابەتی دەربڕین و قسە کردن و ئەنجام دانـی پـرۆژە واتـا قوتـابی ببێتـە تەوەری سەرەکی لە پۆل و زیاتر بایەخدان بـە لایـەنی پراکتیکـی لـە پرۆگرامـەکانی خوێندن.

١٥- کار کردن بۆ ئەنجام دانی لێکۆلینەوەیەك دەربارەی ئەهێشتنی دیـاردەی دروسـت کردنی (مەلزەمە) کە بوتە دیاردەیەکی نـامۆ و ناسروشـتی،سـنووردانانیش بـۆ ئـەم دیاردەیە دەکرێت بە ڕەچاو کردنی ئەم خالانەی خوارەوە:

ا- گۆڕینی شێوازی پرسیاردانان و چاپ نە کردنی هیچ جۆرە مەلزەمەیەك .

ب- کەم کردنەوەی چرو پری بابەتەکانی خوێندن.

١٦- ئامادەکردنی ڕابەری مامۆستا و کتێبیچالاکی بۆ گشت قوناغەکانی خوێندن لە گشت بابەتەکان وە هەروەها دابین کردنی هۆیەکانی فێرکردن.

١٧- زیاتر بایەخ بە بابەتی (پەروەردەی شارسـتانی) بـدرێت بـە زیـادکردنی هەنـدێ بابـەت وەك (هـاوولاتی بـوون، ژینگـە پارسـتن ، بنـەماکانی دیموکراسـی – مـاددە بێهۆشکەرەکان و پـەروەردەی دروسـتی) و چـڕکردنی خـولی تایبـەت بـەم بابەتـە و کردنەوەی بەڕێوەبەرایەتیەك لە(بەڕێوەبەرایەتی گشتی پرۆگرام)تایبەت بەم بابەتـە بـۆ

پێشخستن و بە دوا داچوون و جەخت کردن لەسەر شێوەی نووسینەوەی ئەم کتێبانە بەشێوەکی روونتر.

١٨- بایەخ دان بە لایەنی پسپۆری خوێندنی پیشەیی و دابەش کردنی بەشە وانەکان بە پێ ی لایەنی تیۆری و پراکتیکی (واتا گرنگی دانی زیاتر بەو بابەتانەی پەیوەندی بە کشتوکاڵ و پیشەسازی و بازرگانی هەیە نە وەك بابەتەکانی تر) وە بە ئەکادیمی کردنی پیشە و کەلەپووری کوردی وانە بە پراکتیکی بخوێنرێ وەك (رستن، چنین، تەون..).

١٩- لەیەك جیاکردنەوەی منداڵانی تەمەن چوار ساڵ و پێنج ساڵ لە باخچەی ساوایان و دابین کردنی هەموو کەل و پەلی ئەو باخچانەو مامۆستاکانیان خوولی تایبەت و بەردەوامیان بۆ بکرێتەوە و کردنەوەی بەشێکی تایبەت بە باخچەی ساوایان لە کولێژی پەروەردەی بنیات.

٢٠- مامەڵەکردن لەگەڵ زمانی عەرەبی لە پرۆگرامەکانی خوێندن لە پۆلی پێنجەمی سەرەتاییەوە لە هەرێمی کوردستان و دارشتنی پرۆگرامێکی نوێ بۆ قوناغەکانی خوێندن بە شێوەیەك بگونجێ لەگەڵ پێکهاتەی کومەلگای کوردستان بە تایبەت لە خوێندنی کوردی .

٢١- کارا کردنی پەیوەندی نێوان دەزگاکانی راگەیاندن و بەرێوەبەرایەتی گشتی پرۆگرامەکان بە شێوەك لە خزمەتکردنی پرۆسەی پەروەردە بێت ورۆلی راگەیاندن بنیاتنەربێت بۆ پێشخستن و پەرەپێدانی پرۆگرامەکان بە تایبەتی و پرۆسەی پەروەردە بە گشتی.

٢٢- پلانێك دابنرێ بۆ ووتنەوەی وانەی کۆمپیوتەر لە پۆلی یەکەمی سەرەتایی و لەسەرجەم قۆناغەکانی خوێندن بە شێوەی پراکتیکی بەدابین کردنی کادیری شارەزا و

کردنەوەی یەکەی کۆمپیوتەر لە هەر قوتابخانەیەك بۆ ئەم مەبەستە چونکە کۆمپیوتەر بە ڕێگایەکی فێر کردنی سەردەمی گرنگ دادەنرێ.

٢٣- دانانی لیژنەکی پسپۆر لە شارەزایانی هەموو شێوە زارەکانی زمانی کوردی بۆ دروست کردنی زمانێکی ستاندەرد (زمانی یەکگرتووی کوردی) بۆ پاشەڕۆژی خەلکی کوردستان.

٢٤- هەرشێوەزارێکی کوردی مافی بەکارهێنانی زاری خۆی هەبێت لەهەر شوێنێك لەهەموو قۆناغەکانی خوێندن کە لێی هەن.

٢٥ -دانانی بەرنامەیەکی تایبەت بە خوێندنی پیتی لاتینی لە هەموو پۆلەکان بە مەرجێك هەموو پێداویستیەکانی بۆ دابین بکرێت لە کردنەوەی خوولی تایبەت بۆ مامۆستایان و ئامادە کردنی کتێبی تایبەت بەم بابەتە.

٢٦- بایەخ دان بە پرۆسەی پەروەردەی تایبەت کە ئێستا بەردەوامە ودابین کردنی گشت پێداویستیەکانیچونکە لێکۆلینەوەکان وا دەردەخەن کە مێشکی منداڵ لە پێنج ساڵی یەکەمدا گەشە دەکات کە تا کۆتایی ژیانی پێویستی پێیەتی وپەروەردە کردن لە تەمەنی شەش سالی دا زۆر درەنگە.

٢٧- ڕێك خستن و یەکخستنی هەموو پرۆگرامی بابەتەکان لەسەر ئاستی هەرێم بەگشتی.

٢٨- گۆڕینی خشتەی وانەکانی هەفتە و دابەش کردنی سەرلەنوێ بەپێ ی پرۆگرامە بەکارهاتووە نوێیەکان.

٢٩-چالاك کردن وچاك کردنی ڕۆل و باری چاپخانەکانی وەزارەت لە هەموو بارێکەوە بە دابین کردنی ئامێری تازەی چاپکردن و دابین کردنی کادیری لێهاتوو و کارامە.

(بەشی دووەم)

پێشنیارەکانی دەستەی مامۆستایان

١- پێشنیاز بۆ بەرزکردنەوەی ئاستی زانستی مامۆستایان

وەرگرتنی قوتابیان و خوێندکاران لە زانکۆ و پەیمانگاکان لەسەر خواست و ئارەزووی خۆیان بە دەستنیشان کردنی ئەو بەشەی پسپۆری کە توانای بەدەستهێنانی هەیە تیایدا ، بۆئەوەی ببێتە کادرێک لە ئاستێکی بەرزدا، بەمەرجێ لێژنەیەکی پسپۆری لێ هاتوو هەڵبستێت بەم کارە ، واتە گۆڕینی سیستەمی وەرگرتنی قوتابی لە زانکۆکاندا .

١- دانانی کادری شارەزاو بە توانا و بڕوانامەی بەرز بۆ کۆلێژی پەروەردە و پەروەردەی بنیات و پەیمانگاکان بۆ پێگەیاندی مامۆستای شارەزاو ئاست بەرز لە بواری کارەکەیدا ..

٢- هەوڵدان بۆ وەرگرتنی قوتابیان و خوێندکاران لە زانکۆکان بە پێ ی گرنگی پسپۆری یەکان بە تایبەتی بەشی (ڕێنمایی پەروەردەی) ئەویش لەسەر ئاماری پلانی وەزارەتی پەروەردە بێت.

٣- لە ڕێگای ڕاگەیاندن و میدیا کانەوە هەوڵ بدرێت بۆ بەرزکردنەوەی ئاستی زانستی مامۆستایان بۆ زیاتر بایەخدان بە ڕۆڵی مامۆستایان ، پێویستە ساڵانە پاداشت و ڕێز لە مامۆستای کاراو ڕاهێنەر بنرێت و هەوڵ بدرێت بۆ وەرگرتنی ژمارەیەك مامۆستای چالاك لە کۆلێژەکاندا.

٤- هەوڵ بدرێت بۆ بەرزکردنەوەی ئاستی رۆشنبیری کۆمەڵایەتی خەڵکی لە پێناو بەتین کردنی پەیوەندی نێوان خێزان و قوتابخانە و کۆمەڵ.

٥- درێژ کردنەوەی ماوەی چەسپاندی مامۆستایان بۆ ماوەی دوو ساڵی تەواو خوێندن لە جیاتی ساڵێك بۆ دیاری کردنی ئاستی زانستی ولێهاتوویی.

٦- نەهێشتنی ئەرکی قورسی سەرشانی مامۆستایان بەیەکەم کردنەوەی بەشەوانەکانی هەفتانە بەم شێوەیە (سەرەتای (٢٤) وانە ، ناوەندی (٢٠) وانە، ئامادەیی (١٨) وانە) لەگەڵ ڕەچاو کردنی تەمەن دا.

٧- دانانی بەندێك لە دەستوری هەرێمی کوردستان بۆ دیاری کردنی ماف مامۆستا وەکو ڕێز لێ گرتنی لە هەموو دام و دەزگا حکومی یەکان وراپەڕاندنی کاروبارەکانی .

٨- لەکاتی وەرگرتنی قوتابیان بۆ مامۆستایی، پێویستە ڕەچاوی خاڵە پەروەردەیی یەکان لە زانیاری وشیاری بە مامۆستا بکرێت ، ڕەوشت بەرزبێت و گرفتی ئاخاوتنی نەبێت.

٩- پەیڕەوکردنی دادپەروەری لە خوێندن دا بە وەرگرتنی قوتابیانی ناوچەکە لە قوتابخانە نموونەیی یەکاندا بەبێ جیاوازی.

١٠- ئەو مامۆستایانەی، کە لاوازن لە ڕووی پەروەردەیی و زانستەوە، دوور بخرێتەوە لە پیشەی مامۆستایەتی لە ڕێگەی لیژنەی شارەزا و تایبەتەوە.

١١- دانانی پلەی وەزیفی بۆ مامۆستاو سەرپەرشتیارو بەڕێوەبەر (مامۆستایی یەکەم پێشکەوتوو لەسەر بنچینەی چالاکی ئاستی زانستی ، نەك لەسەر ئاستی ساڵانەی خزمەت ، بەمەرجێ ببێتە هۆی گۆڕانی مووچە .

١٢- هەموو مامۆستایەك لە کۆتایی ساڵ ڕاپۆرتێك بنووسێت لەسەر بابەتەکەی دەربارەی گیروگرفتەکانی ، پێشکەوتنەکانی لەڕێگەی بەڕێوەبەری گشتی بگاتە وەزارەت ئاگشگیر بکرێت.

١٣- دەستێوەردانی دەرەکی لە پەروەردەو فێرکردندا دووربخرێتەوە .

١٤- قەدەغەکردنی بەکار هێنانی هەموو جۆرە مەلزەمەیەك لەناو قوتابخانەکان و چارەسەر دۆزینەوە بۆ نەهێشتنی وانەی تایبەت .

١٥- پەیرەو کردنی یاسای پەرلەمانی کوردستان ، واتە مامۆستا لە تەمەنی (٦٨) ساڵی خانەنیشین بکرێت و ئەگەر ماوەی خزمەتی خۆی لە (٣٠) ساڵ زیاتر بوو بە مووچەی تەواو خانەنشین بکرێت .

١٦- دانانی لێکۆڵەری کۆمەڵایەتی و دەروونزانی لە قوتابخانەکانی ناوەندی و ئامادەیی یەکان بۆ چارەسەرکردنی گیروگرفتەکانی قوتابیان .

١٧- ئەو کەسە دەبێت بە مامۆستا، پێویستە دەرونزانی و شێوازی وانەوتنەوەی وەرگرتبێ ، ئەگەر وەری نەگرتبووە، ئەوا پێویستە خولیان بۆ بکرێتەوە بە مەرجێ خولەکە درێژ خایەن بێت و لە (٣) مانگ کەمتر نەبێت .

٢- پێشنیاز بۆ چارەسەری باری ژیانی گوزەرانی مامۆستایان

١- رەخساندنی باری ئابووری گونجاو لە رێگەی بەگەر خستنەوەی دەرماڵەی کارگێری و پیشەی ژن و منداڵ و هاتووچۆ و دەرماڵەی مەترسی (خگورە) بۆ مامۆستایان و وەرشەی ئامادەییە پیشییەکان بۆ ئەوەی مامۆستایان سەرقاڵی کاری تر نەبن و مامۆستایەتی کاری سەرەکیان بێت .

٢- زیاد کردنی مووچەی دامەزراندن و تەرخان کردنی دەرماڵەی هاتوو چۆ و نیشتەجێ بە رێژەیەکی بەرز بۆ مامۆستایانی شوێنە دوورەکان وە دابین کردنی و جێگای حەوانەوە.

٣- دانانی (هاندەر) بۆ مامۆستایانی ناوچە دوورەکان بە هەژمارکردنی ساڵانی خزمەت بە دوو هێندو رەچاوکردنیان لە کاتی دابەشکردنی زەوی و لە کاتی گواستنەوەدا .

٤- زیاد کردنی نرخی وانە بێژی و خەرج کردنی لە کاتی خۆیدا بە رێژەیەکی بەرز.

٥- رەخساندی باری گونجاو بۆ مامۆستایان بە هاوکاری کردنیان لە دابەشکردنی زەوی و سلفەی عەقاری و ژن هێنان بۆ دروستکردنی خانوو بەرە بەبێ سوود بۆ چارە سەرکردنی کێشەی نیشتەجێ بوون بە دروستکردنی باڵە خانەو خانوو بە نرخێکی گونجاو.

٦- رەچاو کردنی دادپەروەری لە بەشدارکردنی مامۆستایان لە خولەکان و تاقیکردنەوە گشتیەکان و کۆنترۆڵ بە پێ ی لێ هاتووی و دانانی بوودجەیەکی شیاو بۆ لێژنە هەمیشە ییەکان و قوتابخانە و خوێندگاکان .

٧- دابین کردنی بازاڕێکی هەرەوەزی تایبەت بۆ مامۆستایان بۆ دابین کردنی کەل وپەل و پێداویستیە سەرەتایی یەکان بە نرخێکی گونجاو .

٨- دۆزینەوەی میکانیزمیکی گونجاو بۆ مۆڵەتی دایکایەتی و بە شێوەیەك کارنەکاتە سەر میلاکی قوتابخانەکان .

٩- ناردنی مامۆستایان بۆ خولەکانی دەرەوەی وڵات بۆ کەڵك وەرگرتن لە ئەزموونی گەلانی پێشکەوتوو لەم بوارەدا .

١٠- دانانی بەشێك لە نەخۆشخانە حکومیەکان بۆ مامۆستایان و خێزانیان لە کاتی نەخۆشی درێژ خایەن و کارەسات چارەسەری لە دەرەوەی وولات بکرێت

١١- پێویستە دەرماڵەی پیشەیی، کە دەدرێت بە مامۆستایان لە پشووی هاویندا بەردەوام بێت.

٣- پێشنیاز بۆ ڕاهێنانی مامۆستایان

١- کردنەوەی پەیمانگایەکی ڕاهێنان و پەرە پێدان لە پایتەخت (هەولێر) سەر بە وەزارەت بێت. بۆ ئەوەی پرۆگرامی ناوەندی ئامادەکات لە گەڵ ئامادەکردنی کادری بە توانا تا لە ڕێگەی یەکەی ڕاهێنانی پەروەردەکانەوە جێ بە جێ بکرێت .

٢- خوولی پەرەپێدان بە کارهێنانی تاقیگە و کۆمپیوتەر بەردەوام بێت ماوەکەی کەم نەبێت وە خوولەکان لە پشووی هاوین و نیوەی ساڵ دابێ .

٣- کادیری بە توانا و پسپۆر وانەکان بلێتەوە وشیاوین .

٤- لە کۆتای هەموو خولێک تاقیکردنەوە ئەنجام بدرێت ، پاداشت بدرێت بەسەرکەوتووەکان .

٥- ئەو مامۆستایانەی بەشداری خوولەکان ئەکەن تایبەت بەوانەی کە لە دەرەوە هاتووچۆ ئەکەن هاوکاری مادی باش بکرێن .

٦- دروست کردنی هەماهەنگی لە نێوان وەزارەتی پەروەردەو وەزارەتی تەندروستی بۆ کردنەوەی خوولی فریا کەوتنی سەرەتایی تایبەت بە مامۆستای لادێکان .

٧- بەگەر خستنەوەی تەلەفزیۆنی پەروەردەیی فێرکردن بە بەردەوامی وە بە کادری شارەزاوە .

٨- کردنەوەی خوول دەربارەی ڕۆشنبیری پەروەردەی دیموکراتی لە سەر بنەماکانی دیموکراتی و مافی مرۆڤ وە بەشێک بێ لە پرۆگرامەکانی خوێندن.

(بەشی سێیەم)

پێشنارەکانی ئەزموونەکان

١-تاقیکردنەوەکانی قوتابی وخوێندکارانی پۆلەکانی یەکەم ودووەم و سێیەمی سەرەتایی بەم شێوەیە دەبێت:

أ- هەموو تاقیکردنەوەکانیان زارەکی دەبێت ٠

ب- لە تاقیکردنەوەکانی خولی یەکەمدا قوتابی و خوێندکار لە چەند بابەت دەرنەچوو لە خولی دووەمدا تاقیکردنەوە دەداتەوە و لە خولی دووەمدا (دەرچوون و دەرنەچوون) هەیە٠

ج- نمرەکانی تاقیکردنەیان بەشێوەی(کەوتووە - پەسندە - باشە - نایابە) دائەنرێت و ئەنجام تەنیا بە (دەرچووە - دەرنەچووە) ئەدرێتەوە ٠

د- لە بابەتی زمانی ئینگلیزی تەنیا هەردووپۆلی (یەکەم و دووەم) تاقیکردنەوە زارەکی دەبێت دەرنەچوونی تیادا نابێت ٠

٢- لەبەر ئەوەی سالآنە ژمارەیەکی زۆر قوتابی دەرەکی داوای بەشداری کردن دەکەن لە ئەزموونە گشتییەکان وە پاش وەرگرتنی مافی بەشداری زۆربەی هەرە زۆریان ناچنە ئەزموونە گشتییەکان بەبێ بەلگە ئەمەش کاریگەرییەکی زۆری هەیە لەسەر دابەزینی رێژەی دەرچوون
بۆیەدەبێت:

أ-بایەخێکی باش بدرێت بە تاقیکردنەوە بەراییەکان (تمهیدی) و چۆنییەتی بەرێوەچوونی لە رووی رێکخستنی هۆل و دانانی چاودێر وکارکردنیان بە رێنماییەکان ٠و ئەو قوتابی و خوێندکارانەی مافی بەشداری لە ئەزموونە گشتییەکان وەردەگرن بەهۆی ئەو ئەزموونە بتوانن دوو سالّ تاقیکردنەوەی گشتی ئەنجام بدەن و ئەگەر لە سالّی دووەم هەر قوتابیەك دەرنەچوو ئەوا دەبێت جارێکی تر تاقیکردنەوەی بەرایی ئەنجام بدات ٠

ب- بە پێ ی رێنماییەکان قوتابی و خوێندکاری دەرەکی دەبێت لە مەلبەندی پارێزگاکان تاقیکردنەوە بەراییەکان و گشتییەکان ئەنجام بدەن ، جگە لە

قۆناغی سەرەتایی و ئەو قوتابی وخوێندکارانەی کە یەك بابەتی و دوو بابەتین لە قۆناغی ئامادەیی.

ج- قوتابی وخوێندکاری دەرەکی بەپێ ی ڕێنمای پاش بڕینی هەر قۆناغێك بۆ بەشداری کردن لە تاقیکردنەوەی گشتی قۆناغەکەی تر ، ئەوانەی لە هیچ شوێنێك دەوامیان نەکردوەپێویستە دووساڵیان بەسەردا تێپەر بێت وبۆ ساڵی سێ یەم مافی بەشداری دەبێت، وە بۆ ئەوانەی لە قوتابخانەو خوێندنگاکاندا دەوامیان کردووە بەهەمان شێوە بەلام پاش لێدەرکردنی ساڵەکانی دەرنەچوون.

د- ئەو قوتابی وخوێندکارانەی لە قوتابخانەکانی ڕۆژ مافی دەوامیان نامێنیت لەبەر دەرنەچوونیان دوو ساڵ لەسەر یەکتر لە پۆلە کۆتاییەکان و لە ساڵی دووەمی دەوامیان ماف بەشداریان وەرگرتووە لە ئەزموونە گشتییەکان ، یەکەم ساڵ ڕاستەوخۆ بەشداری دەکەن لە تاقیکردنەوە گشتییەکان (وەك قوتابی دەرەکی) بێ ئەنجامدانی تاقیکردنەوە بەراییەکان .

هـ قوتابی دەرەکی شەشەمی ئامادەیی وسێ یەمی پیشەیی وسێ یەمی ناوەندی لە ئەزموونە گشتییەکاندا بەسەر هۆڵەکانی مەلبەندی شاردا دابەش بکرێن (هۆڵی تایبەتیان نەبێت)

و- قوتابی دەرەکی لە ئەزموونە بەراییەکان تەنیا لە پرۆگرامی پۆلە کۆتاییەکان بەرپرسیارە .

ز- داتانی ڕەسمێك بەرامبەر داواکردنی قوتابی وخوێندکاری دەرەکی بۆبەشداری لەتاقیکردنەوە گشتییەکان بۆ ئەوەی قوتابییەکەپەیوەست بێت پێی ئەو برە پارەیە دەچێتەخەزینەی حکومەت ، و بەم شێوەیە : بۆ خوێندنی سەرەتایی (١٥٠٠٠) دینار و بۆ ناوەندی (٢٠٠٠٠) دینار و بۆ قۆناغی ئامادەیی (٢٥٠٠٠)دینار

ح-هەموو ساڵێك داواکاری بۆ ئەزموونەکانی دەرەکی لە ١٠/١٥ دەست پێ دەکات وەتاوەکو١٢/٣١ بەردەوام دەبێت و پاش ئەو ڕۆژە هیچ داواکاریەك وەرناگیرێت.

٣-ئەو قوتابی و خوێندکارانەی ساڵی یەکەم لە ئەزموونە گشتییەکانی ئامادەیی لە یەك بابەت ویان دوو بابەت دەرناچن بۆیان هەیە ساڵی دووەم تەنها لەو بابەتانەی لێ دەرنەچوون تاقیکردنەوە ئەنجام بدەن و بێ ئەوەی دەوام بکەن وە بۆ ماوەی دوو ساڵ بتوانێت لەو بابەتە تاقیکردنەوە بکات بۆ ئەو کارەش قوتابی وخوێندکار دەبیت پێش ١٠/١ هەمو ساڵێك بریاری خۆی بدات ،ئەگەر دووساڵ لەسەر یەکتر لەو بابەتە دەرنەچوو ئەبێ دووبارە تاقیکردنەوەی دەرەکی لە هەموو بابەتەکان بەپێ ی رێنماییەکان ئەنجام بدات.

٤-پێویستە هەوڵ بدرێت ئەزموونە گشتییەکانی ناوچە تازە ئازادکراوەکانی کوردستان ئەوانەی پرسیاریان لە وەزارەتی پەروەردەی حکومەتی عیراقی فیدرال بۆ دێت بە هاوکاری هەردوو وەزارەتی پەروەردەی هەرێمی کوردستان و وەزارەتی پەروەردەی کۆماری عیراقی فیدرال ئەنجام بدرێت.

٥- هەوڵ بدرێت سیستەمی دەفتەری ئەلکترۆنی بەکار بێت لە هەردوو ئەزموونە گشتییەکانی ناوەندی و ئامادەیی وپارەی پێویست بۆ ئەم پرۆژەیە تەرخان بکرێت.

٦٩- گۆڕینی سیستەمی ئەزموونە گشتییەکانی سەرەتایی وەك هەنگاو نان بۆ قۆناغەکانی تریش، لە قۆناغی یەکەمدا وبەم شێوەی خوارەوە بێت .

أ-ئەنجامدانی تاقیکردنەوە گشتییەکان لە دوو رۆژدا و بەم شێوەیە :

١- زمان (کوردی + عەرەبی + ئینگلیزی)

٢- بیرکاری وزانستە گشتییەکان .

ب- شێوەی پرسیار بابەتی(موضوعی) دابێت لە جۆری توانستی زیرەکی (أسئلة اختبار ذكاء).

ج- بۆ بابەتی زمان (٣٠٠نمرە) و بابەتی بیرکاری زانست (٢٠٠) نمرە تەرخان دەکرێت واتە هەر بابەتێك (١٠٠) نمرەی خۆی بۆ تەرخان دەکرێت وە ئەگەر یەکێك بۆ نموونە لە بابەتێکی زمان لە خوولی یەکەم دەرنەچوو ئەوا لە خوولی دووەم لەو بابەتە تاقیکردنەوە دەدات.

د-خشتەی تاقیکردنەوەکان هەر سێ رۆژ وانەیەك بێت .

هـ-پرسیارەکان لەلایەن لێژنەی لقی لە ب٠ گ پەروەردەوە دائەنرێت بەشێوەی توانستی زیرەکی (اختبار ذکاء) هەر لەلایەن خۆیانەوە چاپ و ووردبینی بەرك کردنیان بۆ ئەکرێت بە پێ ی ژمارەی قوتابیان و خویندکاران٠

و- کۆنترۆلی سەرەتایی لە لایەن ب٠ گ پەروەردەوە لەمەلبەندی پارێزگا ئەنجام دەدرێت لەگەڵ هەموو کارەکانی پێویست تاوەکو ڕاگەیاندنی ئەنجامەکانی ئەو ئەزموونە ٠

ز- تاقی کردنەوەی بە نووسینەکی (تحریری) لە قوناغی سەرەتایی بەگشتی لەسەر شیوازی نوێ جی بەجێ بکرێت٠

ح- لابردنی تاقیکردنەوەکانی نیوەی ساڵ وسوود لەو کاتە بۆ خوێندن وەربگرێت ، تێکڕای هەردوو وەرز (فصل) بکرێت بە کوششی سالانە کە تیکرای لەگەڵ ئەزموونەکانی کۆتایی ساڵ دەبیتە نمرەی کۆتایی٠

ط-بۆ وەرگرتنی مافی بەشداری لە ئەزموونە گشتییەکان تێکرای هەردوو وەرزی یەکەم و دووەم پاش پێدانی نمرەی بریار دەکرێت بە پێوەر٠

ی-لە تاقیکردنەوەکانی وەرزەکاندا بچوکترین نمرەی دەرچوون٥٠ دەبێت گەورەترین نمرەی دەرچوون ١٠٠ دەبێت وسەری سالێش ١٠٠ نمرەی لەسەر ئەبێت ٠

ك- تێکرای نمرەی کۆششیسالانەی ونمرەی سەری ساڵ ئەنجامی دەرچوونی خوێندکار ئەبێت پاش جێ بە جێ کردنی ڕێنماییەکان ٠

ل- بابەتاکانی تری شەشەمی سەرەتایی ئەوانەی ناچنە ئەزموونە گشتییەکان لە قوتابخانە لەگەڵ پۆلە ناکۆتاییەکان تاقیکردنەوەیان بۆ ئەنجام دەدرێت و نمرەکانیان ڕەوانەی کۆنترۆل دەکرێت بە پێی فۆرمی تایبەت بەو کارە٠

٧- بەرێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی پارێزگا پێداچوونەوە بکات لە نزمی ئاستی زانستی قوتابی وخوێندکارانی پۆلی یەکەمی ناوەندی وە چارەسەری گونجاوی بۆ دابنێ ٠

٨- لە قوناغی دووەمدا گۆرینی سیستەمی خوێندنی سەرەتایی لە هەرێمی کوردستان وبەم شێوەیەبێت :

أ- خوێندنی سەرەتایی بکرێت بە (پێنج) ساڵ لە پۆلی یەکەمەوە تاوەکو پۆلی پێنجەم.
ب- پۆلی شەشەمی سەرەتایی بخرێتە پاڵ خوێندنی ناوەندی بۆ ئەوەی ببێت بە چوار ساڵ.
ج- قۆناغی سەرەتایی بکرێت بە قۆناغی فێربوونی نووسین و خوێندنەوە و خەت خۆشی و فێربوونی زمانی دایك وگۆرینی رەفتار لەگەڵ ناسینی ژینگە و سەرەتاکانی بیرکاری و زمانی ئینگلیزی وبەدیارخستنی ئارەزوو ، بۆیە پێویستە ئەو قۆناغە زیاتر گرنگی بەلایەنی منالّ بدات .
د- زمانی عەرەبی لە دوو ساڵی کۆتایی قۆناغی سەرەتایی بخوێنرێت .
٩- دابینکردنی بودجەی پێویست بۆ ئەزموونە گشتییەکان بۆ لێژنەی بالاّو لێژنە لقییەکان پێش مانگی ئاداری هەر ساڵێکی خوێندندا .
١٠- هوشیارکردنەوەی مامۆستایان و هاندانیان بۆ بەشداریکردن لە ئەرکەکانی ئەزموونە گشتییەکان وبەتایبەتی چاودێریکردنی هۆڵەکان و کرداری پشکنین و وردبینی تێنووسە ئەزموونییەکان ئەوەشیان ئەرکی سەرپەرشتیارانی پسپۆرییە لەبواری سەردانەکانیان بۆ قوتابخانەو خوێندنگاکان.
١١-زیادکردنی پارەی پشکنین و وردبینی دەفتەرەکانی ئەزموونە گشتییەکانی ئامادەیی وناوەندی لە بابەتەکانی عەرەبی وکوردی ، قۆناغی ئامادەیی لە (٥٢٥)دینار بۆ هەر دەفتەرێك بۆ (٦٠٠) دینار وەناوەندی لە (٤٠٠)دینار بۆ دەفتەرێك بۆ (٤٧٥)دینار.
١٢-رۆژانەی چاودێری لە ئەزموونە گشتییەکانی سەرەتایی بکرێت بە(٨٠٠٠) دینار وبۆ چاودێری
ناوەندی وئامادەیی بکرێت بە (١٠٠٠٠)دینار ،و بۆ بەرێوەبەرو یاریدەدەریش لە هەموو قۆناغەکان بکرێت بە (١٢٠٠٠)دینار .
١٣- پێویستە لەکاتی پالاوتنی مامۆستا بۆ کارەکانی پشکنین و وردبینی لە هەرسێ قۆناغی سەرەتایی وناوەندی و ئامادەیی ئەم خالآنەی خوارەوە رەچاو بکرێن:

أ-ڕاژەی خزمەتی لە(٥) ساڵ کەمتر نەبێت بۆ قۆناغی ئامادەیی و(٣)ساڵیش بۆ قۆناغی ناوەندیوسەرەتایی٠

ب- بەلایەنی کەمەوە دوو ساڵ وانەی وتوبێتەوە لە پرۆگرامی ئەو پۆلەی بۆی پالاوتراوە بە ساڵی پالاوتنەوەش ٠

ج- سزا نەدرابێت لە بواری تاقیکردنەوەکاندا٠

١٤- جێ بە جێ کردنی داواکارییەکانی سیستەمی چاککردنی تێکرا (تحسين المعدل) بۆ ئەو قوتابی وخوێندکارانەی ئارەزوو دەکەن پاش ڕەچاوکردنی ئەو خالآنەی خوارەوە:

أ- دەرچووی ساڵی یەکەم وخولی یەکەم بێت بە تێکرای ٨٠٪ و زیاتر ٠

ب- نابێت لە زانکۆ و پەیمانگاکاندا وەرگیرابێت٠

ج- تەنیابۆ یەك ساڵ بە شێوەی دەرەکی بەشداری دەکات لە ئەزموونە گشتییەکانی ئامادەیی٠

د- قوتابی و خوێندکار سەرپشك دەبێت لە هەڵبژاردنی نمرەکانی یەك لەو دوو ساڵە وە ئەگەر نمرەکانی ساڵی دووەمی هەڵبژارد ئەوا (٢١) نمرەی پێشبرکێ ی وەرگرتنی لە زانکۆ وپەیمانگاکان پێ نادرێت٠

١٥- لەبەر گرنگی تاقیکردنەوەکانی کۆتایی ساڵ بۆ قوتابیان وخوێندکاران،بۆیە بۆ بەخشین لەپۆلە ناکۆتاییەکان ئەمانەیخوارەوە پێویستە ڕەچاو بکرێن :

أ- بۆ بەخشینی گشتی پێویستەنمرەی کۆششی ساڵآنەی قوتابی وخوێنکار لە بابەتەکاندا لە (٩٠) کەمتر نەبێت لە هەر بابەتێکدا٠

ب- بەخشین لە یەك بابەت وەکو خۆی دەمێنێتەوە واتە نابێت نمرەکەی لەو بابەتەی لێی دەبەخشرێت لە (٩٠)کەمتر بێت ٠

ج- نزیك كردنەوەی كەرتەكان لە نمرەی كۆششی ساڵانە دەكرێت بۆ بابەت (دەرس) لە بەخشینی گشتی وبەخشین لە تاك بابەت (تاك دەرس) .

١٦-هەوڵدان بۆ زیادكردنی پارەی ناردنی ئەو مامۆستایانەی بۆ پشكنین وردبینی تێنووسەكانی ئەزموونە گشتییەكان دێن لەبەر بەرزبوونەوەی بەهاكانی نووستن لە ئوتێلەكان. و پێشنیار دەكەین كە ناردنی رۆژانە بكرێت بە (٥٠٠٠٠) پەنجا هەزار دیناری براوە بۆهەر یەكێكیان،

هەروەها دەرماڵەی رۆژانەی پشكنەرانی ناو شار (ئەو شوێنانە بنكەی كۆنترۆلیان تیادایە) بكرێت بە (١٠٠٠٠) دینار. بۆهەردوو قۆناغی ئامادەیی وناوەندی.

١٧- كردنەوەی چەندپۆلێك لە یەكێك لە قوتابخانەكانی هەرپارێزگایەك بۆئەو قوتابی و خوێندكارانەی لە دەرەوەی وڵات دێنەوەو زمانی‌دایك تەنیا بە ئاخافتن دەزانن بۆئەوەی تیایدا بۆ ماوەی ساڵێك فێری هەردوو زمانی كوردی وعەرەبی بكرێنەوە ئینجا دابەش بكرێن بەسەر قوتابخانەوخوێندنگاكاندا.

١٨- ساڵانە ئەنجامەكانی ئەزموونە گشتییەكان بەهۆی ئینتەرنێتەوە رابگەینرێت وە بۆ ئەو كارە كادیری شیاو ئامادە بكرێت لە بواری ئینتەرنێتەوە.

١٩- قوتابی وخوێندكارانی هەردوو قوتابخانەی (نۆهات) لە پارێزگای دهۆك و (گەشە) لە پارێزگای سلێمانی ئەزموونە گشتییەكانیان وەكو قوتابی وخوێندكارانی هەرێم دەبێت ولە هەمان پرۆگرامدا .

٢٠- دووبارە چاپكردنەوەی پەرتووكی سیستەم و رێنماییەكانی تایبەت بە ئەزموونەكان پاش راستكردنەوەیان بە پێ ی بریارەكانی كونفرانس .

ب-كاروباری قوتابیان و خوێندكاران:

٢١- دەستنیشانكردنی تەمەنی وەرگرتن لە قوتابخانەكان بەو شێوەی خوارەوە بێت :

أ- بەرزترین تەمەنی وەرگرتن لە پۆلی یەکەمی ناوەندی (١٦) ساڵ بێت ٠

ب- بەرزترین تەمەنی وەرگرتن لە پۆلی چوارەمی ئامادەیی(٢٠) ساڵ بێت ٠

ج- قوتابی وخوێندکارانی قۆناغی ئامادەیی پاش تەواوکردنی (٢٤) ساڵ مافی دەوامیان نامینێت لەقوتابخانەو خوێندنگاکانی ڕۆژ٠

٢٢- ئەو قوتابی وخوێندکارانەی لە پۆلی یەکەمی قوتابخانە پیشەییەکان دوو ساڵ لەسەر یەکتر دەرناچن بۆیان هەیە ساڵی سێیەم لە قوتابخانەوخوێندنگاکانی ئەکادیمی ئێواران بەردەوامی بە خوێندنیان بدەن٠

٢٣-ئەو قوتابی وخوێندکارانەی لە پۆلی چوارەمی وزانستی و وێژەیی یان لە پۆلی یەکەمی ئامادەییەپیشەییەکان دەرناچن بۆیان هەیە لقەکانی خۆیان بگۆڕن ٠

٢٤-ئەوقوتابی وخوێندکارانەی پۆلی یەکەمی سەرەتایی وەتاوەکو پۆلی چوارەمی سەرەتایی و بە خوێندنی تابەتیشەوە ئەوانەی لە دەرەوەی هەرێم دێنەوە وەیان خوێندنیان تایبەتییەو ناتوانن بڕوانامە لەگەڵ خۆیان بهێنن ، لێژنەیەکی تایبەتیان بۆ پێك بهێنرێت لە یەکەی سەرپەرشتیاری پەروەردەیی بۆ دیاری کردنی ئاستی زانستیان ودەستنیشانکردنی ئەوپۆلانەی کە لێ ی دەوام دەکەن پاش رەچاو کردنی تەمەن وبەپێ ی بریاری ئەوان تۆمار بکرێن لەوقوتابخانەو خوێندنگایانەی لێ وەردەگیرێن بەمەرجێك ئەو کارە ساڵانە پێش ١٠/٣١ئەنجام بدرێت ٠ لە بوارە جیا جیاکان:

هەرچەندە ئەم خاڵانەی دێن ناچنە ژێر باڵی ئەزموونەکان بەڵام یارمەتی پێشخستنی بواری تاقیکردنەوەکان دەدات بۆیە ئەمانەش دەخەینە بەر چاو:

٢٥- لەبەر زۆری کێشەی نەبوونی نمرەی قوتابی ، پێویستە پەروەردەی قەزاکان و پەروەردە گشتییەکان نمرەی ساڵانەی قوتابیان و خوێندکاران بەرێکی لە ئەرشیفی تایبەت عەمبار بکەن وبخرێتە سەر C.D ٠

٢٦- هەولّ دان بۆ کردنەوەی خولی بەهێزکردن بۆ قوتابی و خوێندکارانی قەزاو ناحیەکان و کۆمەلگاکان لە ڕۆژانی هەینی بە درێژایی سالّ و پشووی هاویندا بە هاوکاری کردن لەگەلّ ڕێکخراوەکانی قوتابیان وخوێندکاران ،هەروەها ڕێکخستنی وانەی تەلەفزیونی پەروەردەیی ٠

٢٧- بەرێوەبەریەتێکی تایبەت بکرێتەوە لە ب٠گشتی پرۆگرامەکان بۆ تۆمارکردنی وانەی تەلەفزیۆنی پەروەردەیی لەسەر C.D تۆمار بکرێن بۆفروشتنەوەیان بە قوتابیان بە نرخێکی گونجاو بۆ سوود لێ وەرگرتن ٠

٢٨- کردنەوەی‌خولی زانستی بۆمامۆستایانی تازە دامەزراو لە پرۆگرامەکانی خوێندنی پۆلە کۆتاییەکان بە مەبەست بەهێز کردن و ئامادەکردنیان بۆ وانە ووتنەوە لەو پۆلانە ٠وەبە گوێرەی قۆناغی سەرەتایی بکرێن بە خاوەنی پسپۆرییەك٠

٢٩- هەولّدان بۆ ئەنجامدانی چاکسازی لە بواری فێرکردنی وەك :

أ- دەستەبەرکردنی مامۆستای خاوەن توانای بەرز وباش بۆ خوێندنی سەرەتایی (واتە چاوپێخشاندنەوە لە سیستەمی وەرگرتن لە پەیمانگاکانی مەلبەندی)

ب- زیاتر بایەخدان بە بواری زانستی لە قۆناغی سەرەتایی ٠

ج-چاکسازیکردن لە بواری پروگرامی خوێندن لە پەیمانگاکانی مەلبەندی بە ئاراستەی بەزانستی کردنیان٠

د- وانەی عەرەبی لە قۆناغی سەرەتایی وەك (sunrise) ئینگلیزی لێ بکرێت چونکە بەم پرۆگرامەی ئێستا فێری زمانی عەرەبی نابن وەئێستا ئەو منالانەی تەنها گوێ لە فیلمی کارتون ڕائەگرن لە جولّەی ئەکتەرە کان فێری قسەکردن ئەبن بەو زمانە ٠

٣٠- هەوڵدان لەگەڵ زانکۆکانی هەرێم بە تایبەتی کۆلێژەکانی پەروەردە بۆ چاکسازیکردنی

پرۆگرامەکانی خوێندنیان بە شێوەیەك کە یارمەتی ئەوە بدات دەرچووانی بەتواناوبەهێز دەستەبەربکەن بۆ دامەزراندنیان لەبواری فێرکردن لەهەردوو قۆناغی خوێندنی ناوەندی و ئامادەیی .

٣١-کردنەوەی تەلەفزیونی پەروەردەیی، کەپرۆگرامەکانی بۆهەموو قۆناغەکانی خوێندن بگونجێت .

٣٢- تەواوکردنی پرۆگرامەکانی خوێندن لە پۆلە کۆتاییەکان و ناکۆتاییەکان دا بە نەخشەو پلانێکی رێك وپێکرکردنی دیاردەی دابرانی قوتابیان وخوێندکاران لە قوتابخانەو خوێندنگاکانیان پێش ١/٥/هەرساڵێك بۆ هەردووقۆناغی ناوەندی ئامادەیی ئەمەش ئەرکی سەرەکی بەڕێوەبەرو سەرپەرشتیاری پسپۆرو پەروەردەییە.

٣٣-دانانی بەڕێوەبەری قوتابخانەو خوێندنگاکان لەسەر بنەمای لێهاتوویی و شیاوی.

٣٤- هەوڵدان بۆ بیناکردنی هۆڵی تاقیکردنەوەکان لە قوتابخانەو خوێندنگاکاندا بۆ بەکارهێنانیان لە بواری ئەزموونەکان وبۆنەکانی تری قوتابخانە .

٣٥- پەیرەوکردنی بیروڕای سزاو پاداشت بەگوێرەی ڕێژەی دەرچوون بۆ هەردوو قۆناغی سەرەتایی وناوەندی .

٣٦- بۆ قۆناغی ئامادەیی وابە باش دەزانین کە نمرەی پێوانەی لەگەڵ ڕێژەی دەرچوونی ٥٠٪ ڕەچاو بکرێت لەکاتی هەلسەنگاندنی بەڕێوەبەرەکان.

٣٧- هەوڵدان بۆ دووبارە دامەزراندنەوەی تاقیگەکانی قوتابخانەکان بۆ ئەوەی بتوانرێت کارە تیورییەکان بە کردارییەوە ببەسترێتەوە.

پێشنیارەکانی هەڵسەنگاندن

١- ساڵانە لیژنەی دەرهێنانی نمرەی پێوانەیی لە دیوانی وەزارەت پێك بێت بۆ ئەنجام دانی ئەم کارە وە جێ بەجێ بکرێت بە گوێرەی رێنمایی یەکان وە پێش ١٥/١٠/هەموو ساڵێك.

٢- هەموو ساڵێك لیژنەی بەدواداچوونەوەی ئاستی زانستی پاش دەرچوونی ئەنجامەکانی خولی دووەم پێك بێت لە بەرێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەکان وە بەگوێرەی ئەو کارە مامۆستایان پاداشت و سزای خۆیان وەربگرن نەوەك بەگوێرەی ئامارەکانی بنکە پشکنینەکان.

٣- پێویستە هەموو ساڵێك پرسیارەکانی نیوەی ساڵ و کۆتایی ساڵ بۆ هەموو قۆناغەکانی خوێندن بەدواداچوونەوەی بۆ بکرێت و هەڵسەنگێنرێت ولەلایەن لیژنەکانی بەدواداچونەووە لە پەروەردەی پارێزگاو ئەم هەڵسەنگاندنەش بە گوێرەی پەرژ نامەیەکی تایبەت ئەنجام بدرێت کە وێنەیەکی لێ بدرێتەوە مامۆستای دانەر.

٤- کردنەوەی هۆبەی هەڵسەنگاندن لە بەرێوەبەرایەتی تەکنیکی بەرێوەبەرایەتییەگشتیەکانی پەروەردەی پارێزگاکان.

٥- دیاری کردنی رێژەی دەرچوون وە بەراورد کردنی بە ساڵانی پێشوو.

٦- دیاری کردنی ئەنجام و هۆی دواکەوتن یان بەرەو پێش چوونی رێژەی دەرچوون.

٤- سیستەمی هەڵسەنگاندنی مامۆستای پسپۆری لە بابەتەکەی خۆی لەسەر رێژەی دەرچوونی لە ٦٥٪ بکرێتە ٥٠٪ بۆ هەموو مامۆستایان .

٥- پێك هێنانی لیژنەیەك لە دیوانی وەزارەت بۆ بەدواداچوونەوەی کاری هەڵسەنگاندن .

٦- هەڵسەنگاندنی ئەو مامۆستایەی، کە جگە لە پسپۆری خۆی وانە دەڵێتەوە رەچاوی بۆ بکرێت.

٧- پێویستە هەموو قوتابخانەکان ساڵانە لەگەڵ ڕاپۆرتی کۆتایی ساڵ وێنەیەک لە بەدواداچونەوەی ئاستی زانستی ڕێژەکان بۆ پەروەردەکانیان ڕەوانە بکەن. پەروەردەکان بۆیان هەیە پوختەی ڕێژەکان ڕەوانەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی بکەن.

٨- لەکاتی هەڵسەنگاندنی بەڕێوەبەرانی قوتابخانەومامۆستایانی دواناوەندی و ئامادەییەکان

ا- دەرهێنانی نمرەی پێوانەیی:

ب- پێویستە نمرەی پێوانەیی لەهەر بابەتێك و بۆ هەر بەڕێوەبەرایەتییەك لە (١-) کەمتر نەبێت.

ج- سزادانی مامۆستاو بەڕێوەبەرانی ئەو قوتابخانانەی نمرەی پێوانەیی لە (١-)کەمترە.

د- پاداشت کردنی مامۆستاو بەڕێوەبەرانی ئەو قوتابخانانەی نمرەی پێوانەیی لە(١+) زیاترە.

پێشنیارەکانی بڕوانامەکان

١. دابین کردن و دامەزراندنی کارمەندان لە بەشی بڕوانامەکان بە مەبەستی ڕاپەراندنی ئیش و کارەکان بە شێوەیەکی گونجاو:ـ

- دەرچووی کۆلێژی ئاداب یان پەروەردە بەشی ئینگلیزی – (١).
- دەرچووی کۆلێژی زانست یان پەروەردە بەشی ماتماتیك – (١).
- دەرچووی پەیمانگا بۆ بەشی ئەرشیف – (١).
- دەرچووی ئامادەیی – (٢)

٢. گشتاندنی نووسراوێك لە لایەن سەرۆکایەتی ئەنجوومەنی وەزیران بۆ گشت دام‌و دەزگاکانی هەرێم بۆ ناردنی بڕوانامەی ئەو کەسانەی دادەمەزرێن، بۆ وەزارەتی پەروەردە بۆ ووردبینی کردنیان ودڵنیابوون لە ڕاستی و دروستیان، ئەمەش دەبێتە هۆیەك بۆ بنبڕکردنی تەزویر.

٣. پێك هێنانی لیژنەیەکی پسپۆری بۆ بە دواچوون‌و گۆڕینی ڕێنماییەکانی تایبەت بە بڕوانامەکان بە مەبەستی کەم کردنەوەی ڕۆتین لە کاری بڕوانامەکان.

٤. لەبەر ئەوەی هەماهەنگیمان هەیە لەگەڵ دەوڵەتی دەرەوە و ئەوروپا کە لە ئاستێکی بەرزن لە سیستەمی پەروەردەیی بۆیە پێویستمان بەم ئامێرانەی خوارەوە هەیە:ـ

- ئامێری لاپ تۆپ (٣) دانە.
- سکانەر (٦) دانە.
- ئامێری فۆتۆ کۆپی (٢).
- ئامێری فۆتۆکۆپی ڕەنگاورەنگ (١).

- ئـامێری فـاکس، بـۆ پەیوەنـدی کردنـی بـە قوتابخانـەی قوتابیـان و خوێندکارانی دەرچووی ئامادەیی وولاتانی ئـەوروپا بـۆ دڵنیـابوون لـە راسـتی و دروستی بڕوانامەکان و نمرەکانیان.
- هێلی ئەنتەرنێت.

٥- لەبەر بوونی گیروگرفت لە سیستەمی بڕوانامەکانی وڵاتانی دەرەوە بە تایبەتی وڵاتانی ئەوروپا و بۆ ئاشنا بوون لەسەر سیستەم و ڕێنماییەکانی بڕوانامەی ئەوی وڵاتانە پێویستە فەرمانبەرانی بەشی بڕوانامەکان بنێردرێن بۆ ئەو وڵاتانە.

٦- دوپاتکردنەوە لەسەر وەزارەتی داد و ئاگاداری دادگاکانی سەر بە وەزارەتی داد بکات بە جولاندنەوەی ئەو داواکاریانەی کە لەلایەن وەزارەتی پەروەردە کراوە بە لێکولینەوە و دادگا کردنی تەزویرچییەکان.

٧- پێویستە بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەکان و پەروەردەی قەزاکان لەگەڵ سەرپەرشتیارانی پسپۆری و پەروەردەیی وکارگێری گرنگی زیاتر بدەن بە وردبینی کردن و پشکنینی تۆمارگەی گشتی و ئەو بڕوانامانەی کە بۆ قوتابخانەکان هاتووە بۆ بنبڕکردنی ساختە و تەزویر و ئاشکراکردنی هەر دەستکاریەکی نایاسایی لە نمرەکان و بڕوانامەکان.

٨- لەبەر مەترسی و وردی وگرنگی کارکردن لە بەشی بڕوانامەکان پێشنیار دەکەین کە ئەو خوێندکارانەی لە دەرەوەی وڵات دێنەوە و یا ئەچن بۆ دەرەوەی وڵات بری (١٥٠٠٠) دینار وەربگیرێت بۆ ڕێکخستنی بڕوانامەکانیان و ئەم برە پارەیە بە وصولات بکرێت بە ئیراد (١٥٪) بۆ پاداشتی فەرمانبەرانی بڕوانامەکان و هەڵسەنگاندن بەکار بێت.

٩- ئەو قوتابی و خوێندکارانەی لە دەرەوە دێن و ناتوانن بهێنن لەبەر ئەوەی بارودۆخی شارەکانی عێراق نائارامە، هەروەها ئەوانەی ئاوارەی دەوڵەتانی ئەوروپا و ئەگەر هاتوو ئەو قوتابی و خوێندکارە وەرگیرا لە قوتابخانە و خوێندنگا بە پێی تەمەن و قۆناغی تاقیکردنەوەی وەزاری بڕی ئەوە تۆمار بکرێ لە قوتابخانەو بڕوانامەی پێی بدرێ.

١٠- دەرچووانی پەیمانگاکان ئەگەر هاتوو بڕوانامە ببەن بۆ دەرەوەی وڵات و دانەمەزرابن لەسەر میلاکی پەروەردە پێویستە کەفالەتی تەنها (١/٥٠٠٠٠٠) دینار بدەن وەیان بۆ هەر شوێنێکی تر مەبەستیان بێت بڕوانامە ببەن.

(بەشی چوارەم)

گۆڕانکاری لە سیستەمی قۆناغەکانی خوێندن

پێشنیار دەکەین قۆناغی خوێندن لە هەرێمی کوردستان بەم شێوەیەی خوارەوە بێت:

١:- قۆناغی پێش سەرەتایی

واتە (باخچەی ساوایان) بۆ منداڵانی تەمەن (٤ – ٥ ساڵ) وە بۆ ماوەی دوو ساڵ دەبێت.

٢:- قۆناغی سەرەتایی

خوێندن تیایدا بۆماوەی پێنچ ساڵ دەبێت واتە دابەش دەکرێت بۆ پۆلی یەکەم – پۆلی دووەم – پۆلی سێیەم – پۆلی چوارەم – پۆلی پێنجەم.

وە هەڵسەنگاندن یان تاقی کردنەوە بۆ قۆناغەکانی (پۆلی یەکەم – پۆلی دووەم – پۆلی سێیەم – پۆلی چوارەم) بە شێوەی زارەکی دەبێت وە لەم قۆناغانەدا تاقی کردنەوەی نیوەی ساڵ نەمێنێت وە کۆششی کۆتایی ساڵ بە نمرە نەبێت واتە لەسەر شێوەی (باشە ، زۆرباشە، ....) یان بەپێی ئەو سیستەمەی کە پسپۆران لە بەشی ئەزموونەکان بە پەسەندی دەزانن. بەڵام لە (پۆلی پێنجەم) تاقی کردنەوەی نیوەی ساڵ و کۆتای ساڵ بەشێوەی ئاسایی خۆیی ئەنجام دەدرێت.

٣:- قۆناغی ناوەندی

ئەم قۆناغە ماوەی خوێندن تیایدا چوار ساڵە وە ئەم پۆلانە لەخۆ دەگرێتەوە (پۆلی شەشەم – پۆلی حەفتەم – پۆلی هەشتەم – پۆلی نۆیەم) وە لەم قۆناغەدا سیستەمی خوێندن شێوەی کۆرس لەخۆ دەگرێت بۆ پۆلی ناکۆتایی یەکان کە ((پۆلی شەش و پۆلی حەفت و پۆلی هەشت لەخۆدەگرێت بەم

شێوەیەی خوارەوە دەبێت، وە ساڵی خوێندن دابەش دەکرێت بۆ ۲ کۆرسی خوێندن.

أ) کۆرسی یەکەم کە خوێندن تیایدا ماوەی چوار مانگ دەخایەنێت (لە ناوەڕاستی مانگی ئەیلول دەست پێدەکات تا ناوەڕاستی مانگی کانونی دووەم) وە تاقی کردنەوەی کۆرسی یەکەم لە ۲۰/ کانوونی دووەم ئەنجام دەدرێت.

ب) وە پشووی نیوەی ساڵ لە سەرەتای مانگی شوبات دەست پێدەکات بۆ ماوەی ۱۵ ڕۆژ.

ت) پشووەکانی مانگی ئادار قوتابخانەکان نەگرێتەوە جگە لە جەژنی نەورۆز، وە بۆنەکانی مانگی ئادار ببێتە ڕۆژی ئەنجامدانی چالاکی قوتابخانەکان.

پ) کۆرسی دووەم دوای ۱۵ شوبات دەست پێدەکات کە خوێندن تیایدا ماوەی چوار مانگە (واتە لە ناوەڕاستی مانگی شوبات تا ناوەڕاستی مانگی مایس) وە تاقی کردنەوەی کۆرسی دووەم دوای ۱۵ی مایس دەست پێدەکات تا سەرەتای مانگی حوزەیران.

ج) پرۆگرامەکانی هەردوو کۆرس سەربەخۆن لە ئەنجامدانی ئەزموونەکان (واتە ئەو پرۆگرامانەی کە لە کۆرسی یەکەم دەخوێندرێن لە کۆرسی دووەم دووبارە ناکرێتەوە.

ح) نمرەی تاقی کردنەوە لە کۆرسەکاندا لەسەر ۵۰٪ دەبێت.

خ) هەر قوتابییەك کە لە کۆرسێك دەرنەچوو ئەوا لە مانگی ئاب تەنها ئەم کۆرسە دووبارە دەکاتەوە.

د) ئەنجامی تاقی کردنەوەی مانگی ئاب لەگەڵ کۆرسەکەی کە لێی دەرچووە کۆدەکرێتەوە و ئەنجامی کۆتایی دەردەچێت.

ژ) وه له قۆناغی کۆتایی (واته پۆلی نۆیـه‌م) تـاقی کردنـه‌وه‌ی گشتی (واتـه تاقی کردنه‌وه‌ی به‌که‌لۆریا) ئه‌نجام ده‌درێت له‌سه‌رانسه‌ری هه‌رێمی کوردستان، که تیایدا قوتابی پاش ده‌رچوونی ده‌گوازرێته‌وه بۆ قۆناغی ئاماده‌یی یاخود په‌یمانگا پیشه‌ییه‌کان.

٤:- خوێندنی ئاماده‌یی

خوێندن لـه‌م قۆناغـه‌دا بۆ مـاوه‌ی ٣ سـالّ و دابـه‌ش ده‌کرێـت بـۆ (وێـژه‌یی – زانستی – پیشه‌یی) وه سیسته‌می خوێندن تیایدا بـه‌م شێوه‌یه‌ی خـواره‌وه ده‌بێت:

* به‌شی وێژه‌یی : ماوه‌ی خوێندن تیایدا ٣ ساله دابه‌ش ده‌بێته (پـۆلی ده‌یـه‌م – پۆلی یازده‌هه‌م – پۆلی دوازده‌هه‌م) وه به‌م شێوه‌یه‌ی خواره‌وه:

١) سالّی یه‌که‌م واته پۆلی ده‌یه‌می وێژه‌یی خوێندن تێدا گشتی ده‌بێت (هـه‌موو بابه‌ته‌کانی وێژه‌یی ده‌گرێته‌وه)

٢) سالّی دووه‌م و سێیه‌م واته (پۆلی یازده‌هه‌م و پۆلی دوازده‌هه‌م) بۆ دوو لق دابه‌ش ده‌کرێت (زانستی مرۆیی – زانستی زمان و ئاداب).

* به‌شی زانستی: ماوه‌ی خوێندن تیایدا ٣ ساله دابه‌ش ده‌بێته (پۆلی ده‌یه‌م – پۆلی یازده‌هه‌م – پۆلی دوازده‌هه‌م) وه به‌م شێوه‌یه‌ی خواره‌وه:

١) سالّی یه‌که‌م واته پۆلی ده‌یه‌می زانستی خوێندن تێدا گشتی ده‌بێت (هـه‌موو بابه‌ته‌کانی زانستی ده‌گرێته‌وه)

٢) سالّی دووه‌م و سێیه‌م واته (پۆلی یازده‌هه‌م و پۆلی دوازده‌هه‌م) بۆ دوو لق دابه‌ش ده‌کرێت (زانستی ئه‌ندازیاری – زانستی سروشتی).

٣) بابه‌ته‌کانی زمان له به‌شی زانستی به‌شێوه‌یه‌کی ئاسایی ده‌خوێنرێت.

* سیستەمی خوێندن و ئەزموونەکان لە قۆناغی ئامادەیی بەهەمان شێوەی سیستەمی کۆرسی قۆناغی ناوەندی دەبێت لە بۆ پۆلی ناکۆتایی یەکان کە ((پۆلی دەیەم و پۆلی یازدەهەم لەخۆدەگرێت)، وە لە قۆناغی کۆتایی (واتە پۆلی دوازدەهەم) تاقی کردنەوەی گشتی (واتە تاقی کردنەوەی بەکەلۆریا) ئەنجام دەدرێت لەسەرانسەری هەرێمی کوردستان، کە تیایدا قوتابی پاش دەرچوونی دەگوازرێتەوە بۆ زانکۆ و پەیمانگاکان.

٥:- خوێندنی پیشەیی:

ئامادەییە پیشەیی‌یەکان (پیشەسازی بەهەرسێ بەشەوە – کشتوکاڵ – بازرگانی) بکرێن بە پەیمانگا پیشەییەکان وە ماوەی خوێندن تێیدا ٥ ساڵ بێت بۆ قوتابیە دەرچووەکانی قۆناغی ناوەندی بەم شێوەیەی خوارەوە:

- قۆناغی خوێندنی پیشەیی دەکرێت بە پێنج پۆل (پۆلی یەکەم – پۆلی دووەم – پۆلی سێیەم – پۆلی چوارەم – پۆلی پێنجەم)

سیستەمی خوێندن لە پەیمانگا پیشەییەکاندا بە هەمان شێوەی کۆرس قۆناغی ناوەندی و ئامادەیی دەبێت واتە لە پۆلی ناکۆتایی یەکان کە ((پۆلی یەکەم و پۆلی دووەم و پۆلی سێیەم و پۆلی چوارەم لەخۆدەگرێت)، وە لە قۆناغی کۆتایی (واتە پۆلی پێنجەم) تاقی کردنەوەی گشتی (واتە تاقی کردنەوەی بەکەلۆریا) ئەنجام دەدرێت لەسەرانسەری هەرێمی کوردستان، کە تیایدا قوتابی پاش دەرچوونی دەگوازرێتەوە بۆ زانکۆ و پەیمانگاکان.

* پێشنیار دەکەین هەر پەیمانکایێك سەر بە وەزارەتی پسپۆری خۆی بێت بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی پەروەردە بۆ بەڕێوەبردنی کاروباری پەیمانگاکان.

* پەیمانگای پێگەیاندنی مامۆستایان:

- خوێندن تیایدا بۆ ماوەی ٤ ساڵ دەبێت بۆ دەرچووانی پاش قۆناغی ئامادەیی وە ناوی بگۆڕدرێت بۆ (پەیمانگای باڵای پێگەیاندنی مامۆستایان).

- سێ ساڵی خوێندن (قۆناغی یەکەم – قۆناغی دووەم – قۆناغی سێیەم) لە پەیمانگادا تایبەت دەبێ بە خوێندنی پسپۆری لە بابەتە زانستیەکان و وێژەییەکان و زمانەکان.

- ساڵی چوارەم تایبەت دەبێ بە خوێندنی بابەتە پەروەردەییەکان تایبەت بە قۆناغی باخچەی ساوایان و قۆناغی سەرەتایی.

- دەرچووانی پەیمانگای پێگەیاندنی مامۆستایان بڕوانامەی (دبلوم عالی) پێ دەبەخشرێت.

بەشی یەکەم

ئەنجامە گشتیەکان

بەندی دووەم /

بەشی دووەم

وەرگرتنی قوتابیان

بەندی شازدەم /

بڕگەی یەکەم:

ئەو منداڵانەی کە شەش ساڵ تەمەنیان تەواو کردووە لە (٩/١) ساڵی خوێندن لە پۆلی یەکەمی سەرەتایی وەردەگیرێن وە هەروەها ئەوانەی کە تەمەنیان لە (٩) ساڵ تێپەڕ نەبووە لەم مێژووەدا.

بڕگەی چوارەم زیاد دەکرێت بەم شێوەیەی خوارەوە:

ئەو قوتابیانەی کە تازە وەردەگیرێن لە پۆلی یەکەم پێویستە لە سەرەتای ساڵی خوێندندا ڕۆژێکیان بۆ دیاری بکرێت بە مەبەستی سازدانی (ئاهەنگی یەکتر ناسین) بۆ پێشوازی لێکردنیان.

بەشی سێیەم

دەستەی مامۆستایان

بەندی سی و پێنج /

وە بەم شێوەیە دەگۆڕدرێت:

ژمارەی وانەکانی مامۆستا حەفتانە لە (٢٤) وانە زیاتر نەبێت وە (٤) وانە حەفتانە لە ژمارەی وانەکانی کەم دەکرێت ئەگەر تەمەنی گەیشتە (٥٠) ساڵ وە

یا وانەکانی پۆلی یەکەمی لە ئەستۆدا بوو وە یا هاتوچۆی لەنێوان قوتابخانەیێك زیاتر بێت............(ئەوانی تر وەك خۆی).

وە ئەم بڕگەیە زیاد دەکرێت: (لە هەر قوتابخانەیێك ڕابەرێکی پەروەردەیی (مرشد تربوي) دابنرێت وە مەرج و ئەرك و مافەکانی بەپێی ڕێنمایی تایبەت لە وەزارەتی پەروەردەوە دیاری دەکرێت. وە مەرجە لە وانە ووتنەوە ببەخشرێت).

بەشی چواردم

بەڕێوەبەرایەتی قوتابخانە

بەندی سی و هەشت /

بڕگەی یەکەم:

ئەم دەستەواژەیە زیاد بکرێت (ئەگەر قوتابخانە بوو بە دوو دەوام دەکرێ ژمارەی یاریدەدەر بکرێت بە چوار، هەر دوو یاریدەدەر لە دەوامێك).

بڕگەی چوارەم:

(بە مەبەستی هەڵبژاردنی یاریدەدەر پێویستە لەلایەن یەکەی سەرپەرشتیاری پەروەردەیی و بەڕێوەبەری قوتابخانە هەڵبـژێردرابێت وە لیژنەی پەروەردە پەسندی کردبێت).

بەندی سی و نۆ /

بڕگەی چوارەم زیاد دەکرێت بەم شێوەیەی خوارەوە:

(لە هەر قوتابخانەیێك ئەنجومەنی پەروەردەیی دادەمەزرێت، جگە لە دەستەی مامۆستایان و سەرپەرشتیاران نوێنەری پارێزگا و تەندروستی و شارەوانی و ژمارەیێك لە دایك و باوکان و نوێنەری یێکێتی مامۆستایان و قوتابیان تێدا بەشدار دەبن وە لەماوەی ساڵێکدا دووجار کۆدەبێتەوە. وەزارەتی پەروەردە ڕێنمایی تایبەت بە شێوازی کۆبوونەوە و چالاکیەکانی ئەم ئەنجومەنە دیاری دەکات).

بەشی پێنجەم

ڕێکخستنی چالاکی یە پەروەردەییەکان

بەندی چل /

بڕگەی نۆیەم زیاد بکرێت بەم شێوەیەی خوارەوە:

(پەروەردەکردنی منداڵ لەسەر بنەماکانی مافی مرۆڤ و مافی منداڵ وە یەکتر قبوڵ کردن و خۆشەویستی گەل و نیشتمان و ڕەت کردنی کاری توند و تیژی وە چەسپاندنی ئاشتی و پاراستنی ژینگە و لەش ساغی).

بەندی چل و پێنج /

ئەمانەی خوارەوەی بۆ زیاد بکرێت:

(وە هەروەها لە هەر قوتابخانەیێکی سەرەتایی دەبێت (فرۆشگای قوتابخانە) بە ڕێگای هاریکاری بێت واتە (تعاوني)، وە مامۆستا و قوتابیان بەشداری بکەن لە بەڕێوەبردن و دابین کردنی سەرمایەی ئەم فرۆشگایە وە قازانجەکەی بەپێی بڕی ئەو پارەیەی کە هەر کەسێك تێیدا بەشداری کردیە دابەش دەکرێت).

تێبینی // وەزارەتی پەروەردە بەرپرسە لە دابین کردنی خەرجی (نثرية) بۆ هەر قوتابخانەیێك بەپێی ژمارەی پۆل و قوتابیان. وە بۆ ئەم مەبەستە ڕێنمایی تایبەت دیاری دەکرێت بە چۆنیەتی خەرج کردنی ئەم پارەیە.

بەشی شەشەم

ئاراستەکردن و ڕاگرتن – (بەرزەفتەکردن) (التوجيه و الانضباط)

بەندی پەنجا و سێ /

بڕگەی یەکەم / لقی (د): ووشەی (تەوبیخ) بگۆڕدرێت بۆ (بێ بەش کردن لە چالاکیەکانی قوتابخانە بۆ ماوەیەکی کاتی).

بڕگەی حەوتەم و هەشتەم و نۆیەم لابردرێت.

وە لە هەموو برگەکان ووشەی (ڕەوشت) بگۆڕدرێت بۆ (هەڵس وکەوت) یان (ڕەفتار).

بەشی حەفتەم

ڕێکخستنی چالاکی یە کۆمەلایەتیەکان

بەندی پەنجا و شەش /

برگەی یەکەم: ووشەی (البطاقة المدرسية) بگۆڕدرێت بۆ (بانکی زانیاری) واتە (بنك المعلومات) وە هەروەها کار بکرێت بە (دفتر الارتباط) کە تایبەتە بە هەر قوتابییێك. وە بۆ هەر قوتابییێك ناسنامەیەکی تایبەت دروست بکرێت.

بەشی هەشتەم

هەڵسەنگاندن و تاقی کردنەوەکان

بەندی شەست و یەك /

برگەی یەکەم: بگۆڕدرێت بەم شێوەیەی خوارەوە:

أ) تاقی کردنەوەکانی پۆلی یەکەم تا چوارەم هەموو بە زارەکی دەبێت وە بە شێوازی هەڵسەنگاندن جگە لە وانەکانی زمان و بیرکاری پۆلی چوارەم کە بە زارەکی و نووسین دەبێت.

ب) لە پۆلی یەکەم تا چوارەم لە تاقی کردنەوەکانی کۆتای ساڵ قوتابیانی دەرنەچوو بە (ئیکمال) دادەنرێت.

ت) هەموو قوتابیانی (ئیکمال) لە پۆلی یەکەم تا چوارەم لە پشووی هاویندا خوولی بەهێزکردنیان بۆ دەکرێتەوە بۆ ماوەی یەك مانگ.

پ) له تاقی کردنەوەی خوولی دووەم تەنها قوتابیانی پۆلی دووەم و سێیەم و چوارەم تاقی دەکرێنەوە ئەگەر له وانەکانی ئیکمال کەوتن ئەوا بە دەرنەچوو دەژمێردرێن واته (راسب).

ج) پۆلی یەکەم تاقی کردنەوەی خوولی دووەم ئەنجام نادات واتە هەموویان بە دەرچوو دادەنرێن.

برگەی چوارەم بەم شێوەیەی خوارەوە زیاد دەکرێت: (وانەکانی پەروەردەی ئاینی – پەروەردەی مەدەنی تاقی کردنەوەیان تێدا ناکرێت بۆ هەموو قۆناغەکانی خوێندنی سەرەتایی).

بەندی شەست و دوو /

بەم شێوەیەی خوارەوە دەگۆڕدرێت:

(تاقی کردنەوەی نیوەی سالّ تەنها بۆ پۆلی پێنجەم و شەشەم ئەنجام دەدرێت).

بەندی شەست و سێ /

بەم شێوەیەی خوارەوە دەگۆڕدرێت:

(نمرەی تەواو له پۆلەکانی پێنجەم و شەشەم له تاقی کردنەوەکان (١٠٠) نمره دەبێت). برگەی سێیەم لابردرێت.

بەندی شەست و چوار /

بەم شێوەیەی خوارەوە دەگۆڕدرێت:

(هەر قوتابییێك قۆپیه (غش)ی کرد یان هەوڵی دا له تاقی کردنەوەکاندا بیکات ئەوا تەنها لەم وانەیەدا (سفر)ی بۆ دادەنرێت).

سیستەمی مامۆستای یەکەم (المدرس / المعلم الاول)

مەبەست لە سیستەمی مامۆستای یەکەم بۆ هەموو بابەتەکانی پسپۆری خوێندن لە هەموو قۆناغەکانی قوتابخانەدا، دەستنیشان کردنی چەند مامۆستایەکی بەهرەمەند و زیرەك و بەتوانا وەك پێشەنگ یان ڕابەر (القادة) لەنێوان هەر گروپێکی مامۆستا لە پسپۆری بابەتێکی تایبەتدا وە بۆ ماوەیەکی کورتخایەن وەك نموونەییەکی دیاری کراو بۆ ئەوەی ئەم سیستەمە ببێتە هاندەرێك بۆ گشت مامۆستایان تا پێشبڕکێیەکی (منافسة) بێ وچان بکەن وە هەوڵ بدەن توانست و زانستی خۆیان بخەنەگڕ بۆ ئەوەی ئەم پلەیە بەدەست بهێنن.

هەڵبژاردنی (پاڵێوراو) بۆ کارکردن وەك مامۆستای یەکەم تەنها بۆ ماوەی دوو ساڵ دەخایەنێت تا بوار و ماوە برەخسێت بۆ هەموو مامۆستایان تا بتوانن خۆیان ئامادە بکەن بۆ ئەم پێشبڕکێیە، وە لە ئەنجامی ئەم پێشبڕکێیە بێ گومان ئاستی هوشیاری و زانستی مامۆستایان بەرزدەبێتەوە وە ئەمەش لە ئەنجامدا سوودمەند دەبێت بۆ قوتابیان/خوێندکاران.

بەرنامە و ڕێنماییەکانی جێبەجێ کردنی ئەم سیستەمە بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێت:

١) هەر پارێزگایێك یان قەزایێك بەپێی قەبارە و فراوانی دابەش دەکرێتە سەر چەند (کەرت یان گەڕەك) واتە چەند قاتعێك.

٢) هەر کەرتێك دەبێ چەند قوتابخانەیێك لەخۆبگرێتەوە بۆ ئەوەی ژمارەیێکی تەواو لە مامۆستایانی پسپۆری لە هەربابەتێك بەشداربن لە هەڵبژاردن.

٣) بۆ مەبەستی هەڵبژاردنی مامۆستایانی دواناوەندی دەبێ ژمارەیان لەنێوان (٧ – ١٥) بێت وە ژمارەی مامۆستایانی سەرەتایی لەنێوان (١٠ – ٢٠) بێت بۆ هەر پسپۆڕییێك.

٤) ئەگەر ژمارەی مامۆستایانی پسپۆڕی بابەتێك لە ژمارەی دیاری کراو زیاتربێت ئەوا ٢ مامۆستای یەکەم هەڵدەبژێردرێت لە سنوری کەرتەکە.

٥) ئەگەر لە کەرتێك یاخود لە گەرکێك ژمارەی پێویست لە مامۆستایانی پسپۆڕ نەبوو ئەوا پەنا دەبردرێتە گەڕەکی نزیك خۆی بەپێی گونجان بۆ تەواوکردنی ژمارەی پێویست لە مامۆستایان.

٦) مامۆستایانی (محاضر) لە هەڵبژاردنی گەڕەك بەشدار نابن چونکە (لە کەرتی خۆیان بەشداری دەکەن).

٧) مەرجە ئەو مامۆستایەی کە خۆی (دەپاڵێوێت) دەبێ ساڵی خزمەتی لە ٧ ساڵ کەمتر نەبێت لە پیشەی مامۆستا.

٨) مامۆستای پاڵێوراو نابێ هیچ سزایەکی ئاراستە کرابێت لەلایەن لیژنەیێکی لێکۆڵینەوە تایبەت بە کێشەیەکی پەروەردەیی یان بەدڕەوشتی.

٩) مامۆستای پاڵێوراو دەبێت لەنێو مامۆستایان بە ڕەوشت بەرزی و لێهاتوویی و بەتوانا و زیرەکی ناسرابێت.

١٠) ئەنجامدانی هەڵبژاردنەکە بە ئامادەبوونی سەرپەرشتیاری پسپۆڕی و بەلایەنی کەمەوە ٢ بەڕێوەبەری قوتابخانەکانی سنوری گەڕەك دەبێت.

١١) شێوازی هەڵبژاردنەکە بە دەنگدانی (نهێنی) دەبێت.

١٢) ماوەی دەست بەکاربوونی مامۆستای یەکەم لە سنوری گەڕەك یاخود کەرت تەنها بۆ ماوەی ٢ ساڵ دەبێت وە بۆی هەیە پاش تەواو بوونی ماوەکە دووبارە خۆی بپاڵێوێت.

ئەركەكانی مامۆستای یەكەم

١) لە ماوەی مانگێكدا جارێك لەگەڵ گشت مامۆستایانی پسپۆری بابەتەكەی خۆی كۆبوونەوە ئەنجام دەدات وە باشتر وایە بە ئامادەبوونی سەرپەرشتیاری پسپۆری بابەتەكە بێت بۆ تاوتوێ كردن و ئاڵوگۆڕكردنی بیروڕا لە:

- دەستنیشان كردنی گیروگرفتەكانی وانە ووتنەوەی ئەو بابەتە لە رووی زانستیەوە.
- هەڵسەنگاندنی پرۆگرامی خوێندن لە بابەتەكەدا.
- هەڵسەنگاندنی ئاستی قوتابیان.
- هەڵبژاردنی باشترین و گونجاوترین شێوازی وانە ووتنەوە بۆ هەر قۆناغێك.
- خستنە رووی ئەو گرفت و كۆسپانەی كارگێڕی كە دەبنە كۆسپ لە بەردەم وانە ووتنەوە لە هەر قوتابخانەیێك.
- دەستنیشان كردنی كەم و كورِی و ناتەواوی هۆیەكانی فێركردن لە قوتابخانەدا.
- شێواز و دانانی پرسیاری گونجاوی تاقی كردنەوە و ئەنجامدانی ئەزموونەكان.
- دیاری كردنی ئاستی هاوكاری كردن و ئاسانكاری دەستەی بەڕێوەبرایەتی بۆ وانە ووتنەوە.
- ڕادەی بەشداری كردنی مامۆستای پسپۆر جگە لە كاری زانستی لە چالاكیە پەروەردەییەكان و چارەسەركردنی كێشەی قوتابیان بە هاوكاری كردن لەگەڵ ڕابەری پەروەردەیی و خێزانی قوتابی.
- ڕادەی بەشداری كردنی لە چالاكیە زانستیەكانی ناو قوتابخانە.
- ڕادەی بەدواداچوون و گفتوگۆ و ئاڵوگۆڕكردنی زانیاری لەگەڵ مامۆستایان بۆ دەوڵەمەندكرنی بابەتەكەی.

٢) بۆ باشترکردنی ڕێگاکانی وانە ووتنەوە دەبێ چەند وانەیەکی نموونەیی ئەنجام بدات بە ئامادەبوونی گشت مامۆستایانی گروپەکەی لە یەکێك لە قوتابخانەکان.

٣) ئاڵوگۆڕکردنی مامۆستایان و تەکلیف کردنیان بە ووتنەوەی وانەی هاوبەش لە قوتابخانەکانیان بە مەبەستی زیاتر لە یەکتر شارەزابوون و بەرزکردنی ئاست و توانا و مامۆستایان و قوتابیان.

٤) ئاڵوگۆڕکردنی قوتابیانی پۆل لەنێوان قوتابخانەکاندا.

٥) دەستنیشان کردنی مامۆستایانی لاواز لە رووی پسپۆری بۆ بەشداری کردنیان لە خولی بەهێزکردنی مامۆستایان.

٦) پێشنیارکردن بۆ ئەنجامدانی خولی بەهێزکردن بۆ مامۆستایان و قوتابیان.

٧) ئەنجامدانی گەشتی زانستی بۆ قوتابیان و مامۆستایانی پسپۆری بابەتەکە لە سنوری گەڕەکەکە.

٨) هەوڵدان بۆ بەرزکردنەوەی ئاستی هوشیاری و زانیاری مامۆستایان بەڕێگای بەکارهێنانی کۆمپیوتەر و ئەنتەرنێت.

٩) بەشداربوونیان لە پێشانگای چالاکیە زانستیەکانی ساڵانەی قوتابیان لەسەر ئاستی پەروەردە.

١٠) بەدواداچوونی گۆڕانکاریەکان و پێشکەووتنی پرۆگرامی خوێندن لە وولاتانی دەوروبەر بەڕێگای ئەنتەرنێتەوە.

١١) بەشداری کردن و ئامادەبوون لە پۆلی وانە ووتنەوەی هەر مامۆستایێك بۆئەوەی لە نزیکەوە خاڵ لاوازەکانیان بتوانێت دەستنیشان بکات بەمەبەستی چارەسەرکردنی.

٧) مافی پێدانی رێز و سوپاس لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەوە ئەگەر هاتوو چالاکیەکانی پێشەنگ بوو لە پسپۆریەکەیدا.

٨) سەرپشك دەبێت لە دانانی پرسیارەکانی (ئەزموونە گشتیەکان).

٩) سەرپشك دەبێت بۆ هەڵبژاردنی وەك ئەندامی کۆنترۆڵ و پشکنین و ووردبینی لە ئەزموونە گشتیەکان.

١٠) بەشداری کردنی لە هەر لێژنەیێکی پەیوەندار بە پسپۆری بابەتەکەی وەك پێداچوونەوە و هەڵسەنگاندنی پرۆگرامەکانی خوێندن کە لەلایەن وەزارەتی پەروەردەوە ئەنجام دەدرێت.

پێشنیارە گشتیەکان

١) هەموو امتیازات و مخصصاتی (معلم جامعی) یەکسان بێت بە مامۆستایانی دواناوەندی.

٢) گەڕانەوەی سیستەمی (کرێی چالاکی قوتابخانەکان) بە بڕی ٥ هەزار دینار بۆ قۆناغی سەرەتایی و ١٠٠٠٠دینار بۆ قۆناغی ناوەندی و لێ بووردنی بە رێژەی ٢٠٪ بۆ قوتابیانی هەژار وە لە خێزانێك تەنها یەك قوتابی دەگرێتەوە.

٣) حساب کردنی خزمەتی ماوەی ئەو مامۆستایانەی کە لە ناوچە هەرە دوورەکان دادەمەزرێن – هەر ساڵی بە دوو ساڵ – بەمەبەستی بەرزکردنەوە و خانەنشین کردن.

٤) قەدەغەکردنی هەموو جۆرە چالاکیەکان کە پەیوەندی بە پەروەردە نەبێت لەناو قوتابخانەکان. (کۆڕ و کۆبوونەوە و ئاهەنگەکان) واتە پاراستنی سەربەخۆیی و پیرۆزی قوتابخانە.

٥) بنبڕکردنی دەست تێوەردان لە کاروباری دامودەزگاکانی پەروەردە.

٦) دامەزراندنی بەڕێوەبەرایەتیەکی گشتی تایبەت بە (قوتابخانە ئەهلیەکان – تایبەت) و قوتابخانەکانی ئێواران.

٧) خوێندن لە قوتابخانەکانی ئێواران بە رامبەر پارەیەکی گونجاوبێت یان بکرێت بە کەرتی تایبەت جگە لە قۆناغی سەرەتایی.

٨) بەشداری کردن لە ئەزمونە دەرەکیەکان بەرامبەر بە پارەیەکی گونجاوبێت.

٩) پەلپ کردن واتە (الاعتراض) لەسەر ئەنجامی نمرەکانی تاقی کردنەوەکانی وەزاری بەرامبەر پارەیەکی گونجاوبێت. وە ئەزموندەر (الممتحن) بۆی هەبێت دەفتەرەکەی خۆی ببینێت و لیژنەیەکی تایبەت لە دەرەوەی کۆنترۆڵ پێك بهێنرێت بۆ ئەم مەبەستە وە بە بەرامبەر پارەیەکی گونجاو.

١٠) چاوپێخشاندنەوە لە یاسای (اجازە الامومە) – (مۆڵەتی دایکایەتی) (منداڵی یەکەم و دووەم بە موچەی تەواو – منداڵی سێیەم بە نیو موچە – منداڵی چوارەم ......هتد بێ موچە) .

١١) دامەزراندنی (لیژنەیەکی بەدواداچوون) – (لجنة المتابعة) لە وەزارەتی پەروەردە – لە چەند راوێژکار و بەڕێوەبەری گشتی یەکان.

١٢) هەموو قوتابخانەکان بەپێی ژمارەی قوتابیان و ژوورەکان (خەرجیەکی گونجاوی بۆ دابنرێت (نثرية).

١٣) گۆڕینی ناونیشانی (ئامادەیی پیشەییەکان) بۆ (پەیمانگە) وە ماوەی خوێندن ٥ساڵ بێت وە بگوازرێتەوە بۆ سەر وەزارەتی کاروباری کۆمەلایەتی.

١٤) قوتابخانە نموونەییەکان نەمێنێت.

١٥) پلان دانان بۆ خوێندنەوەی کوردی بە پیتی لاتینی بەتایبەتی لە پەیمانگاکان و کۆلێژی پەروەردە و بنیات.

١٦) وەزارەتی پەروەردە بەرپرسە لە چارەسەرکردنی هەموو جۆرە نەخۆشیەکانی قوتابیان (دەرونی و جەستەیی) وە بەپێی راپۆرتی پزیشکی پەسندکراو لەلایەن وەزارەتی تەندروستی.

١٧) هەر بەڕێوەبەرایەتیەكی گشتی پەروەردەی پارێزگاكان پێویستە چەند ئۆتۆمبێلی تانكەری ئاو و ئۆتۆمبێلی سحبی هەبێت.

١٨) هەڵسەنگاندنی مامۆستایان لەلایەن بەڕێوەبەر و سەرپەرشتیاران تەنها لەسەر بنەمای ژمارەی دەرچوانی قوتابیان نەبێت بەڵكو دەبێ لایەنی چالاكی پەروەردەیی مامۆستایان ڕەچاوبكرێت.

١٩) بەكارهێنانی سیستەمی جووت مامۆستا لەناو پۆلدا بۆ وانە ووتنەوە لە قوتابخانەكانی سەرەتایی بۆ پۆلی (یەكەم – دووەم – سێیەم).

٢٠) یەك بەشە وانەی (پەروەردەی مەدەنی) بكرێت بە دوو بەشە وانە، هەروەها ووتنەوەی وانەكانی پەروەردەی مەدەنی بۆ هەر چوار پۆلی سەرەتایی بخرێتە ئەستۆی یەك مامۆستا لەبەر ئەوەی بابەتەكان هەموویان پێكەوە گرێ دراون.

٢١) بۆ ئەنجامدانی تاقی كردنەوەی وەزاری دەرەكی بۆ پۆلی شەشەمی سەرەتایی و سێی ناوەندی و شەشەمی ئامادەیی ئەگەر تەمەنی ئەو كەسە گەیشتبێتە ٢٠ ساڵ یان زیاتر یان گونجاوبێت لەگەڵ قۆناغەكانی خوێندن مافی ئەوەی هەبێت كە هەر سێ قۆناغ یەك لەدوای یەك تاقی كردنەوەكان ئەنجام بدات.

٢٢) كرێی وانە ووتنەوە لە قوتابخانەكان زیاد بكرێت، واتە (اجور المحاضرات) وە بەم شێوەی خوارەوە:

أ) بۆ سەرەتایی ٢٠٠٠ دینار

ب) بۆ ناوەندی ٣٥٠٠ دینار

ت) بۆ ئامادەیی ٥٠٠٠ دینار

٢٣) نەمانی پلەی (یاریدەدەری بەڕێوەبەری گشتی لە بەڕێوەبەرایەتیە گشتیەكانی پارێزگاكان چونكە بەڕێوەبەری بەشەكان هەمان كار ئەنجام دەدەن.

٢٤) دامەزراندنی دەرچووانی ئامادەیی کشتوکاڵ بەناونیشانی (بەرپرسی باخچەکان) لەو قوتابخانانەی کە باخچەیان هەیە بۆئەوەی بەرپرس بێت لە سەرپەرشتی و رێکخستنی باخچەی قوتابخانەکان.

٢٥) بەشی (نەمامگە) لە بەرێوەبەرایەتیە گشتیەکانی پارێزگا بەرپرس بێت لە سەرپەرشتی کردن و رێکخستنی باخچەی قوتابخانەکان بە هاوکاری لەگەڵ (بەرپرسی باخچەی قوتابخانە) بۆ هەر چەند قوتابخانەیێك.

٢٦) دامەزراندنی فەرمانبەران لە قوتابخانەکاندا بەم شێوەیەی خوارەوە بێت:

أ) بۆ قوتابخانەکانی دواناوەندی ٢ فەرمانبەر بۆ هەر دەوامێك.

ب) بۆ قوتابخانەکانی سەرەتایی ٢ فەرمانبەر بۆ هەر دەوامێك.

٢٧) دامەزراندنی خزمەت گوزار بەپێی ژمارەی ژووری قوتابخانەکان دەبێت وە باشتروایە بۆ هەر (٥) ژوورێك (١) خزمەت گوزار دیاری بکرێت وە بۆ بەشی کارگێری قوتابخانە واتە بەرێوەبەر و دەستەی مامۆستایان (٢) خزمەت گوزار هەبێت.

٢٨) دامەزراندنی پاسەوان بەپێی فراوانی و گەورەیی بینایەی قوتابخانەکە بێت، بۆ قوتابخانە گەورەکان (٤) پاسەوان واتە بۆ هەر وەجبەی شەو (٢) پاسەوان، وە بۆ قوتابخانە بچوکەکان (٢) پاسەوان واتە بۆ هەر وەجبەی شەو (١) پاسەوان. رەچاوی ئەوە بکرێت کە ماڵ و خێزانی پاسەوان لە ناو بینایەی قوتابخانە نەبێت چونکە زۆرجار بەشێوەیەکی نارێك و ناشیاو بەکاردەهێنرێت وە دیمەن و پاك و خاوێنی قوتابخانە دەشێوێنێت.

٢٩) سروودی ((ئەی رەقیب)) وەك دروشمێکی نەتەوەیی تەنیا لە رۆژی هەڵدانی ئاڵای کوردستان لە نێو قوتابخانەکاندا بگووترێتەوە.

٣٠) جل و بەرگی خزمەت گوزەرانی (بەردەست) لەناو قوتابخانەدا یەك پۆش بێت وە لەلایەن وەزارەتی پەروەردەوە بۆیان دابین بکرێت.

٣١) هەر قوتابیێك ناسنامەی تایبەت لە قوتابخانەکەی خۆی بۆ دروست بکرێت.

تعديلات نظام المدارس الثانوية المرقمة (٢)
لسنة ١٩٧٧

الفصل الاول / الاحكام العامة

المادة/٢/ اضافة مايلي في نهاية البراكراف – السطر السادس و كما يلي:

(وترسيخ ما تم تعليمهم في المرحلة الابتدائية من القيم المبادىء الاخلاقية و المواطنة الصالحة).

المادة/٥/ يتم تغير كلمة (القطر) الى (الاقليم) حيثما وجدت في هذا النظام.

الفقرة = ب = استقلال مدارس البنين عن مدارس البنات ويجوز الجمع بين الجنسين حيثما اقتضت الضرورة وسمحت الاحوال الاجتماعية بذلك.

وتكون كما يلي: (تكون المدارس الثانوية مختلطة و يجوز فصل مدارس البنين عن مدارس البنات حيثما اقتضت الضرورة)

يضاف الفقرة – رابعا: وكما يلي: لوزارة التربية و بتعليمات خاصة فتح مدارس اهلية.

المادة/٧/ اضافة الفقرة = خامسا = وكما يلي: المدارس الثانوية العامة تنقسم الى مرحلتين:

١. المرحلة المتوسطة: وتكون مدة الدراسة فيها ثلاث سنوات. و تشمل الصفوف (الاول – الثاني – الثالث) من مدارس الثانوية.
٢. المرحلة الاعدادية: وتكون الدراسة فيها ثلاث سنوات وتشمل الصفوف (الرابع – الخامس – السادس) من المدارس الثانوية.
٣. تنقسم المرحلة الاعدادية الى:

أ)الفرع العلمي و تنتظم الطلبة فيها على قناتين للتخصص – الاول قناة دراسة العلوم الطبيعية و الثانية قناة دراسة العلوم الهندسية.

ب) الفرع الادبي و تنتظم الطلبة فيها على قناتين للتخصص – الاول قناة دراسة علوم الانسانية و تشمل (التاريخ – الجغرافية – الاقتصاد – الفلسفة – علم النفس.....الخ). والثانية دراسة علوم اللغات والاداب (الكردية – العربية – الانكليزية – علم النفس – الفلسفة.....الخ).

المادة/٨/ الفقرة = رابعا = يفضل في معاون المدرسة ان يكون مؤهلا للتدريس ويشترط ان تكون له خبرة فيه لاتقل عن ثلاث سنوات كشف فيها عن الكفاية العلمية والتربوية وعن القابلية لادارة والتنظيم.

اضافة ما يلي: (و يفضل ان يساهم مدير المدرسة في ترشيحه)

الفقرة = خامسا = يفضل في المدير المدرسة ان تكون له خبرة لاتقل عن خمس سنوات في التدريس كشف فيها عن الكفاية العلمية والتربوية وعن القابلية لادارة والتنظيم و يفضل من عمل معاونا.

يبدل و كما يلي (يفضل في مدير المدرسة ان تكون له خبرة لاتقل عن ثمان سنوات في مركز المحافظة وخمس سنوات في مراكز الاقضية كشف فيها عن الكفاية العلمية والتربوية وعن القابلية لادارة والتنظيم و يفضل من عمل معاونا وان يجتاز الدورات التاهيلية الخاصة بالادارة و التي تنتظمها وزارة التربية او كان من خريجي كلية الادارة و الاقتصاد و مرشحا من قبل وحدة الاشراف الاختصاصي.

المادة/٩/ تتكون الهيئة التدريسية من مدير المدرسة والمعاونين والمدرسين (اضافة المرشدين التربويين) الى هيئة التدريسية.

أ) اضافة A٩ : تطبيق اللامركزية في المدارس في المجالات التربوية، الادارية، والمالية، بقيادة المدراء الذين يقودون العملية التربوية، لتمكن من تحقيق

التزاماتها لتطوير عملية تربوية نوعية. وتتحكم المدرسة بالميزانية وبالعملية التربوية وفي اختيار العاملين، وعليها تحمل مسؤلية تطبيق السياسة التربوية وملزمة بتحقيق الاهداف و الغايات التي تم تحديدها من قبل وزارة التربية والتي تحددها المدرسة لنفسها.

ب) اضافة B٩: ان تركيز الصلاحيات و المسؤليات عن العملية التربوية في المدرسة، تلقي بالمسؤلية الكبرى على المدير الذي يتحمل مسؤلية كاملة عن عمل المدرسة تجاه الطلاب و العائلة والمجتمع.

الفصل الثاني / تسجيل الطلاب

المادة/١١/ الفقرة ثانيا: لايجوز تسجيل من تجاوز السادسة عشرة من العمر للبنين والثامنة عشرة للبنات في نهاية السنة الميلادية عند التحاقه في الصف الاول المتوسط.

وتعدل و كما يلي (لايجوز تسجيل من تجاوز السابعة عشرة من العمر للبنين و البنات في نهاية السنة الميلادية عند التحاقه في الصف الاول المتوسط).

الفقرة/ خامسا: لايجوز تسجيل من اكمل الحادية والعشرين من العمر للبنين و الثالثة العشرين للبنات في نهاية السنة الميلادية.

وتعدل وكما يلي (لايجوز تسجيل من تجاوز الحادية والعشرين من العمر للبنين و البنات عند التحاقهم في الصف الرابع الاعدادي).

الفقرة/ ثامنا: يجوز انتقال الطالب من فرع الى اخر في الصف الثاني الاعدادي (الخامس الثانوي).

وتعدل كما يلي: (يجوز انتقال الطالب من فرع الى اخر في الصف الرابع الاعدادي بقرار من مجلس المدرسين على ان يقع ذلك قبل اليوم الاول من تشرين الثاني من السنة الدراسية).

الفصل الثالث / الدوام و العطل

المادة/١٣/ يتم تعديلها حسب الاتفاق في المؤتمر على جعل السنة الدراسية نظام كورسات او فصول الدراسية مستقلة.

المادة/ ١٩/ اضافة مايلي الى نهاية الفقرة: (ويمنع جميع مظاهر التبرج بالسنة للمدرسات وان يلتزم المدرسين بمظهر الاناقة و اللياقة في الهندام و الملبس لكي يكونوا قدوة للطلاب على الالتزام بالنظافة و اللياقة).

المادة/٢٢/ اضافة الفقرة: سابعا: وكما يلي (تشكل في كل مدرسة – المجلس التربوي للمدرسة – وتتكون اعضاءها اضافة الى الهيئة التدريسية ممثلين عن – اتحاد معلمي كردستان – اتحاد الطلبة – الاشراف الاختصاصي – الوحدة الادارية – الصحة المدرسية – مديرية او القسم البلدي للمنطقة – مديرية التربية – الهيئة المنتخبة من مجلس الاباء و الامهات. و يجتمع المجلس مرتين في السنة على الاقل – النصف الاول – النصف الثاني – لدراسة جميع المشاكل و المعوقات التي تواجه المدرسة من النواحي الاجتماعية و التربوية و الادارية و المالية – و العمل على ايجاد الحلول و المقترحات المناسبة. وان يساهم كل المؤسسات المشاركة في الاجتماع في العملية التربوية و يرسل نسخة من محضر الاجتماع الى الجهات المشاركة.

المادة/ ٢٣ / اضافة الفقرة: سادسا: وكمايلي: (يجوز تعين مرشد تربوي واحد لكل مدرسة و يضاف مرشد ثاني اذا ازدوجت المدرسة على نفسها، ويفضل في

التعيين خريجوا قسم علم النفس او علم الاجتماع او ممن لهم صفات تربوية وكفايات اجتماعية تؤهلهم للقيام بمهام المرشد التربوي. ويقوم بمعاونة مدير المدرسة فيما يعهد اليه باوامر مدرسية خاصة بالمشكلات التربوية و الاجتماعية للطلاب، ويعفى المرشد التربوي من تدريس الحصص الدراسية. وبتعليمات خاصة تصدرها وزارة التربية يحدد مهمات و حقوق المرشد التربوي).

المادة/ ٢٤ / اضافة الفقرة = ى = الى = ثالثا = وكما يلي: (يخول وزير التربية بعضا من الصلاحيات الادارية و المالية لمدير المدرسة وذلك لضمان سير العمل و انتظامهما في المدرسة).

المادة/ ٢٥ / "ب" تغيرها وكما يلي: (لاختيار المدرس الاول تنتظم عدد من المدارس الثانوية – المتوسطة او الاعدادية – المتقارنة وفي رقعة جغرافية واحدة على ان لاتقل عدد المدارس عن ثلاثة ولاتقل عدد المدرسين الذين يؤلفون وحدة دراسية لتحقيق الغرض المشار اليه من الفقرة "أ" عن خمسة مدرسين ويجوز ان تقل هذا العدد في الاقضة و النواحي.

المادة / ٣١ / تقسيمها الى: أ.....

واضافة فقرة "ب" وكما يلي (يكون لكل مدرسة حانوت مدرسي تعاوني يساهم الطلاب في تامين راسمالها وارادتها و باشراف الهيئة التدريسية. وتصدر وزارة التربية تعليمات خاصة لتنظيم ذلك).

المادة/ ٣٤ / اولا: يضاف الفقرة: ن : وكمايلي: (لجنة الحانوت المدرسي).

المادة / ٣٧ / تقسيمها الى: أ.....

واضافة الفقرة "ب" وكما يلي:(للهيئة التدريسية تشكيل لجنة خاصة وتقوم بمهام تكليف اولياءْ امور الطلبة بالمساهمة ماديا في دعم المدرسة لتسيير بعضا من امورها المالي لسد احتياجاتها الانية).

المادة / ٤٣ / الفقرة "٣" يضاف كلمة (المرشد التربوي) الى هيئة لجنة الانضباط.

المادة / ٤٧ / وتكون كما يلي: اذا غش الطالب في الامتحانات الصفية او الشهرية او في امتحان نصف السنة و الامتحان النهائي بدوره الاول او الثاني يعد راسبا في الموضوع الذي حصل الغش في امتحانه.

المادة / ٥٠ / اضافة الفقرة : سادسا: وكمايلي:

ب- في الامتحان الوزاري العام (البكالوريا) للمرحلة الاعدادية. لاتدخل درجة النجاح النهائية للمادتين – اللغة الكردية و اللغة العربية – كنتيجة جمع المعدل النهائي للمنافسة للطلبة الممتحنين في الفروع العلمية، اما اذا كانت الدرجة النجاح النهائية للمادتين المذكورتين في صالح الطالب ويرفع من معدلها العام فيجوز ذلك.

ت- اما بالنسبة للطلاب الفرع الادبي، كذا لا تدخل درجة النجاح النهائي لمادة الرياضيات – في نتيجة جمع المعدل النهائي، الا اذا كانت ذلك في صالح الطالب لرفع المعدل النهائي.

المادة / ٥١ / الغاء نظام العفو (الغاء = الفقرتين رابعا و خامسا).

(بەشی پێنجەم)

١- پێشنیارەکانی باخچەی ساوایان

١- زیاد کردن ونوژەن کردنی باخچەکان وبیناکردنی لە سەر شێوازی هاوچەرخ.

٢- کردنەوەی بەشی باخچەی ساوایان لە پەیمانگاکانی مەڵبەندی پێگەیاندنی مامۆستایان لە (دهۆك) وچاوخشاندن بە پرۆگرامی خوێندنی پەیمانگاکانی(هەولێر وسلێمانی) کە تیایدا مامۆستای باخچەی ساوایان ئامادە دەکرێت لە سەر شێوازێکی نویێ و هاوچەرخانە.

٣- دابین کردنی جەمێکی خواردن بۆ منداڵانی باخچەکان و دانانی بودجەیەکی دیاری کراو ساڵانە لە لایەنی ب.گ.پەروەردەکان .

٤- دابین کردنی کەل وپەلی پێویست وەکوو (کتێبخانەو پێداویستیەکانی، هۆیەکانی فێرکردن، یاری، پەراوگەی هەمەجۆر (بۆ منداڵان)، ....هتد) بە لێژنەیەکی تایبەت لە (ب.باخچەی ساوایان و ب.گ.پەروەردەکان) بۆ کرینی (بە گرێ بەست) لە گەڵ کۆمپانیاکان پاش دەست نیشان کردنی جۆر وژمارەی پێویست (وکوو پرۆژەیەك) و هەژمار کردنی پارەکەی بۆ سەرجەم باخچەکانی هەرێم .

٥- دابین کردنی ژووری حەسانەوە ونوستنی منداڵان بۆسەرجەم باخچەکانی ساوایان لە گەڵ کەل وپەلی پێویست بە تایبەتی بۆ ئەو باخچانە(کە دەوامیان درێژ خایەنە)

٦- دابین کردنی جێگای تایبەت بە حەوانەوەی منداڵانی مامۆستایان کە لە تەمەنی (٤) ساڵ کەمترە لە ناو باخچە وقوتابخانەکاندا.

٧- دەوامی باخچەکان بەم شێوە بێت :-

أ- دەوامی (دووشفت/ وەجبە)

- دەوام لە ٨ بەیانی تاکوو ١٢ نیوەڕۆ (دەوامی وەجبەی یەکەم)

- دەوام لە ١٢ نیوەڕۆ تاکوو ٤ عەسر (دەوامی وەجبەی دووەم)

ئەم دوو وەجبە دەوامە بۆ ئەو باخچانەیە کە ژمارەی منداڵانیان زۆرە .

لە وەجبەی دەوامی بەیانیان ئەولەویەت دەدرێت بە منداڵی فەرمانبەرانی حکوومی لە کاتی وەرگرتنیان لە باخچەکاندا.

ب- دەوامی درێژ خایەن :-

- دەوام لە ٨ بەیانی تاکوو ٤ عەسر بە مەرجێك لە سەعات ١٢ تاکوو سەعات ٤ عەسر(مامۆستاو وچاودێر وبەردەست) بە خشتە سەرپەرشتی منداڵان بکەن لە گەڵ جەمێکی خواردن وجێگای حەسانەوە بۆ منداڵان دابین بکرێت (ئەم دەوامە بۆ ئەو باخچانەیە کە منداڵی فەرمانبەرانی حکوومی لێ یە).

٨- دەبێت لە هەر (ژوورێك) یان هۆڵێ دوو مامۆستا هەبێت یەك مامۆستا ئەساسیە و ئەوی تر بۆ سەرپەرشتی کردنی منداڵان(**لە کاتی هەبوونی میلاکی پێویست لە مامۆستایان**).

٩- زیاتر هاوکاری کردن وهاندان و پشتگیری باخچەکانی ئەهلی/ تایبەت بکرێت لە لایەنی وەزارەت و بەڕێوەبەری گشتی پەروەردەکان وە ساڵانە خەلآت وبڕوانامەی ڕێز لێنان بۆ باشترین ٦(باخچە / قوتابخانە) بکەن .

١٠- کردنەوەی خوولی بە هێز کردن بۆ (مامۆستایان) وخولەکانی مافی منداڵان وچاودێری تەندروستی (بۆ چاودێران).

١١- دابین کردنی دەرماڵەیەکی تایبەت بۆ مامۆستایانی باخچەی ساوایان (نثرية) بۆ ئیدارەکان .

١٢- كردنەوەی بەشی باخچەی ساوایان لە كۆلیژی بنیات یان دامەزراندنی كۆلیژێك لە زانكۆكانی هەرێمدا بە پێ توانا..

١٣- دانانی ڕابەرێكی (پراكتیكی) بۆ مامۆستایان لە سەر شێوازی سویدی/ ویستگەكان وە بە سوود وەرگرتن لە شێوازی (وحدة الخبرة) لە لایەنی لێژنەیەكی تایبەت لە وەزارەت وب.گ.پەروەردەكان.

١٤- دابین كردنی ژمارەی پێویستی لە(باص)ی هاتووچۆ بۆ منداڵان بە مەرجێك بەكار نەهێنرێت لە لایەنی پەروەردەكان وبمێنێ لە باخچەكان.

١٥- زیاتر بایەخ بدرێت بە (**سەنتەری گەشەسەندنی پێش وەختی منداڵیەتی**) وەكوو سەرچاوەیەكی گرنك بۆ توێژ ولێكولینەوە وە بۆ دانانی پرۆگرام وسیستەمی نوی وەكردنەوەی خولی پێویست بۆ سەرجەم كارمەندانی باخچەكانی ساوایان.

١٦- بە هەماهەنگی وەزارەتی تەندروستی دابین كردنی تیمێكی پزیشكی (گەرۆك یان ثابت) بۆ پشكنینی منداڵان.

١٧- دابین كردنی ئامێری كۆمپیوتر بۆ سەرجەم باخچەكانی ساوایان.

١٨- ناردنی سەرپەشتیاران وماموٚستایانی باخچەكان بۆ دەرەوەی وڵات بۆ زیاتر سوود وەرگرتن وئاشنا بوون لە ئەزموونی پێشكەوتووانەی ئەو وڵاتانە بە تایبەتی (سوید)یان هێنانی شارەزا لە وڵاتە پێشكەوتووەكان وە كردنەوەی خولی پێویست .

١٩- چاپ كردنی پەرتووكی ڕاهێنان (سەیركردن، گوێگرتن، نووسین) كە بەرێزان (شەوكەت وگوڵنیشان ئامێدی) ئامەدەیان كردووە، لە بەر سوودی وگرنگی لە رووی زانیاری بە شێویەكی نوێ وهاوچەرخانە.

٢٠- دامەزراندنی دەرچووانی بەشی هونەرەجوانەکان وەکو مامۆستای هونەر لە باخچەکانی ساوایان.

٢١- وەرگێرانی یاسای باخچەی ساوایان ژمارە (١١) لە ساڵی ١٩٧٨ لە زمانی عەرەبی بۆ سەر زمانی کوردی و گۆڕینی چەند برگەیەك کە بەم شێوەی خوارەوەیە:-

٢- پێشنیاردکانی خوێندنی سەرەتایی

أ- سەبارەت بە دامەزراندن - وەرگرتنی پلە پێش ٨/١ لە ئەنجومەنی وەزیران تا بتوانین پێش ٩/١ هەموو کاری دامەزراندنی مامۆستایان بۆ ب/گشتییەکان جێ بەجێ بکرێت بەمەرجێ پێش ٨/١٥ داواکاری دامەزراندن بگاتە وەزارەت لای ب.گشتییەکانی پەروەردە بە پێ خشتەو زانیاریەکانی پێویست.

ب- گەڕانەوە:-

دەکرێت بە گوێرەی پێویستی پەروەدەکان بەپێ ڕێنماییەکان بە مەرجێ تەمەن لە (٥٨) ساڵ زیاتر نەبێت پەیمان بدات لە لای کاتب عدل تا (٥) ساڵ داوای خانەنشین کردنی نەکات وە پاش تێپەربوونی ساڵێك لە سەر فەرمانی لادان.

ج- گواستنەوە:-

١- پێویستە هەموو داواکاری بگاتە وەزارەت پێش ٨/١٥ سەبارەت بە گواستنەوەی نێوان پارێزگاکان بە مەرجێك خزمەتیان تەواو کردوو بێت :

- دەرچووی خولی شیاندن - (٥) ساڵ.

- = پ/مامۆستایان وهونەرەجوانەکان - (٣) ساڵ.

- = کۆلیژی ماموّستایان /بنیات - (١) سالٚ.

- = کۆلیژەکانی تر(معلم جامعی) - (٢) سالٚ.

٢- ئەوانەی مۆلّەتی تەواوکردنی خوێندن(اجازە دراسیە)داوا دەکەن پێویستە بە لای کەمەوە بۆ ماوەی (٤) سالٚ بە ژمارەی سالّەکانی خوێندنی لە زانکۆ خزمەت بکات لە ق/خ سەرەتایی ،ئینجا داوای گواستنەوە بکات بۆ دواناوەندی یەکان.

٣- دەرمالّەیەکی دیاری کراو بۆ ئەوانەی لە شوێنە دوورەکان دادەمەزرێن لە دەرچووانی (پ.ماموّستایان) بە خشینی (٧٥ - ١٠٠) هەزار دینار یان پێبدرێت جگە لە دەرمالّەکانی تر،وەکو هاندان بۆ خزمەت کردن لەم شوێنانە کە زۆر پێویستی بە ماموّستا هەیە پاش دەست نیشانی ئەو شوێنانە بکرێت لای لیژنەیەکی تایبەت.

د- مووڵەتی بێ مووچە :-

دەدرێتە ئەو ماموّستایانە کە خزمەتیان لە (٢) سالٚ کەمتر نەبێت:

١- بۆ جاری یەکەم (یەك سالٚ) لە دەسته‌لاتی بەرێوەبەری گشتی پەروەردەیە.

٢- بۆ جاری دووەم وزیاتر(استثناء) لەدەستەلاتی وەزیر دەبێت .

٣- هەلّوەشاندنی ئەو مووڵەتە قەدەغەیە.

هـ- خانەنشین کردن:-

بەپێ رێنماییەکانی نوێ ئەنجومەنی وەزیران ژمارە(٩٦٤٨) لە ٢٠٠٦/٨/٣٠ دەبێت کە خزمەتیان لە(١٥) سالٚ کەمتر نەبێت.

و- سیستەم:-

١- تاکید لە سەر سیستەمی گروب بە تایبەت لەو قوتابخانانەی کە ژمارەی قوتابی لە پۆل کەمە،وە کورسی ومێزیان هەیە.

٢- ماموٚستای پوٚلاو وپوٚل لەپوٚلی (١) تا پوٚلی (٢) هەمان ماموٚستا بەردەوام دەبێت لە گەلٚ قوتابیان .

٣- (٢) دوو ماموٚستا لە یەك پوٚل ئەگەر ژمارەی ماموٚستایان رێگە بدات لە پوٚلەکان (١-٢-٣).

٤- بەردەوام بوونی خوێندنی زمانی ئینگلیزی لە پوٚلی یەکەم لە هەموو قوتابخانەکاندا.

٥- زیاتر پەرپێدان بە پەروەردەی مەدەنی وقەدەغەکردنی توندووتیژی ودوٚزینەوەی رێگا چارەی باشتر بوٚ مامەڵە کردنی پەروەردەیی وەکوو پاداشت کردن....هتد.

٦- دانانی رابەری پەروەردەیی لە هەموو قوتابخانەکاندا بە پێ رێنماییەکان بە مەرجێك لە دەرچوانی کوٚلیجی دەروون زانی و پەیمانگای ماموٚستایان بن.

٧- زیاتر پەرەپێدان بە ئەزموونی خوێندی خێرا (التعليم المسرّع) بە رێگای (هاندەر).

٨- بایەخ دان زیاتر بە دەوامی هاوینە بە تایبەتی لە بواری (وەرزش وهونەر) وەهەڵسەنگاندنی ئەم ئەزموونە ساڵانە.

٩- کردنەوەی قوتابخانەی نەوجەوانان لە هەر قەزایەك بەکەمی.

١٠- بەردەوام بونی (خوولی بە هێز کردن)ی ماموٚستایان وبەرێوەبەران وسەرپەرشتیاران ورابەرانی پەروەردەیی (تایبەت نویٚ دامەزراون).

١١-پارەی حانووت بوٚ قوتابخانەکە بێت وەزارەت وپەروەردەکان هیچ بەشێك وەرنەگرن.

١٢- خوێندنی سەرەتایی بکرێت بە شێوازی ڤیدیوی وسینارێو ونواندن بوٚ ئەوەی قوتابی ئاسانتر بتوانێ فێری بێت.

١٣- بينا كردنى سەدان قوتابخانەی نویّ بە زیاد كردنی نهۆمی دووەم بە تایبەتی لەو جێگایانەی كە ڕێژەی دانیشتوانی زۆرن، لە سەر شێوازێكی هاوچەرخ وە دابین كردنی شوێنی حەوانەوەی مامۆستایان بە تایبەت لە گوندو شاروچكەكان.

١٤- دامەزراندنی مامۆستایان بە گوێرەی پێویستی فعلی وبە پێ ڕێنماییەكان و لە سەر رۆشنایی رای سەرپەرشتیاران.

١٥- زیاد كردنی دەرماڵەی مامۆستایان وكریی وانە بێژی (اجورالمحاضرة).

١٦- دەرچووانی پەیمانگای هونەرە جونەكان وەكو دەرچوانی پەیمانگاكانی تر لە لادێكان دابمەزرێن و جیاوازی نەكرێت.

١٦- زیاد كردنی ژمارەی كورسی خوێندن بۆ مامۆستایان لە زانكۆیەكان بە تایبەت لە پسپۆرەكانی پێویست .

١٧- زیاتر پەرە پێدان وپشتگیری كردنی قوتابخانەكانی تایبەت/ئەهلی.

١٨- كاراكردنی یاسای پاداشت و سزا بۆ مامۆستایان.

١٩- كاراكردنی كۆبونەوەی باوكان ودایكان وئەنجومەنی قوتابخانە.

٢٠- گەڕانەوەی بە كار هێنانی البطاقة المدرسية بە ناوی (بطاقة السيرة الذاتية والتعليمية) و دروست كردنی بە شێوەیەكی نویّ وگونجاو لە گەڵ سیستەمی پەروەردەیی نویّ.

٢١- دابین كردنی جەمی خۆراك بۆ قوتابیان .

٢٢-پێداچوونەوە سەر لەنویّ بە هەموو بەرنامە وپرۆگرامەكانی فێركردنی سەرەتایی.

٢٣- زیاتر بایەخ بدرێت بە وانەی وەرزش وهونەر لە سەر شێوازی نویّ هاوچەرخ.

٢٤- كردنەوەی خولی تايبەت بە كاری دەستی بۆ قوتابيانی نەوجەوانان.

٢٥- ئامارێك (أحصائيه) بكرێت لە هەرێم بۆ زانينی ژمارەی تەواوی ئەو كەسانەی دابراون (متسرب)لە قوتابخانەكان ودانانی بودجەيەكی تايبەت بۆ ئەم مەبەستە .

٢٦- بەرز كردنەوەی ئاستی هۆشياری وروناكبيری دايكان وباوكان وراگەياندن رۆڵی خۆی زياتر ببينێت.

٢٧- كار ئاسانی بۆ دەرچووانی پرۆژەی خوێندنی خێرا بكرێت تا لە ناوەندی وەريان بگرن وە بەردەوام بن لە خوێندن، يان كردنەوەی ناوەنديەكی تايبەت بۆ ئەوانەی تەمەنيان گەورەيە.

٢٨- دامەزراندنی مامۆستايان تەنها بۆ دەرچووانی پەيمانگای مامۆستايان وكۆليژی بنيات وپەيمانگای هونەرە جوانەكان بێت ولەمەودوا دامەزراندنی نوێ بۆ دەرچوانی خولەكانی شياندن نەمێنێت وە قەدەغە بكرێت.

٢٩- ژمارەی قوتابيان لە هەرپۆلێك لە(٣٥) قوتابی تێپەر نەكات.

٣- پێشنيارەكانی نەهێشتنی نە خوێندەواری

١- گۆرينی ناوی پرۆسەكەو بەرێوەبەرايەتی نەهێشتنی نەخوێندەواری بۆ (بەرێوەبەرايەتی نەهێشتنی نەخوێندەواری و فێركردنی گەورە) ياخود (بەرێوەبەرايەتی فێركردنی گەورە).

٢- **ساڵانە بودجەيەكی تايبەت دابنرێت لەلايەن** سەرۆكايەتی ئەنجومەنی وەزيران تەرخان بكرێت بۆ هەڵسوراندنی پێداويستيەكانی كاروبارەكانی ئەم پرۆسەيە وچالاكييە هەمەچەشنەكانی فێرخوازان وبەرێوەبەرايەتيەكان وبواری رۆژنامەو چاپەمەنی وبڵاوكراوەكان .

٢- راستاندنی رێنماييەكان ئەم سيستەمە لە هەرێمی كوردستان) .

٣- دانـــانی یەکەیـــەکی ژمێریـــاری تایبـــەت بـــەم بەڕێوەبەرایەتیـــە لـــە بەڕێوەبەرایەتییـــە گشـــتیەکانی پـــەروەردەی پارێزگاکـــان بکرێتـــەوە بـــۆ سەرپەرشتیکردنی کاروباری دارایی پرۆژەکان وبودجە تەرخانکراوەکانی ئەم بوارە.

٤- بەنیشـــتیمانی کردنـــی پرۆســـەکە و ســـەرۆکایەتی ئەنجومـــەنی وەزیـــران (گشتاندن) ئێك دەربکات سەرجەم وەزارەت ودامودەزگاکان ئاگادار بکاتـەوە بـۆ ئاسانکاری وپاڵپشتیکردنی ئەم پرۆسەیە لەهەرێمی کوردستان وبۆ هەماهەنگی کردنی وەزارەتی پەروەردە بۆ سەرخستنی ئەم پرۆسە نیشتیمانی ونەتەوەییە پیرۆزە.

٥- دانان وگۆڕینی قۆناغەکانی خوێندن بۆ (٣) قۆناغ.(قۆناغی یەکـەم) (١-٢-٣) ســەرەتایی دەکرێـت بەســاڵێکی خوێنـدن تـەواو دەکرێـت بەرامبـەر (یقـرأ ویکتب)،(قۆناغی دووەم) ی فێرکردنی گەورە پرۆگرامی تایبەتی بەرامبـەری(٤-٥)سەرەتایی وە بەساڵێکی خوێندن تەواو دەکرێت،(قۆناغی سێیەم) بەسـاڵێکی خوێنـدن تـەواو دەکرێـت وهـەمان پرۆگرامـی خوێنـدنی شەشـەمی سـەرەتاییە وئەزموونی بەکالۆریای وەزاری تێدا ئەنجام دەدرێت.

٦- یەکەیەکی سەرپەرشتیاری تایبەت بەبەڕێوەبەرایەتی فێرکردنـی گـەورە لـە بەڕێوەبەرایەتییـــە گشـــتیەکانی پـــەروەردەی پارێزگاکـــان بکرێتـــەوە بـــۆ سەرپەرشـتیکردن و بەدواداچـوون وکاروبـاری سەرپەرشـتی بنکـەو قوتابخانـەو پرۆژەکان .

٧- پێشنیار دەکەین ئێستا کاروباری (بەڕێوەبەرایەتی خوێندنی تـەوزیمی) کـە سەربەبەڕێوەبەرایەتی نەهێشتنی نەخوێندەوارییە(فێرکردنـی گـەورە) لـەدیوانی وەزارەت،لەبـەر ئـەوەی لەپـەروەردەکان لەبەشـی نەخشـەی پـەروەردەیی

ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە بەڕێوەبەرایەتی فێرکردنی سەرەتاییەوە دەکەن ، بۆیە داواکارین کاروباری ئەم بەڕێوەبەرایەتییە بخرێتە سەر بەڕێوەبەرایەتی فێرکردنی سەرەتایی .

٨- پێشنیاردەکەین هەرچی پرۆژەیەکی فێرکردنی گەورە کەلە تەمەنی سەرەتایی وسیستەمی سەرەتایی بەدەر جێبەجێ دەکرێت وئەو کەسانەی کە دابڕاون لەخوێندن لەهەر تەمەنێکدا بێت بخرێتەوە سەر کاروباری فێرکردنی گەورە. وەك (فێرکردنی خێرا...هتد).

٩- پرۆسەو هەڵمەتی فێرکردنی گەورە پرۆسەیەکی ئارەزوومەندانە(اختياريە)، پێشنیار دەکەین بۆ سەرجەم کارمەندانی وەزارەت ودامودەزگاکانی حکومی وهێزی پێشمەرگەو ناوەخۆ بکرێتە ئیجباری ومەرج ورێنمایی تایبەتیان بۆدابنرێت.

١٠- بۆ دەوڵەمەندکردنی ئەم ئەزموونە ناردنی بەڕێوەبەروکادیرانی ئەم پرۆسەیە بۆ دەرەوەی وڵات وبینینی ئەزموونی وڵاتان لەم بوارانەدا. هەروەها کردنەوەی خولی مەشق وڕاهێنان وبەهێزکردنی ماموستاو سەرپەرشتیارو کادیرانی پرۆسەی فێرکردنی گەورە و هەوڵدان بۆهێنانی شارەزاو پسپۆران .

١١- دانانی ئالیەتێك بۆ نەخشەکێشان ولێکۆڵینەوە دابینکردنی پێداویستیەکانی بنکەکانی لەپەروەردەکاندا ، جگە لەو نەخشەو پێداویستیانەی کە بۆ قوتابخانەکان دابین دەکرێت (کارەبا یا موەلیدە، گاز، بەنزین ، نەوت ، ئامێرەکانی فێنك کەرەوەو سۆباو ... هتد). چونکە پەروەردەکان هاوکاری بنکەو قوتابخانەکانی فێرکردنی گەورە ناکەن لەم ڕووەوە.

١٢- پێشنیاردەکەین ڕووپێوی پەروەردەیی سەرتاسەری ئەنجام بدرێت و لەگەڵ ئاماری گشتی ساڵانەی وەزارەت ئامازە بەخشتەی ڕووپێو وئاماری ساڵانەی فێرکردنی گەورە بکرێت لە بەشەکانی بەڕێوەبەرایەتی ئامار .

١٣- دانانی بودجەیەکی تایبەت بۆهەڵمەتی ڕاگەیاندن وپروپاگەندە بۆ ئەم پرۆسەیە لەهەرێمی کوردستان لەبەڕێوەبەرایەتی فێرکردنی گەورە لەدیوانی وەزارەت بۆ هۆشیارکردنەوە وهاندانی هاووڵاتیان و چاپەمەنیەکان.

١٤- پاداشتکردن وخەرجکردنی مانگانەی ئەندامانی ئەنجومەنی باڵای فێرکردنی گەورە(بەناوی کرێی سەرەڕایی) بەبڕی (١٥٠٠٠٠) سەدو پەنجا هەزار دینار .

١٥-زیادکردنی دەرماڵە وکرێی مامۆستاوبەڕێوەبەر و وانەبێژانی بنکەو قوتابخانەکانی فێرکردنی گەورە بۆ (١٠٠٠٠٠) سەد هەزار دینار مانگانە، کرێی بەردەست بەرزبکرێتەوە بۆ ٤٠٠٠٠ دینار ، ئەندامانی لیژنەی لقی و خۆجێیی ١٢٥٠٠٠ دینارلەبەر ئەوەی مامۆستایان بەو پارە کەمە وانە ناڵێنەوە.

١٦- دانانی پاداشتێك یا دەرماڵەیەکی رەمزی بۆ فێرخوازان وداهێنەرانی ئەم بوارە.هەروەها دابەشکردنی دیاری وخەلات وپێدانی جل وبەرگ بۆ هاندان و بەشداریکردنی فێرخوازان لەو پرۆسەیە.

١٧- پرۆسەکەی ئێمە نەمانی کەسانی نەخوێندەوارە ، بەلام ئەمرۆی پێشکەوتنی سەردەم هانی ئەو خەلکەی داوە کە ئارەزووی تەواوکردنی خوێندن و وەدەستهێنانی بڕوانامە بۆتە مەبەست بەتایبەتیش ئەو گەنج ولاوانەی کە تەمەنیان گونجاوە دوای تەواوکردنی قۆناغی فێرکردنی گەورە، لەقۆناغەکانی ناوەندی شوێنیان بۆ ناکرێتەوە ، بۆیە پێشنیار دەکەین بەڕێوەبەرایەتی گشتی فێرکردنی دواناوەندی لەشارو شارۆچکەکاندا هۆبە یا

پاشکۆ بۆ ئەو فێرخوازانە بکاتەوە بۆ درێژەپێدانی خوێندیان و وەرگرتنیان لە ناوەندییەکانی خوێندنی ئاسایی رۆژ یا ئێواران.

١٨- پرۆگرامەکانی خوێندن لەقۆناغی یەکەم ئێستا وەکو خۆی دەمێنێتەوە، بەپێی تایبەتمەندی ناوچەو دەڤەرەکان دەخوێنرێت لەهەربەڕێوەبەرایەتیەکی گشتی پەروەردەی پارێزگاکان ولەداهاتووشدا بەپێی داواکاری پەروەردەکان پێداچوونەوەو گۆڕانکاری لەپرۆگرامەکانی خوێندندا بکرێت و یەك بخرێت و پرۆگرامێکی تازەی بۆ دابنرێت.

١٩- هەوڵبدرێت بۆ چارەسەرکردنی دابڕاوەکان(متسرب) لەهەموو قوتابخانەیەکدا (٢) دوو هۆبەی سەرەکی تایبەت دابنرێت وماموستای بۆ تەرخان بکرێت تایبەت بێت بە (فێرکردنی گەورە) یەك بۆ ئافرەتان ویەکێکیش بۆ پیاوان.

٢٠- وەك ئەرك وکارێکی پیرۆزی هەماهەنگی هەموو بەڕێوەبەرو دەستەی بەڕێوەبردنی قوتابخانەکان بەرپرسیارین لەئەنجامدانی رووپێوی پەروەردەیی و ئامارکردنی دابڕاوان و نەخوێندەواران لەسنووری قوتابخانەو گەڕەك وناوچەو دەڤەرەکانیاندا، وسالانە بەرلە٩/١٥ ی ساڵی خوێندن ئەنجامی بدەن ، کەبۆ ئەم مەبەستەش فۆرمێکی تایبەت ئامادە بکرێت بۆ سەرژمێرکردنی (دابڕاوەکان، نەخوێندەواران) ، دانەیەکی ئەو ناوو ژمارانە بۆ وەزارەتی پەروەردە بەرزبکرێتەوە.

٢١- کردنەوەی قوتابخانەیەکی شەش پۆلی بۆ فێرکردنی گەورە لەو شوێنانەی کە زۆربەی قوتابخانەکانی دیکە تیایدا سێ دەوامین و ناکرێت ئافرەتان و ژنان لەو قوتابخانانە دەوام بکەن یاخود زۆربەی کاتی دەوامیان دوای ئێوارانە.

٢٢- لەبەر کەمی مامۆستای پسپۆرو لێهاتوو و تایبەت بەم پرۆسەیە کە لەشێوازی هەڵسوکەوت کردن لەگەڵ تەمەنی گەورەکاندا کارامە بن ، داواکارین لەپەیمانگاو کۆلێژەکانی مامۆستایان و پەروەردە شتێك بخوێنرێت وەك بابەت یا مەلزەمە یا سیستەمی فێرکردنی گەورە لەهەرێمی کوردستان بۆ ئاشنابوونی قوتابیانیان و وەرگرتنی زانیاری لەسەر شێوازی وانەوتنەوەی گەوران کەجیایە لەفێرکردنی منداڵ.

٢٣- بنکەوقوتابخانەکانی فێرکردنی گەورە لەلایەن بەرپرسان وبەڕێوەبەری قوتابخانەکاندا بەکارێکی لاوەکی دانەنرێت، چونکە هەمان ڕێنمایی وسیستەمی قوتابخانەی سەرەتاییان بەسەردا جێبەجێ دەکرێت ودەبێت گرنگی پێبدرێت.

٢٤- لەسنووری هەرپەروەردەیەکدا ئامارو ژمارەی نەخوێندەواران لەهەردوو ڕەگەزدا دیاری بکرێت ولەخشتەیەکدا ناوی ئەوگوندانە بنووسرێت لەگەڵ ژمارەی فێرخوازان کە بنکەی لێکراوەتەوەو نەخوێندەواری تێدا نەماوە. هەروەها ناوی ئەوشوێن وگوندانەش لەخشتەیەکدا بنووسرێت کەبنکەی تێدانەکراوەتەوە وژمارەی نەخوێندەوارانی تێدادیاری بکرێت.وەکو سەرژمێرییەك ساڵانە پێداچوونەوەی تێدا بکرێت.

٢٥- خولی مەشق وراهێنانی تایبەت بەم بوارە بکرێتەوە، لەبەرئەوەی وانەبێژی بنکەکان هەمان مامۆستایانی سەرەتایین و وانە بەمنداڵان دەڵێنەوەوهەمان ستافی قۆناغی سەرەتایین، بۆیە بۆتایبەتمەندی ئەم بوارە پێویستە خولی تایبەتی فێرکردنی گەورە ببینن لەسەر(شێوازی وانەوتنەوەی گەوران، دەروونزانی مەزنان وگشتی،هونەری بەڕێوەبردنی بنکە،ئیجابیاتی مامەڵەی کۆمەڵایەتی و..هتد) یاخود هێنانی بەرنامەی تازە.

٢٦-هەماهەنگی وەزارەتەکان وڕێکخراوەکان بۆ کردنەوەی خولی زیاتری هۆشیاری لەرووی(تەندروستی وکۆمەڵایەتی ولایەنەپەیوەستدارەکانی هۆشیاری وڕۆشنبیری) وپێکهێنانی تیمی تایبەت بۆ ئەم مەبەستە.

٢٧- ساڵانە ڕاپرس بکرێت لە سەر پرۆژەکان وفێرخوازان بۆ هەڵسەنگاندن ودیراسەتکردنی دەرەنجامەکان لەبەڕێوەبەرایەتیە گشتیەکان وپەروەردەی قەزاکان ویەکەکانی سەرپەرشتیاری وداوتر یەکخستنی لەبەڕێوەبەرایەتی فێرکردنی گەورە لەدیوانی وەزارەت..

٢٨- دانان وچاپکردنی هۆیەکانی فێرکردن و ڕوونکردنەوەی تایبەت بە قۆناغ وپرۆگرامەکانی فێرکردنی گەورە وئەوهۆیانەی کەزیاتر بۆیان گونجاوەوبەکاردێت لەکاتی وانەوتنەوەدا.

٢٩- هەوڵبدرێت سوود لەمامۆستایانی زیادە لەسەر میلاکی قوتابخانەکانی سەرەتایی وەربگیرێت بۆ وانەوتنەوە لە بنکەو قوتابخانەکانی فێرکردنی گەورە لەبری ئەوەی کەدەوام لەقوتابخانەکانیان بکەن ولەجیاتی ئەودەوامە تەنیا لەبنکەکان دەوام بکەن و وانە بڵێنەوە وەکو دەوامی ڕەسمی خۆیان.

٣٠-دەرماڵەی ئیدارە بدرێت بەبەڕێوەبەری بنکەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواری و فێرکردنی گەورە.

٣١- کردنەوەی خولی بەردەوام لەچەند سەنتەرێك بەناوی بنکەکانی فێرکردنی گەورە لەهەر پارێزگایەك وشارو شارۆچکەیەك بۆ فێربوونی فێرخوازان لەسەر کارەدەستیەکان و(دوورمان ، دارتاشی ، ڕستن وچنین ،..هتد).

٣٢- چاپکردن وبلاوکردنەوەی ڕابەر وپۆستەری ڕەنگاورەنگی تایبەت بەپرۆسەی فێرکردنی گەورە وەك پروپاگەندە بۆ هۆشیاری و هاندان وخۆناونووسکردنی خەڵك.

٢٣- گرنگی بەبڕوانامەی دەرچوونی قۆناغەکانی نەهێشتنی نەخوێندەواری بدرێت وهەموو کەسێکی نەخوێندەوار دانەمەزرێت ئەگەر بڕوانامەی فێرکردنی گەورەی نەبێت. وهەرکەسێکیش کەئەو بڕوانامەیەی هەبوو هاوکاری بکرێت لەدامەزراندن ومووچەکەی جیاوازی پێبکرێت بەبەراوردی خەڵکانی دیکەی نەخوێندەوار. بەهەمان شێوە لەکەرتی تایبەت ڕێپێدانی کار نەدرێت ئەگەر نەخوێندەوار بێت.

٣٤- نەبوونی شوێنی حەوانەوەی مامۆستایان لەشارۆچکەو لادێکاندا کێشەی بۆمامۆستایان دروستکردووەو هۆکارێکە کە بنکە لەو شوێنانە نەکرێتەوەو زەرەر بەو خەڵکە دەگات. هەروەها ئەگەر ئیمکان بێت کابینەیان بۆ دابین بکرێت.

٣٥-وەك هاندانێك دەرچووانی سێیەمی ناوەندی قوتابخانەکانی فێرکردنی گەورە دابمەزرێن وە پلەی نووسەریان پێبدرێت .

٣٦- چاپکردنی کتێبی ڕۆشنبیری و ڕۆژنامەی (ئاسۆی فێرخوازان) وچاپەمەنیەکانی فێرکردنی گەورە بەردەوام بلاوبکرێتەوەو بگاتە دەستی فێرخوازان و بایەخی زیاتری پێبدرێت لەپەروەردەکان و بەشداربوونیان لەم پرۆسەیە ئەکتیف بکرێت .

٣٧- هەماهەنگی وهاوکاری وەزارەتەکان زیاتر بکرێت بەتایبەتی ڕۆشنبیری وکەناڵ ودەزگاکانی ڕاگەیاندن بەجیدی وەربگیرێت وئەم ئەرکە نیشتیمانییە بگرنە ئەستۆ و بەبەرنامەی تایبەتی وکۆڕو سیمینار بگوێزنەوە بۆ خەڵك.

(بەشی شەشەم)

پێشنیارەکانی فێرکردنی دواناوەندی و پیشەیی

یەکەم / (دواناوەندییەکان)

١- لقی زانستی بکرێت بە دوو بەش :-

ا- پزیشکی- ئەم وانانە بخوێنن (کوردی - ئینگلیزی - زیندەوەرزانی - کیمیا - کۆمومپیوتەر)

ب- ئەندازەیی - ئەم وانانە بخوێنن (کوردی-ئینگلیزی-فیزیا-بیرکاری- کومپیوتەر)

٢- لقی وێژەیی بکرێت بە سێ بەش :-

ا- زمانەوانی- ئەم وانانە بخوێنن(کوردی- ئینگلیزی-عەربی-ئاین -لاتینی- کۆمپیوتەر)

ب- یاسا - ئەم وانانە بخوێنن (کوردی- ئینگلیزی- عەرەبی - کۆمەلایەتی- یاسا -کۆمپیوتەر)

ج- ئابووری - ئەم وانانە بخوێنن (کوردی - ئینگلیزی- ئابووری -بیرکاری - کۆمپیوتەر).

٣- فراوان کردنی وەرگرتنی ژمارەی قوتابی و خوێندکاران لە پەیمانگاکانی (کومپیوتەر- وەرزش- هونەرە جوانەکان) بەمەرجێ ئەزموونە پۆلی سێیەمیان گشتی بێت بۆ ئەوەی ئەو قوتابی و خوێندکارانەی تێکڕای نمرەکانیان لە ٧٠٪ کەمتر بوو مافی وەر گرتنی بڕوانامەی (دبلوم) یان نابێ و تەنها بڕوانامەی ئامادەییان پێ دەبەخشرێت .

٤- وانەی (لاتینی) لەسەرەتای پۆلی یەکەمی ناوەندی بخوێندرێت .

٥- وانەی کۆمەلایەتی بەشێوەی (CD) بخوێنرێت

٦- پرۆگرامی وانەکان لە ڕووی چەندێتی کەم بکرێنەوە

٧- وانەی (ڕێنمایی پەروەردەیی) لە قۆناغی ناوەندی بووترێتەوە

٨- نووسینەوەی پرۆگرامەکان بە جۆرێك بێت قوتابی تێ ی بگات واتا بۆئەو نووسرابێتەوە نەوەك بۆ مامۆستا .

٩- دانانی وانەی (پەروەردەی ئایینی نەك پەروەردەی ئیسلامی) لە قۆناغی ناوەندی .

١٠- کردنەوەی تەلەفزیونی پەروەردەیی لە هەموو شارەکانی کوردستان

١١- ڕێژەی ٣٠٪ نمرەکان لەسەر ئارەزووی خوێندکار بێت و ٧٠٪ لەسەر نمرەی وەزاری بێت بەمەبەستی وەرگرتن لە زانکۆ و پەیمانگاکان.

١٢- کۆلێج و بەشەکانی تایبەت بن بە لقێکی دیاری کراو ، بۆ نموونە (بەشی زمانەکان) لە هەموو کۆلێجەکان تەنها قوتابی دەرچوو لە بەشی (وێژەیی - زمانەوانی) وەربگیرێت و بەشەکانی تر مافی وەرگرتنیان لەو پسپۆریە نەبێت (وەك ئێستا نەریتە)

١٣- لە هەموو قەزاکان کۆلێجی پەروەردە و پەروەردەی بنیات بکرێتەوە.

١٤- تەرخان کردنی کورسی خوێندن بۆ مامۆستایان بە ژمارەیەکی زیاتر.

١٥- چاو بخشێنرێتەوە بە مووچەی مامۆستایان بە گوێرەی ئاستی بژێوی چونکە مامۆستا هەموو چینەکانی کۆمەڵ پێ دەگەیەنێت (بە دکتور و ئەندازیار و مامۆستاو فەرمانبەر و ئەفسەر)

١٦- بەشە وانەکانی هەفتانە کەم بکرێتەوە بۆ (١٦ وانە لە ئامادەی) و (١٨ وانە لە ناوەندی)

١٧- مامۆستا جگە لە پسپۆری خۆی وانەی تر نەلێتەوە لەکاتی زۆر پێویست نەبێت .

١٨- جەخت لە مامۆستا نەکرێت بۆ ووتنەوەی وانەی زیاتر لە بەشەوانەی خۆی

١٩- چاودێری کردنی ئەزموونەکانی نیوەی ساڵ و کۆتایی ساڵ بە پارە بێت (وەك زانکۆکان)

٢٠- پلەی مامۆستایان بە کردار (فعلی) دیاری بکریَ و کاریشی پێبکرێت (بە پێی بڕوانامە و تەمەن و ساڵانی خزمەت)

٢١- دەرماڵەیەك دیاری بکرێت بۆ ئەو مامۆستایانەی پۆلی شەشەمی ئامادەیی دەڵێنەوە بۆ کەمکردنەوەی دیاردەی وانەی تایبەتی (دروس خصوصیە)

٢٢- بەردەوام خولی فێربوونی زمانی ئینگلیزی و کۆمپیوتەر بۆ مامۆستایان بکرێتەوە

٢٣ - مامۆستا لە کۆتایی هەموو ساڵێك پێویستە ڕاپۆرتێك بنووسێت سەبارەت بە ڕەوشی خوێندن

٢٤- بەردەوام خولی مەشق کاری بۆ مامۆستایان بکرێتەوە لە ناوەوە و دەرەوەی هەرێم .

٢٥-لەکاتی گواستنەوە یان دانانی بەڕێوەبەری قوتابخانەکان پێویستە لە بەرواری ١/٨ ی هەموو ساڵێك بێت.

٢٦- بەڕێوەبەر پێویستە خولێکی چڕو پڕی (٧٠ ڕۆژ ی) ببینێت پێش ئەوەی ببێتە بەڕێوەبەر.

٢٧- باشتر وایە بەڕێوەبەرەکان دەرچووی بەشی کارگێڕی بن

٢٨- مامۆستایانی یاریدەدەر پاش بەشداری کردن لە خولێکی کارگێڕی ببنە یاریدەدەر

٢٩- ساڵانە بەڕێوەبەرەکان سەردانی بەڕێوەبەرە سەرکەوتووەکان بکەن ئەگەر لە دەرەوەی شاری خۆی بێت یان لەدەرەوەی هەرێم

٣٠- دەست تێوەر نەدانی حزبی لە پرۆسەی خوێندن .

٣١- پەیڕەوی کردنی سیاسەتی پاداشت و بەدواچوونەوە

٣٢- هەر قوتابیەك بە سێ ساڵ پۆلێکی نەبڕی خوێندنەکەی بەرامبەر پارە بێت

٣٣- ئەنجومەنی بەخێوکارانی قوتابخانە و خوێندنگاکان :-

ا-پێویستە لە هەفتەی یەکەمی دەوام ئەو ئەنجومەنە هەڵبژێردرێت

ب- ئەنجوومەن ڕۆڵی هەبێت لە دانان و لادانی بەڕێوەبەر و یاریدەدەرەکان

ج- ئەنجوومەن بۆی هەبێت سەندووقێکی دارایی بکاتەوە بۆ یارمەتی دانی قوتابخانە.

د- ئەنجوومەن ژووری تایبەتیان بۆ دابین بکرێ لە قوتابخانەو مانگی جارێك بەلای کەم کۆ ببنەوە .بۆ چارەسەر کردنی کێشەکان .

ه- ئەنجوومەن سیفەتێکی نیمچە فەرمیان بدرێتێ.

٣٤- دابین کردنی موەلیدەی کارەبا لە هەموو قوتابخانەکان

٣٥- گرنگی دان بە تاقیگەکان ، ئەویش بە هێنانی تاقیگەی گشتی .

٣٦- گەڕانەوەی بینای ئەو قوتابخانانەی لە لایەن دام و دەزگا میریەکان بەکار دێن.

٣٧- فرۆشگای قوتابخانەکان بە ڕێگای (هەرەوەزی) بە ڕێوە بچێت.

٣٨- ئەو بینایانەی لەمەو دوا دروست دەکرێن با (٣٠) پۆلی بێت بۆ خوێندنگای شامل.

٣٩- تاقیگەکان هاوبەش بن لە نێوان ئەو قوتابخانانەی لەیەك بینا دەوام دەکەن

٤٠- قوتابخانەکان ساڵانە بودجەی تایبەتیان بۆ تەرخان بکرێت بە پێی ژمارەی قوتابیانیان .

٤١- دامەزراندنی دەرچووانی (کۆمەڵناسی - دەروونزانی) لە دواناوەندییەکانوەك توێژەرەوەی کۆمەلایەتی .

٤٢- کەم کردنەوە و دیاری کردنی ڕۆژانی پشوو لە مانگی ئادار .

دووەم / (ئامادەییە پیشەییەکان)

١- دروست کردنی کۆپیشنیارەکان بۆ کۆنگرەمەڵکاری تایبەت بە ئامادەییە پیشەییەکان .

٢- دابین کردنی بودجەی ساڵانەی تایبەت بە ئامادەییە پیشەییەکان و بەشەکانی پەروەردەی پیشەیی .

٣- وەرگرتنی دەرچووانی ئامادەییە پیشەیەکان لە زانکۆ و پەیمانگاکان بەم جۆرەی خوارەوە :-

ا - سێ یەکەمەکانی هەربەشێك لە ئامادەییەکانی (کشت و کاڵ - پیشەسازی - بازرگانی) لە سەر ئاستی پارێزگا لە کۆلێجەکان وەربگیرێن

ب - ئەوانەی تێکڕای نمرەکانیان لە ٦٠٪ زیاترە لە پەیمانگاکان وەربگیرێن .

٤- داوا لە وەزارەتەکان بکرێت کە مۆڵەت بە خاوەن پیشە نەدرێت ئەگەر دەرچووی ئامادەیی پیشەیی نەبێت، وەیان دەرچویەکی ئامادەیی پیشەیی لەگەڵی کارنەکات .

٥- داوا لە ئەنجوومەنی وەزیران بکرێت، کە بڕە پارەیەك وەك پێشینە (سلفە) بدرێت بە دەرچووانیئامادەیە پیشەیی بۆ کردنەوەی دەزگایەکی پیشەیی تایبەتی.

٦- کردنەوەی خولی کارگێڕی بۆ بەڕێوەبەرەکانی ئامادەییە پیشەییەکان لەناوەوە یان دەرەوەی هەرێم .

٧- کردنەوەی خولی پسپۆڕی و شیاندن بۆ مامۆستایانی پیشەیی لە ناوەوەو دەرەوەی هەرێم.

٨- دابین کردنی تەزووی کارەبا بە هەر شێوەیەك بێت.

٩- زیاد کردنی بەشەکانی پەروەردەی پیشەیی لە ناوەندییەکان.

١٠- زیاد کردنی دەرماڵەی ترسناکی بۆ مامۆستایانی پیشەیی .

١١- جیاکردنەوەی قوتابخانە ئەکادیمیەکان لە پیشەییەکان .

١٢- دابین کردنی بەشی ناوخۆیی بۆ قوتابی و خوێندکاران .

١٣- زیاد کردنی دەرماڵەی قوتابیان و خوێندکاران بەم شێوەیەی خوارەوە:-

أ – له (٢٥٠٠٠ دينار)زياد بكرێ بۆ (٥٠٠٠٠ دينار) بۆ ناوەوەی شار.

ب – له (٣٥٠٠٠ دينار) زياد بكرێت بۆ (٧٠٠٠٠ دينار)بۆ دەرەوەی شار .

١٤– دانانی سەرپەرشتياری پسپۆری پيشەيی بە پێی پسپۆريەكان .

١٥– كەم كردنەوەی بەشە وانەكانی ئەكاديميی (كوردی– بيركاری)

١٦– دابين كردنی هۆيەكانی گواستنەوە ی قوتابی خوێندكاران .

١٧– كردنەوەی ڤيستيڤاڵی پيشەيی سێ ساڵ جارێك .

١٨– بەرز كردنەوەی پلەی ئامادەييە پيشەييەكان بۆ (پەيمانگای پيشەيی) واتا خوێندن تياياندا بۆ ماوەی پێنج ساڵ بێت لە بری سێ ساڵ .

١٩–زياد كردنی كرێ ی وانەبێژی لە (١٨٠٠ دينار) بۆ (٤٠٠٠ دينار) .

٢٠– دابين كردنی كورسی خوێندن بۆ مامۆستايانی پيشەيی .

٢٢– دانانی بەڕێوەبەرايەتيەك لە ديوانی بەڕێوەبەرايەتيە گشتيەكانی پەروەردەی پارێزگاكان تايبەت بە خوێندنی پيشەيی .

٢٣– كردنەوەی ئامادەيی پيشەيی ئێواران .

٢٤– ناردنە دەرەوەی قوتابيە يەكەمەكانی ئامادەييە پيشەييەكانِ بۆ دەرەوەی وولات بەمەبەستی زياتر شارەزابوون يان بەمەبەستی تەواو كردنی خوێندن؛

٢٥– دابين كردنی دەرماڵەی تايبەت بە ياريدەدەرە هونەرييەكان و سەرۆك بەشەكان.

سێیەم / **(دواناوەندیەکانی ئێواران)**

١- ڕۆژانی پێنج شەممەیان بۆ بکرێتە پشووی فەرمی.

٢- خشتەی ئەزموونەکانی نیوەی ساڵ و کۆتایی ساڵیان ببێتە ڕۆژێك نا ڕۆژێك .

٣- کریێ ی وانەبێژیان زیاد بکرێت .

٤- کریێ ی چاودێری ئەزموونەکانی نیوەی ساڵ و کۆتایی ساڵیان بکرێتە (٥٠٠٠ دینار) بۆ قۆناغی ناوەندی و (٧٠٠٠ دینار) بۆ قۆناغی ئامادەیی.

٥- دابین کردنی وزەی کارەبا بۆیان بەهەر شێوەیەك بێت .

٦- بۆ هەر (٢٠٠) قوتابی و خوێندکار یەك ڕابەری پەروەردەیی دابین بکرێت .

٧- دابین کردنی پۆلیس بۆیان .

٨- بە نووسراوێك هەموو فەرمانگەکان ئاگادار بکرێنەوە کە هاریکاری فەرمانبەرەکانیان بکەن ئەوانەی بەشەوان دەخوێنن بەتایبەتی لەکاتی ئەزموونەکان .

٩- بودجەی تایبەتیان بۆ تەرخان بکرێت ساڵانە .

١٠- ئامێرەکانی (کۆمپیوتە - کۆپی - پرنتەر) بۆ هەموو خوێندنگەیەك دابین بکرێت .

چوارەم / (دواناوەندییە نموونەییەکان)

١- سالآنە ژمارەیان زیاد بکرێت تاوەکو لە دواڕۆژ خوێندنگەکانمان هەمووی دەبنە نموونەیی بێ فەرامۆش کردنی قوتابخانە ئاساییەکان ..

٢- لە هەرسێ شارەکەی کوردستان خوێندنگەیەکی تایبەت بە (بەهرەداران) بکرێتەوە .

٣- دابین کردنی پێداویستیەکانیان، ناوەندی بێت لەلایەن (بەڕێوەبەرایەتی دواناوەندی نموونەیی و ئەهلی و ئێواران) لە دیوانی وەزارەتی پەروەردە .

٤-پرۆگرامی خوێندنی تایبەتیان هەبێت جگە لەپۆلەکانی سێەمی ناوەندی وشەشەمی ئامادەیی

٥- خوێندنیان بە زمانی ئینگلیزی بێت بۆئەوەی جیا بکرێنەوە لە قوتابخانە ئاساییەکان .

٦- مامۆستاو قوتابیانیان بەردەوام بنێرێنە دەرەوەی وولآت بۆ زیاتر شارەزابوون .

(بەشی حەفتەم)

پەیمانگەکان

پێشنیارەکان

دروست کردنی بینای تایبەت بە پەیمانگەکان لە گەل بەشی ناوخۆیی تایبەت بە هەموو پێداویستیەکانیانەوە، گۆڕینی دیزاینی (تصميم) بیناکان، کە بە شێوەی بەربلاون وە ڕووبەرێکی زۆر داگیر دەکەن بۆ بینای بەرزی ستوونی، کە زۆر کێشەی ئاو وکارەبا وسەرپەرشتی کردن و گۆڕەپانی وەرزشی چارەسەر دەکات ،لە هەر بنایەك دا بنکەیەکی تەندروستی وقوتابخانەیەکی نموونەی دابنرێت.

١- خۆیندن لە پەیمانگەکانی مەڵبەندی مامۆستایاندا بکرێتە سێ ساڵ.

٢- وەرزی دووەم لە ساڵی خۆیندنی سێ هەم دا بکرێتە ڕاهێنان لە قوتابخانەکاندا ئەگەر خۆیندن کرایە (٣) ساڵ.

٣- وەرگرتنی قوتابی / خۆیندکاران بە پێ ی فۆرمێك بێت کە لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەیمانگەکان ومەشق کردن ئامادە کرابێت ، ئەمەش دەبێتە هۆی ئەوەی کە:

أ- ئەو قوتابی / خۆیندکارانەی وەردەگیرێن ئارەزوویان لە پیشەی مامۆستایەتی دەبێت.

ب- دەتوانرێت پلانێك دابنرێت بۆ وەرگرتنی قوتابی / خۆیندکاران بە پێ ی داواکاری بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەکان لە سەر بنەمای نمرەو شوێنی جوگرافی و پێویستی ناوچەکان.

ج- ئەو قوتابی وخوێندکارانەی وەردەگیرێن پێویستە دەرماڵەکانیان زیاتر بێت لە خوێندکارانی زانکۆ وپەیمانگەکانی تەکنیکیبۆ زیاد بوونی ئارەزووی خوێندن لە پەیمانگەکان و بەرز نرخاندنی پیشەی مامۆستای سەرەتایی.

٤- دەرچووانی پەیمانگەکانی سەر بە وەزارەتمان هەوڵ بدرێت لە کاتی وەرگرتنیان لە کۆلیژەکان بەرامبەر بەشەکانیان بەم شێوەیە بێت:-

أ- دەرچووانی پەیمانگەی هونەرە جوانەکان و پێگەیاندن لە قۆناغی دووەمی کۆلیژەکان وەربگیرێن بە پێ ی بەشەکانیان .

ب- دەرچووانی پەیمانگەکانی مەلبەندی لە قۆناغی سێیەم وەربگیرێن ئەگەر خوێندیان کرا بە ٣ سال وە ئەگەر نەکرا لە قۆناغی دووەمی کۆلیژەکان وەربگیرێن.

ج- قوتابیانی دەرچووی قۆناغی سێیەمی هونەرە جوانەکان لە یەکەمی سەر هەر بەشێك لە کۆلیژی هونەرە جوانەکان وەربگیرێن بەرامبەر بەشەکانیان هەروەك دەرچووی ئامادەیی (وێژەیی- زانستی) حیسابیان بۆ بکرێت.

٥- بۆ ئەو کەنالانەی مامۆستا پێ دەگەیەنن هەوڵ بدرێت دەرچووانیان لە کاتی دامەزراندن مووچەیان زیاتر بێت لە پیشەکانی تر .

٦- هەوڵ بدرێت بە پێ ی بەرنامەیەکی درێژ خایەن ئەو قوتابی / خوێندکارانەی کە خوولی شیاندنیان بینیوە بۆ ئەوەی بکرێنە مامۆستا وە ماوەی خوولەکە لە شەش مانگ کەمتر بووە ناونیشانی مامۆستایەتیان پێدراوە لە داهاتوو دا خولی بە هێزبوونیان بۆ بکرێتەوە بۆ ئەوەی ماوەی یاساییان تەواو بکرێت وشیاوی مامۆستایەتی بن.

٧- خولی شیاندنی مامۆستایان نەمێنیت لە شوێنی ئەوان کرنگی زیاتر بدرێتە گشت پەیمانگەکانی سەر بە وەزارەتمان.

٨- گۆرینی ناونیشانی بەریوەبەری پەیمانگەکان بۆ راگری پەیمانگە.

٩- بەو هیوایەی بە هەمووان بتوانین هاوکاری یەکتر بین بۆ بەرەپێش بردنی پرۆسەی پەروەردە و فێرکردن وە پشتیوانی یەکتر بین لە گۆرانکارییەکان وبە گیانی هاوکاری وپەروەردەکارانە روو بە رووی کێشەو گیروگرفتەکان ببینەوە.

(بەشی هەشتەم)

پلان دانانی پەروەردەیی

پێشنیارەکان:

١- یەکخستنەوەی هەیکەلی بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی پارێزگا و پەروەردەی قەزاکان.

٢- دیاری کردنی بڕوانامەی و پسپۆڕی بۆ بەرپرسانی پلان دانان وئامار لەگشت پەروەدەکان.

٣- کردنەوەی یەکەیەکی سەربەخۆ تایبەت بە پلاندانان لە پەروەردەکان و کردنەوەی خول بۆیان، بەتایبەتی خولی کۆمپیوتەر.

٤- جێ بەجێ کردنی نەخشەی قوتابخانەکان (الخارطة المدرسية) بۆ ئەوی پلانێکی ڕاست وڕێك وپێك دابنێت.

٥- گرنگی دان بەهۆیەکانی فێرکردن وتاقیگەکان(کیمیا وفیزیا وبایۆلۆژی وکۆمپیوتەر و دەنگ) وپەرتوکخانەی قوتابخانەکان.

٦- زیاترگرنگی دان بە سیستەمی کۆمپیوتەر لە بەڕێوەچوونی کارەکانی کارگێری.

٧- دیاری کردنی ڕێنماییەکانی تایبەت بەبوونی مامۆستای سەرەتایی بە رابەری پەروەردەیی.

٨- چارەسەرکردنێکی خێرا بۆ قوتابخانە دوو پۆلییەکان وبەکرێیەکان.

٩- بینای قوتابخانە وخوێندنگاکان سیستەمی پەروەردە وفێرکردنی هاوچەرخ رەت دەکاتەوە،سەرەرای کەمی ئەو بینایانەش.

١٠- بەرزکردنەوەی ئاستی زانستی مامۆستایان، بە کردنەوەی خوولی بەهێزکردن بۆ چەند مامۆستایەك و رەوانەکردنی هەندێکی تر بۆ زانکۆ بۆ

وەرگرتنی بروانامەی بکالۆریۆس بەلایەنی کەم بەگوێرەی تەمەنی مامۆستا و ماوەی خزمەت کەلە پێنج ساڵ کەمتر نەبێت. ، بۆ ئەمەش پێویستمان بە پلانێکی مام ناوەند هەیە کە زیاتر لە (٥).

١١- پێویستە تەکنۆلۆژیای سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان GIS بخرێتە ناو پرۆسەکانی پلان دانای پەروەردەیی بەمەبەستی تەواوکاری لەگەڵ سیستەمی EMIS.

١٢- دۆزینەوەی هاوسەنگی لە نێوان هەردوو خوێندنی ئامادەیی ئەکادیمی و ئامادەیی پیشەیی، لە ڕێگەی پێدانی چەند ئیمتیازاتێك بۆ خوێندنی پیشەیی، پەرەپێدانی پرۆگرامەکانی (تیۆری و پراکتیکی)، ئامێرەکانی بەکاری دەهێنن، لەرووی بیناوە دەبێت تایبەت بە پیشەیی دروست بکرێت.

١٣- کردنەوەی چەند کۆمەڵگایەکی خوێندن کە بەلای کەم جێگای (٢٠٠٠) دوو هەزار قوتابی / خوێندکار بگرێت و هەموو هۆکارەکانی خوێندنی تێدابێت وەکو تاقیگەی (کۆمپیوتەر، فیزیا، کیمیا، زیندەوەرزانی، زمانی ئینگلیزی، هتد...)، یاریگا.

١٤- لەکاتی دروست کردنی قوتابخانە / خوێندنگا لەگوندەکان پێویستە رەچاوی باری گوندەکانی دەوروبەری بکرێت، لەبەر ئەوەی هەندێك گوند ژمارەی قوتابیان / خوێندکارانی تەواو نیە بۆ بینایە، دەبێت لە گوندێك دروست بکرێت ئەوانەی دەوروبەری بەیەکەوە ببەستێتەوە یاخود نزیکترین گوند لەوانەی تر، وە لەگەرەکەکانی شار بەهەمان شێوە، بۆیە پێویستمان بە ئەتلەسی پەروەردەیی هەیە.

١٥- فێرکردنی نەوجەوانان و فێرکردنی خێرا بکرێتە یەك پرۆگرام و ماوەی خوێندن بکرێتە سێ (٣) ساڵ.

١٦- دانانی ئەتلەسی پەروەردەیی (اطلسي تربوي) بۆ سوود وەرگرتن لە ڕێژەی دانیشتوان و دوور و نزیکی بۆ دیارکردنی شوێنی قوتابخانە / خوێندنگا.

١٧- لەکاتی دانانی پلانێکی نوێ لەلایەن هەر وەزارەتێك وەکو وەزارەتی شارەوانی یان وەزارەتی پلان دانان پێویستە هەماهەنگی هەبێت لەگەڵ وەزارەتی پەروەردە بۆ دەستنیشانکردنی شوێنی قوتابخانە/خوێندنگا.

١٨- دەستنیشانکردنی ئەو قوتابخانانە/ خوێندنگایانەی کە شوێنیان ستراتیجیە، وە دۆزینەوەی بدیل لە هەمان شوێن یان شوێنی نزیك بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی شارەوانی.

١٩- دانانی سیستەمەکی نوێ لە قوتابخانەکان -خوێندگاکان بۆ ئیدخال کردنی زانیارییەکانی تایبەت بە قوتابخانەکانیان-خوێندنگاکانیان لە کۆمپیوتەر وە بەستنی بەهێلی ئەنتەرنێتەوە لەگەڵ وەزارەت و پەروەردە گشتیەکان و پەروەردەی قەزاکان .

٢٠- دابین کردنی ئامێری کومپیوتەر بۆ گشت قوتابخانەکان -خوێندنگاکان.

٢١- کردنەوەی خولی تایبەت لە بواری ئامار بۆ گشت بەڕێوەبەران وياريدەدەری بەڕێوەبەران لە پشووی سەری سال بە مەبەستی زیاد کردنی زانیارییان لە بواری ئامار.

٢٢- کردنەوەی خولی پێشکەوتوو لە بواری ئامار بۆ کارمەندانی ئامار لە دیوانی وەزارەت وپەروەردە گشتیەییکان و پەروەردەی قەزاکان لە ناوەوە ی هەرێم یان لە دەرەوەی هەرێم.

٢٣- دابین کردنی دەرماڵەو حەوافز بۆ کارمەندانی ئامار و کۆمپیوتەر.

٢٤- كردنـەوەی خـولی پێشـكەوتوو لەسـەر بەرنامـەی (ئەكسـل وئەكسـس وSPSS) بۆ كارمەندانی ئامـار لـە دیـوانی وەزارەت و پـەروەردە گشـتی‌یەكان وپەروەردەی قەزاكان.

٢٥- دابین كردنی بودجەیەكی تایبەت بۆ بەڕێوەبەرایەتی ئامار بـۆ راپەڕاندنی ئیش وكارەكانیان.

٢٦- بەڕێوەبەرایـەتی كۆمپیوتـەر وئەنتـەرنێت زۆر بـە گرنگـی دەزانـی بـە كۆمپیوتەر كردنی وەزارەتـی پـەروەردە بـە هـەموو دامودەزگاكـانی بـۆ ئـەوەی سیستەمێكی مودرینی ئەلكترونی پێتە كایەوە وەك ولاتانی پیشكەوتی سەردەم ئەویش بە پراكتیز كردنی سیستەمی EMIS كە زیاتر لە یـەك سـاڵ لـە وولاتـی ئـوردن ٤ فەرمانبـەری وەزارەتـی پـەروەردە كـاری لەسـەر كـرد بـە هاوكـاری رێكخـراوی USID ولەگـەل كۆمپانیـای PRIMES ئـوردنی كـە زیـاتر لـە ٣٠ شارەزا كاریان بۆ كردەوە .

٢٧- زیـاد كردنـی ژمـارەی كۆمپیوتـەر لـە قوتابخانـەكان وخوینـدكاكان لەبـەر ئـەوەی ئێمـە ئەگـەر ژمارەی كۆمپیوتـەرەكان بـەراورد بكـەین لەگـەل ژمـارەی قوتابخانەكانی ئامادەیی وناوەندی ودواناوەندییەكان ئەوە لە پارێزگـای هـەولێر تەنها ٣٣,٤٩٪ قوتابخانـەكان كۆمپیوتـەریان هەیـە ولـە پارێزگـای سلیمانی لـە كۆی قوتابخانەكان ٣٣,٨١ ٪ یا ولە پارێزگـای دهـۆك تـەنها ٤٤,٦٤ ٪ یـا بـەلام ئەگەر بێت ئیمە ژمارەی ئـەم قوتابخانانـەی كـەوا كۆمپیوتـەریان هەیـە بـەراورد بكـەین لەگـەل ژمـارەی هـەموو قوتابخانـەكان كـە قوتابخانـە وخوینـدكاكانی سەرەتایش بكرێت ئەوە رێژەكان بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێت :-

٢٨- پارێزگای هەولێر تەنها رێژەی ٨ ٪ لە قوتابخانەكان كۆمپیوتەریان هەیە.

٢٩- پارێزگـای سـلیمانی تـەنها رێـژەی ٨ ٪ لـە قوتابخانـەكان كۆمپیوتـەریان هەیە.

٣٠- پارێزگای دهۆك تەنها رێژەی ١١ ٪ لە قوتابخانەکان کۆمپیوتەریان هەیە .

٣١- وئەگەر بێت ژمارەی کۆمپیوتەرکان دابەش بکەینە سەر قوتابیان وخوێندکارانی هەرێمی کوردستان کە ژمارەیان ١,٢٠٥,٤٣٥ ئەوە رێژەکە دەبێتە (١:١٦٩) قوتابی وخویندکاریەك بۆ بە کارهێنانی یەك :کۆمپیوتەر.

ئێمە ئەگەر ئەم رێژانە بەراورد بکەین لە گەل ولاتانی جیهانی پیشکەوتوو وەك بەریتانیا وسوید وئەمریکا تر ئەوە ئەم رێژەیە زۆرکەمە بەلکو ئەکەرئەم رێژانە بەراورد بکرێت لەگەل ولاتانی دراوسێ هەرێمی کوردستان وەك ئوردن کە ژمارەی قوتابخانەکان وە خویندگاکانی ٥٢٤٨ قوتابخانەیە وزیاتر لە ٦٠،٠٠٠ کۆمپیوتەری هەیە ونزیکەی ١,٥٣١,٣٣١ قوتابیان هەیە ئەوە رێژەکە دەبێتە (١:٢٥) قوتابی وخویندکاریەك بۆ بە کارهێنانی یەك کۆمپیوتەر. وئەم چارتەی خوارەوە ئەو راستیە نیشان دەدات :-

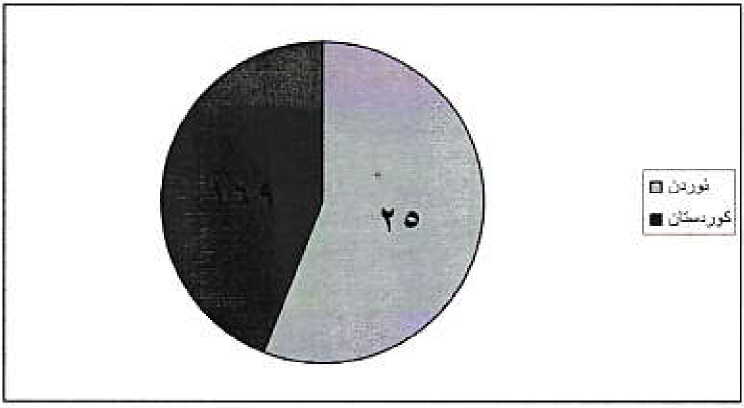

٣٢- پێویستە هەوڵ و تەقەلایەکی زۆر بدرێت بۆ گۆرینی ئەم رێژانە وئەوەش بە زیاد کردنی ژمارەی کۆمپیوتەرەکان دەکەرێت پێشنیار دەکەین لە سەرەتاوە هەموو قوتابخانە وخویندگا ئامادەیی وناوەندی ودواناوەندی کۆمپیوتەریان بۆ دابین بکرێت بەم شێوەیە خوارەوە :-

ژمارەی کۆمپیوتەری پێویست			
پارێزگا	ژمارەی قوتابخانەکان کە کۆمپیوتەریان نیە	ژمارەی کۆمپیوتەری پێویست	بڕی پارە بە دۆلار
هەولێر	٢٦١	٥٢٢٠	٢,٦٥٤,٠٠٠
سلیمانی	٣٢١	١١٥٠٠	٢,٦٩١,٥٠٠
دهۆك	١٥٥	٣١٠٠	٢,١٧٠,٠٠٠
		کۆی گشتی	٩,٥١٥,٥٠٠

٣٢- زیاد کردنی مووچەی مامۆستایانی پسپۆری کۆمپیوتەر بە شێوەیەکی گونجاو بۆ ئەوەی هانی دەرچووانی کۆمپیوتەر بکات کە دابمەزرێن لە قوتابخانە وخویندگاکان و دانانی تۆری کۆمپیوتەر وئەنتەرنێت لە گشت پەروەردەکانی سلیمانی بۆ ئەوەی بتوانین زانیاری ئالوگۆر بکەین لە نێوان قوتابخانە وخویندگا وپەروەردەکان وهەروەها لە گەل وەزارەتی پەروەردە.

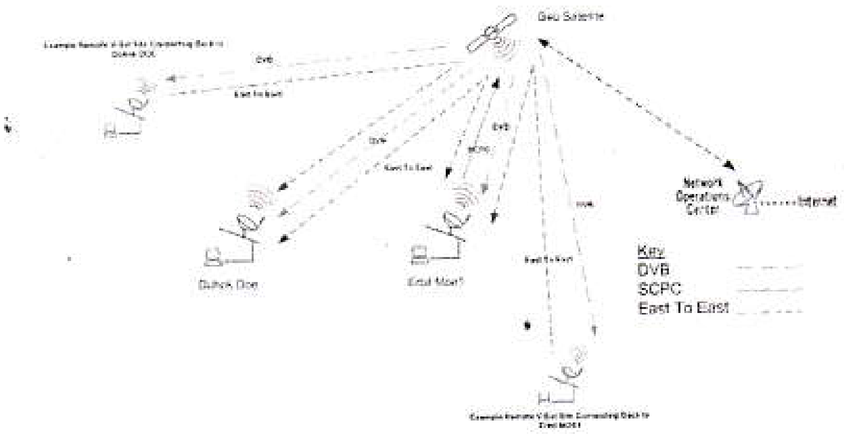

٣٤- وئەمەش بکرێت بە شێوەیەکی ڕێك وپێك بە دانانی چەندین سێرفەر لە ناو پەروەردەی گشتی سلیمانی وپەروەردەی قەزاکانی سلیمانی .

٣٥- دابین کردنی هیلی ئەنتەرنێت بۆ گشت قوتابخانە وخویندکاکانی ئامادەیی وناوەندی ودواناوەندی لە هەرێمی کوردستان لەبەر ئەوەی ئەمە زۆر سوودی هەیە بۆ قوتابیان وخویندکاران وماموستایان لە وەرگرتنی زانیاری لە هێلی ئەنتەرنێت وئەوەش بەم شێوەیەی خوارەوە دەکرێت:-

پارێزگا	ژمارەی قوتابخانەکان کە ئەنتەرنێتیان نیە	بڕی پارە بە دۆلار
هەولێر	٢٦١	٥٢٢,٠٠٠
سلیمانی	٥٦١	١٢٢,١,٠٠٠
دهۆك	١٥٥	٣١٠,٠٠٠
	کۆی گشتی	١,٩٥٤,٠٠٠

٣٦- زیاد کردنی خولی کۆمپیوتەر بۆ ماموستایان وفەرمانبەران وسەرپەرشتیاران وهەروەها هیچ سەرپەرشتیاریەك نەبێتە سەرپەرشتیار بە

بی ئەوەی تاقیکردنەوەی کۆمپیوتەری بۆ نەکرێت ، وە بۆ زیاد کردنی خول بەم شێوەیەی خوارەوە دەبێت کە بۆ هەر مامۆستایەك ٤٠ دۆلار دابنرێت وەك ستاندەر بۆ بەشداری کردن لە خول:-

پارێزگا	ژمارەی مامۆستایان	بری پارە بە دۆلار
هەولێر	٥٠٠٠	٢٠٠,٠٠٠
سلێمانی	٥٠٠٠	٢٠٠,٠٠٠
دهۆك	٥٠٠٠	٢٠٠,٠٠٠
	کۆی گشتی	٦٠٠,٠٠٠

٣٧- هاندانی مامۆستایانی وانە زانستیەکان کە وانەکانیان بە کۆمپیوتەر بلێنەوە بە بەکار هێنانی بەرنامەی Power point و Date Show وکردنەوەی خولی بۆیان بۆ ئەم مەبەستە .

٣٨- بۆ بەدواداچوونەوەی وانەی کۆمپیوتەر وسەرپەرشتی کردنی پێداویستەیکانیان ئەوە زۆر کرنگە کە وەك هەر بابەتێکی تر سەرپەرشتیاری بۆ دابنرێت .

٣٩- ناردنی فەرمانبەرانی شارەزا لە وەزارەت و پەروەردەکان بۆ خولی پیشکەوتوو بۆ زیاتر شارەزا بوونیان لە زانستی سەردەم بۆ ئەوەی لەگەل پیشکەوتنی زانستی سەردەم بکونجین.

شێوەی گشتی بارودۆخی پلان لە هەرێم دا بە ژمارە لە ساڵی خوێندنی ٢٠٠٦-٢٠٠٧

یەکەم: ژمارەی قوتابیان / خوێندکاران بەگشتی قۆناغەکانی خوێندن گەیشتۆتە : ١،١٩٣،٩٦٨ قوتابی / خوێندکار، بە پێی پارێزگا : هەولێر (٤٢٨٨٩٩)، سلێمانی (٤٦٠٢٩٨)، دهۆك (٣٠٧٧٧١) قوتابی / خوێندکار.

پۆلین کردنیان بەپێی قۆناغەکانی خوێندن:

- قۆناغی باخچەی ساوایان: ٢٧٣٩٣ قوتابی / خوێندکار.
- قۆناغی سەرەتایی: ٧١٣٤١٠ قوتابی / خوێندکار.
- قۆناغی ناوەندی: ١٨٥١٧٤ قوتابی / خوێندکار.
- قۆناغی دواناوەندی: ١٨٤٨٠٩ قوتابی / خوێندکار.
- قۆناغی ئامادەیی: ٧١١٨٤ قوتابی / خوێندکار.
- قۆناغی پیشەیی: ١٢١٦٢ قوتابی / خوێندکار.
- قۆناغی پەیمانگا: ١٣١٧٤ قوتابی / خوێندکار.
- نەوجەوانان: ٤٤٨٣ قوتابی / خوێندکار.

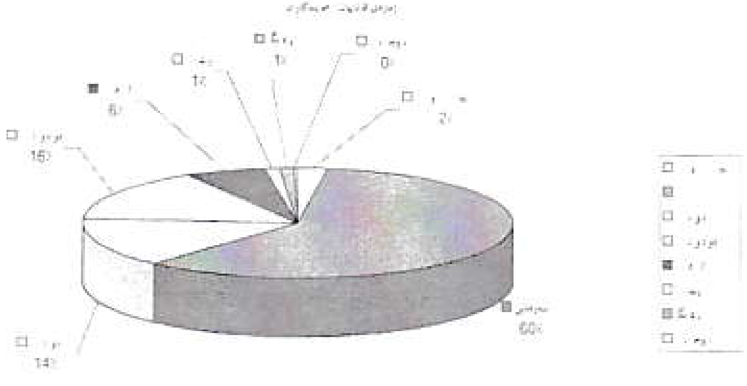

دووەم: ژمارەی قوتابخانە / خوێندنگا: هەڵمەتی دروستکردنی قوتابخانە لەسالی ۲۰۰٦ – ۲۰۰۷)) لە سەرتاسەری هەرێم گەیشتووە (٥٠٦٦) قوتابخانە / خوێندنگا، کە هەندێکیان هێشتا لە قۆناغی دروستکردان و زۆربەیان لەسەر بودجەی حکومەتی هەرێمی کوردستان دروستکراون، بەلام لێرەدا بە پێویستیش دەزانین کە ئاماژە بە رۆلی رێکخراوەکانی سەر بە UN کە تایبەتمەندن بە پرۆسەی پەروەردەوە (یونیسێف، یونسکۆ، هابیتات) و هەروەها رێکخراوە ناحکومییەکان (NGO) کە لەم بارەیەوە دەورێکی هاریکارو چاکیان هەبوو بەتایبەتی تاسەرەتای سالی (۲۰۰۳) و، دوای ئازادکردنی عیراقیش رێکخراوەکانی ئەمریکی و کۆریای باشوور رۆلێکیان هەبووە لە ئاوەدانکردنەوەو نۆژەنکردنەوەی هەندێ قوتابخانەو بینایە پەروەردەییەکان.

لە کۆی گشتی ژمارەی قوتابخانەکان کە (٥٠٦٩) قوتابخانە / خوێندنگا. پۆلێن دەکرێن بەم شێوەیەی خوارەوە:-

- قۆناغی باخچەی ساوایان: ١٤٦ باخچە.
- قۆناغی سەرەتایی: ٣٦٧٤ قوتابخانە / خوێندنگا.
- قۆناغی ناوەندی: ٥٦٤ قوتابخانە / خوێندنگا.
- قۆناغی دواناوەندی: ٤٥٧ قوتابخانە / خوێندنگا.
- قۆناغی ئامادەیی: ١٢٦ قوتابخانە / خوێندنگا.
- قۆناغی پیشەیی: ٣٠ قوتابخانە / خوێندنگا.
- پەیمانگا: ٢٧ پەیمانگا.
- نەوجەوانان: ٤٥ قوتابخانە / خوێندنگا.

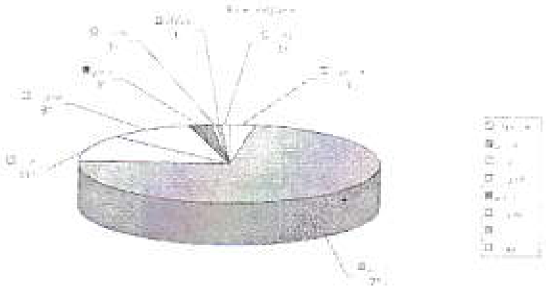

لەکۆی (٥٠٦٩) قوتابخانە / خوێندنگا، تەنها (٣٥٧٨) قوتابخانە / خوێندنگا یەك دەوامی یە. کە رێژەکەی (٧٠٪).

- (١٢٠٤) قوتابخانە / خوێندنگای دوو دەوامی، کە رێژەکەی (٢٥٪).
- (٢٨٧) قوتابخانە / خوێندنگای سێ دەوامی، کە رێژەکەی (٥٪).

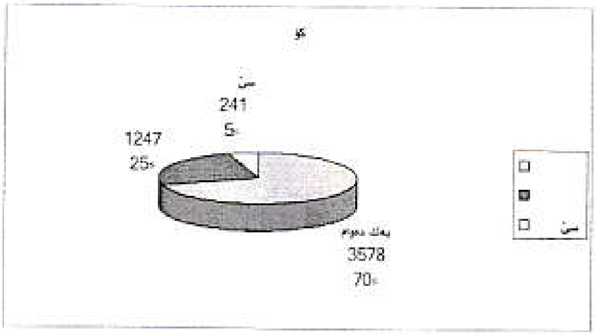

- ئەم رێژەیە زیاتر لە قۆناغی سەرەتایی هەیە.

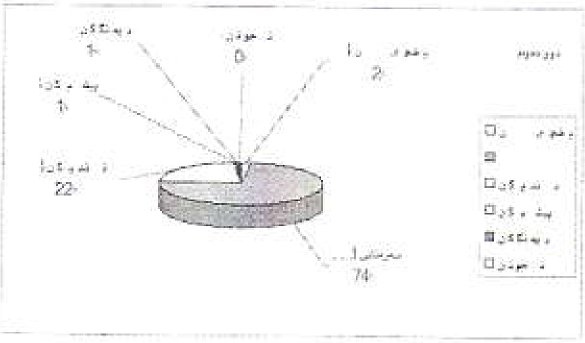

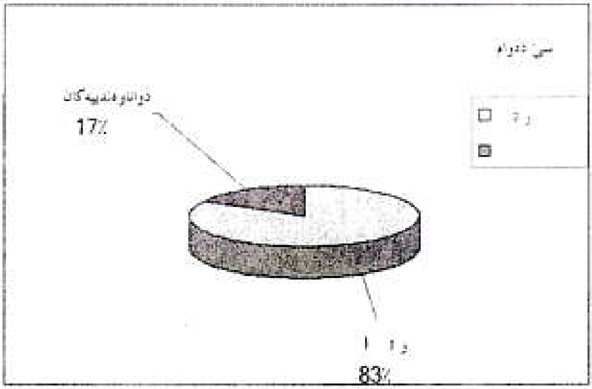

- سەبارەت بە ئەم قوتابخانانە / خوێندنگایانەی کە خاوەن بینان لە کۆی (٥٠٦٩) قوتابخانە / خوێندنگا.
- (٣٥٧١) قوتابخانە / خوێندنگا خاوەن بینا.
- (٩٦٩) قوتابخانە / خوێندنگا میوان.
- (٥٢٩) قوتابخانە / خوێندنگا بەکرێ.

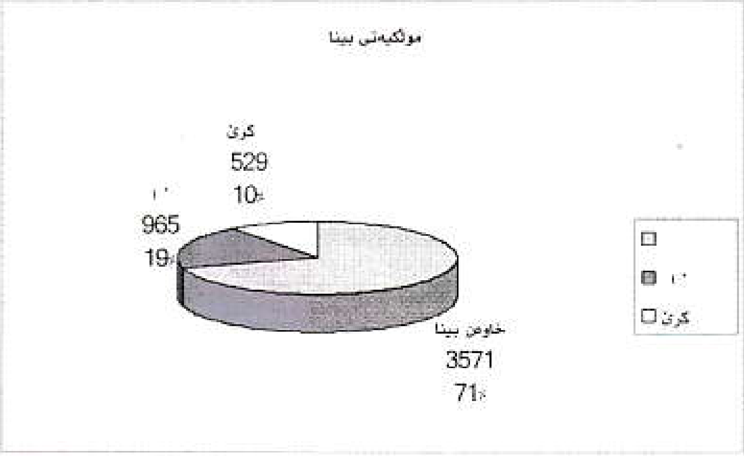

- ڕێژەی (٦٧٪) قوتابخانە / خوێندنگا میوانەکان بریتین لە قۆناغی دواناوەندی.

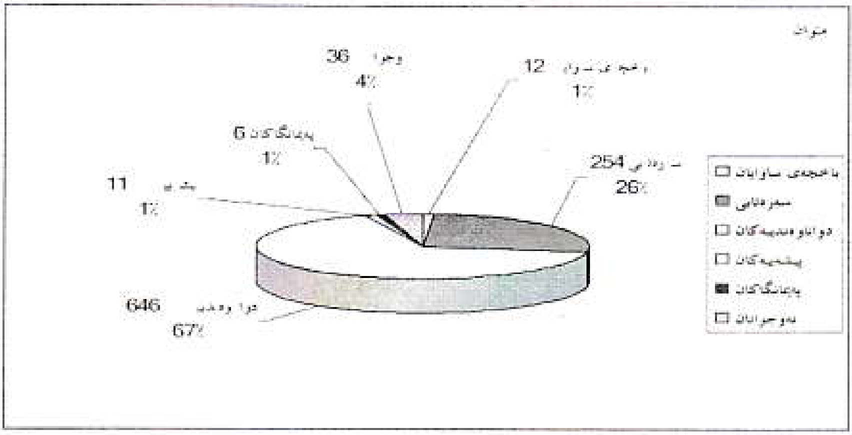

- ڕێژەی (٩٤٪) بەکرێیەکان بریتین لە قۆناغی سەرەتایی.

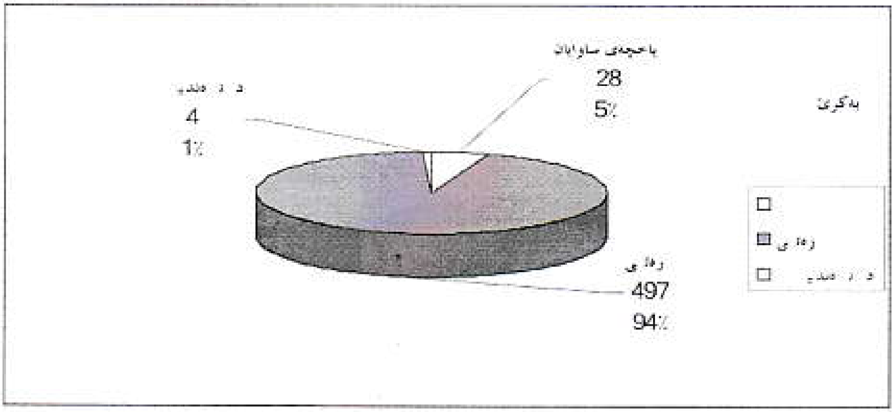

سێیەم: ژمارەی مامۆستایان: ژمارەی مامۆستایان لە هەرێم دا (٧٢٣٩٩) مامۆستایە.

- باخچەی ساوایان: ١٩٧٦
- سەرەتایی: ٤٩٩٢٢
- ناوەندی: ٧٥٠٩
- دواناوەندی: ٨٣٥١
- ئامادەیی: ٢٨٨٣
- پیشەیی: ١٣٥٤
- پەیمانگا: ٨٤٢
- نەوجەوانان: ٥٦٢

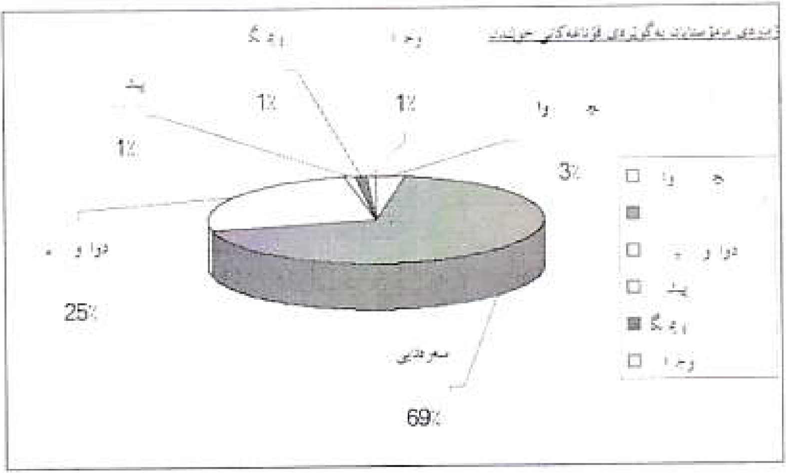

- ئەگەر بێتو مامۆستایانی سەرەتایی وەربگرین و بەراوردی بڕوانامەکانیان بکەین، تەنها ڕێژەی (١٪) مامۆستای سەرەتایی بڕوانامەی بەکالۆریۆسیان هەیە.

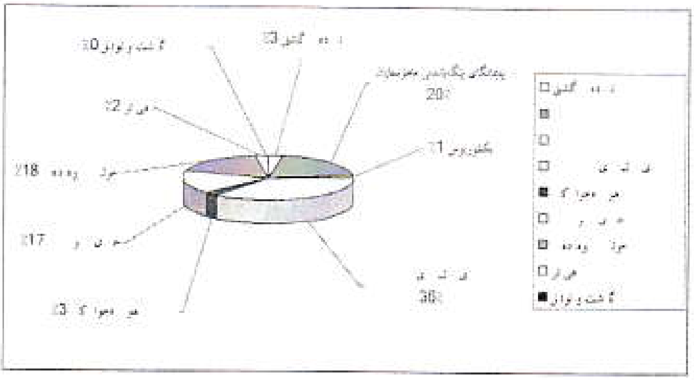

- ئەگەر بێت و مامۆستایانی دواناوەندی وەربگرین و بەراوردی بڕوانامەکانیان بکەین:

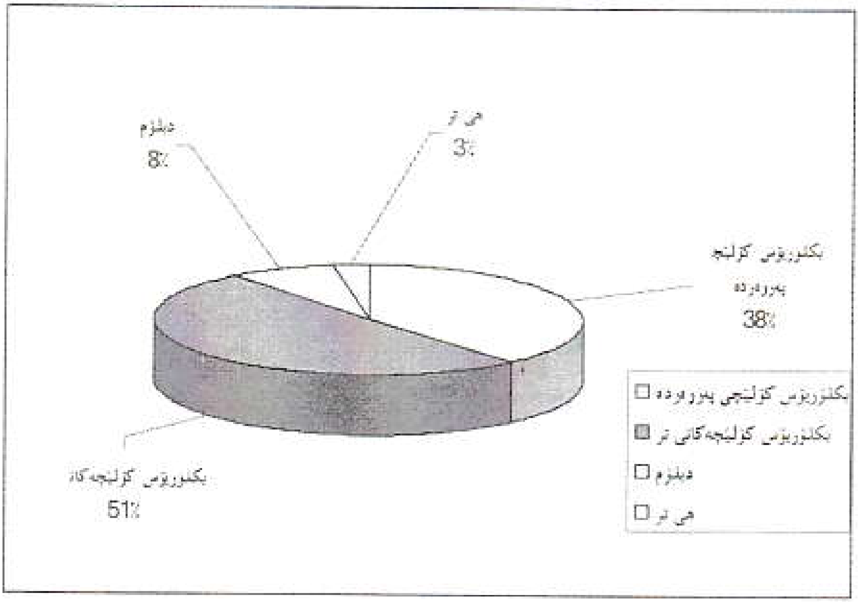

بەپێی پسپۆری ئەگەر بێت و پۆلینیان بکەین:

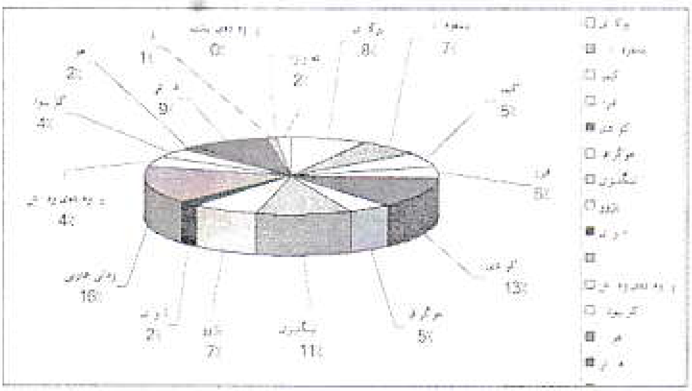

- ئەگەر بێت و ڕێژەی سالانە دەربهێنین بەگوێرەی هەریەك لە قوتابی / خوێندكار، قوتابخانە / خوێندنگا و مامۆستا، بە پێش ئەم خشتەیەی خووارەوە:

سالانی خوێندن و ژمارەی (قوتابی / خوێندکار، مامۆستا، قوتابخانە / خوێندنگا)

سالی خوێندن	ژ. قوتابی / خوێندکار	ژ. مامۆستایان	ژ. قوتابخانە / خوێندنگا
١٩٩٦_١٩٩٥	٥٠٩٨٨٤	٢٧٩٣٩	٢٠٩٣
١٩٩٧_١٩٩٦	٦٢٧٧١٧	٣١٣٨٨	٢٤٥٨
١٩٩٨_١٩٩٧	٦٧٤٢٠٥	٣٣٨٨٢	٢٥٦٣
١٩٩٩_١٩٩٨	٧٣٤١٣٨	٣٦٦٢٨	٢٩٦٤
٢٠٠٠_١٩٩٩	٨١٥٣٠٤	٣٩٣٣٧	٣٣٣٣
٢٠٠١_٢٠٠٠	٨٥٢٤٦٥	٤٤٩٧٦	٣٦٧١
٢٠٠٢_٢٠٠١	٨٩١٤٢٦	٤٦١٥٧	٣٧٥٥
٢٠٠٣_٢٠٠٢	٩٦٠٠١٩	٤٧٦٩٧	٤١٥١
٢٠٠٤_٢٠٠٣	٩٩٨٩٨٠	٥٢٩٥٠	٤٣٧٢
٢٠٠٥_٢٠٠٤	١٠٣٧٩٤١	٥٨٧٢٢	٤٤٨١
٢٠٠٦_٢٠٠٥	١١٢٦٧٨٣	٦٩٤٥٢	٤٧٢٤
٢٠٠٧_٢٠٠٦	١١٩٣٩٦٨	٧٣٣٩٩	٥٠٦٩

بۆمان دەردەکەوێت لەماوەی (١٢) ئەو قوتابخانە / خوێندنگایانەی کەدروست کراون دەکاتە (٢٩٧٣) قوتابخانە / خوێندنگا واتە بە رێژەی زیاد بوونی ساڵانە (٤,١٢٪) بە تێکرای نزیکی (٢٤٨) قوتابخانە / خوێندنگا بۆ هەر ساڵێك.

– لەماوەی (١٢) ساڵدا بڕی (٦٩٨٦٦٠) قوتابی / خوێندکار زیاد بووە، بە رێژەی زیاد بوونی ساڵانەی (٤,٠٢٪) واتە ژمارەی قوتابیان / خوێندکاران تێکرای (٥٨٢١١) قوتابی / خوێندکار لە هەر ساڵێك دا زیاد بووە.

– هەر لەم ماوەیەدا کە (١٢) ساڵە بڕی (٤٦٢٩٢) مامۆستا زیاد بووە بەرێژەی ساڵانەی (٤,٥٦٪) واتە ژمارەی مامۆستایان تێکڕای (٣٨٥٧) مامۆستا لە هەر ساڵێك دامەزراوە.

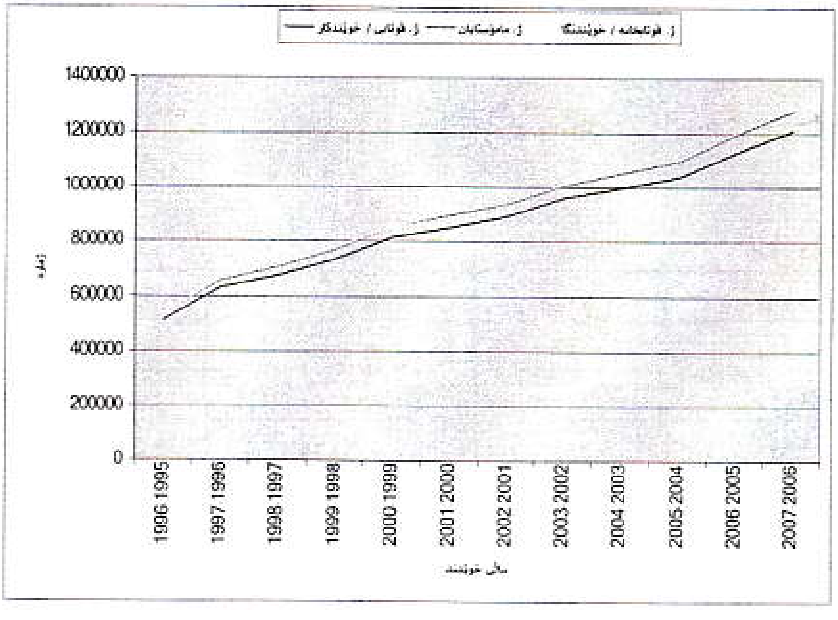

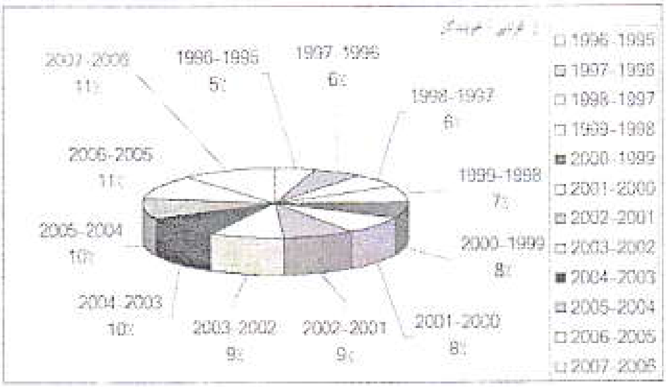
2007-2006
11%
1996-1995
5%
1997-1996
6%
1998-1997
6%
1999-1998
7%
2000-1999
8%
2001-2000
8%
2002-2001
9%
2003-2002
9%
2004-2003
10%
2005-2004
10%
2006-2005
11%
1996-1995
1997-1996
1998-1997
1999-1998
2000-1999
2001-2000
2002-2001
2003-2002
2004-2003
2005-2004
2006-2005
2007-2006

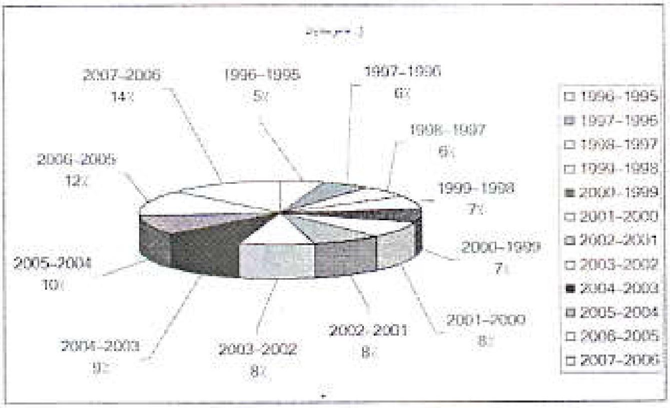
2007-2006
14%
1996-1995
5%
1997-1996
6%
1998-1997
6%
1999-1998
7%
2000-1999
7%
2001-2000
8%
2002-2001
8%
2003-2002
8%
2004-2003
9%
2005-2004
10%
2006-2005
12%
1996-1995
1997-1996
1998-1997
1999-1998
2000-1999
2001-2000
2002-2001
2003-2002
2004-2003
2005-2004
2006-2005
2007-2006

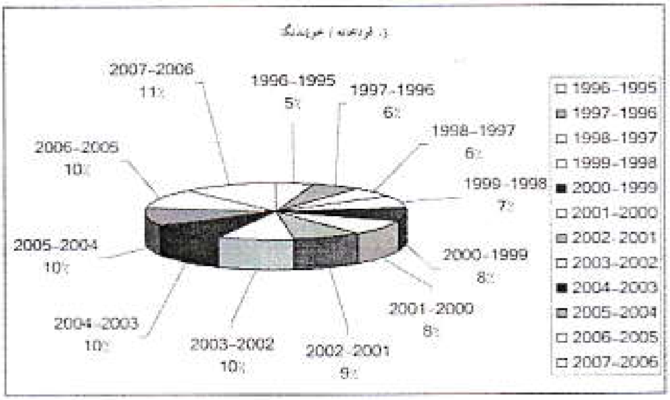
2007-2006
11%
1996-1995
5%
1997-1996
6%
1998-1997
6%
1999-1998
7%
2000-1999
8%
2001-2000
8%
2002-2001
9%
2003-2002
10%
2004-2003
10%
2005-2004
10%
2006-2005
10%
1996-1995
1997-1996
1998-1997
1999-1998
2000-1999
2001-2000
2002-2001
2003-2002
2004-2003
2005-2004
2006-2005
2007-2006

له پووختەی ئەم ئامارانەی کە لەسەرەوە ئاماژەمان پێکرد دەتوانین ڕێژەیەك دەربهێنین لەنێوان (مامۆستا / قوتابی / خوێندکار)، (مامۆستا / هۆبە).

- له قۆناغی سەرەتایی:

- ڕێژەی مامۆستا بۆ قوتابی / خوێندکار = ١٣,٩:١ (واتە هەر مامۆستایێك نزیکەی ١٤ قوتابی/خوێندکاری بەردەکەوێت)
- ڕێژەی مامۆستا بۆ هۆبە = ١,٧:١ (واتە هەر مامۆستایێك نزیکەی ٢ هۆبەی بەردەکەوێت)

- **له قۆناغی دواناوەندی:**

- ڕێژەی مامۆستا بۆ قوتابی / خوێندکار = ٢٣,١:١ (واتە هەر مامۆستایێك نزیکەی ٢٤ قوتابی / خوێندکاری بەردەکەوێت)
- ڕێژەی مامۆستا بۆ هۆبە = ١,٣:١ (واتە هەر دوو مامۆستا نزیکەی ٢ هۆبەیان بەردەکەوێت)

سەرەڕای ئەوەی کە ڕێژەی مامۆستا بۆ قوتابی / خوێندکار زۆر کەمترە لەو ڕێژە نێودەوڵەتیەی کە دەبێت وابێت ئەویش کە لە پێشەوە ئاماژەمان پێکردووە، بەڵام بەپێی ژمارەی قوتابخانە / خوێندنگا دەگۆڕێت بۆیە دەتوانین بە پێی ژمارەی هۆبە دەربهێنین ئەویش تێبینی دەکەین کە زۆربەی پاڵەپەستۆیەکە لەسەر قۆناغی سەرەتاییە ، بۆ ئەمساڵ ژمارەی (١٣٢٣١) مامۆستا داواکراوە بۆ دامەزراندن، ئەمەش بۆ چەند هۆیەك دەگەڕێتەوە وەکو:

- هاوسەنگییێك نیە لە دابەش کردنی مامۆستایان (ناوچە هەی مامۆستای نیە وەکو پێویست وە ناوچە هەیە مامۆستا زیادە).
- ووتنەوەی وانەکان بەپێی پسپۆری نیە.

دەتوانین ئەو مامۆستایانەی کە بۆ ئەمساڵ داواکراون بە پێی ئەم هێلکاریەی خوارەوە رون بکەینەوە:

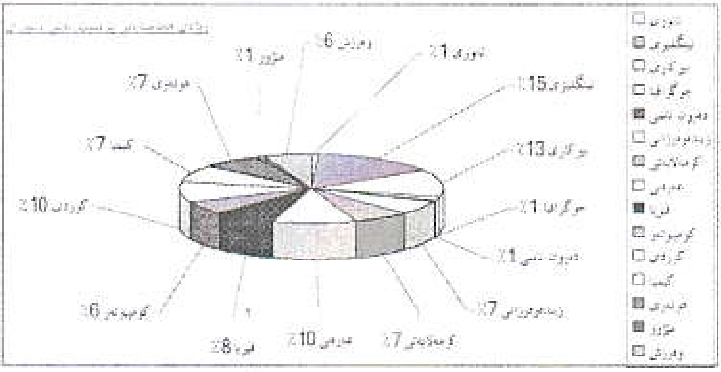

گیروگرفتەکانی پلانی پەروەردەیی:

- نەبوونی پلانی جۆراوجۆر بەگوێرەی پێویست.
- کەمی داتا (زانیاری) و ئامار یان ناتەواوی ئامار (داتاکان).
- نەبوونی کادیرانی شارەزا لە پلان، ئامار بەتایبەتی شارەزایی لە کۆمپیوتەر.
- لاوازی تەنسیق و تەواوکاری چالاکیەکان.
- نەبوونی هەڵسەنگاندنی پەروەردەیی.
- فراوانبوونی بواری پەروەردە.
- نەبوونی بودجەیەکی تەواو بۆ جێبەجێکردنی پلان.
- جێبەجێ نەکردنی پرۆژەکانی پەروەردە لەکاتی دیاری کراوی خۆی.
- نەبوونی دەستەیەک بۆ جێبەجێکردن و بەدواداچوونی پلان و پرۆژە پەروەردەییەکان.
- نەبوونی سیستەمەکی پێشکەوتوو لە قوتابخانەکان -خوێندنگاکان وەک ئیدخال کردنی زانیارییەکانی تایبەت بە قوتابخانە -خوێندنگا لە کومپیوتەر.

- زۆربەی بەڕێوەبەرانی و یاریدەدەرەکانی قوتابخانەکان –خوێندنگاکان لە بواری ئامار زانیارییان کەمە یان هەر نیانە بۆیە فۆرمەکانی ئاماری پەروەردەیی پاش گەڕانەوەیان بە هەڵە پڕکراونەتەوە سەرەڕای ئەوەی کە سیمیناریان بۆ ساڵانە بۆ دەکرێتەوە.

- کەمی کارمەندانی ئامار لە دیوانی وەزارەتی پەروەردە و پەروەردەی گشتی پارێزگاکان وپەروەردەی قەزاکان.

- زۆربەی کارمەندانی بەشی ئامار لە پسپۆری نینە لە ئامار.

- نەبوونی خولی تایبەت لە بواری ئامار بۆ کارمەندانی ئامار لە دیوانی وەزارەت و پەروەردە گشتییەکان وپەروەردەی قەزاکان لە ناوەوە ودەرەوەی هەرێم بۆ مەبەستی زیاد کردنی زانیارییان لە بواری ئامار.

- تاکو ئیستا کارمەندانی ئامار لە دیوانی وەزارەت وپەروەردە گشتییەکان وپەروەردەی قەزاکان شارەزاییان کەمە لە بواری کۆمپیوتەر وە بەتایبەتی لە سەر بەرنامەی (ئەکسل و ئەکسس وSPSS) .

- نەبوونی بودجەیەکی تایبەت بە بەڕێوەبەرایەتی ئامار بۆ راپەراندنی ئیش وکارەکانیان.

- نەبوونی هۆیەکانی هات وچۆی تایبەت بە بەڕێوەبەرایەتی ئامار بە مەبەستی سەردانی کردنیان بۆ پەروەردەکان وقوتابخانەکان –خوێندنگاکان.

- نەبوونی هیچ جۆرە دەرماڵەیەك یان حەوافزێك بۆ کارمەندانی ئامار کە ئەمەش بوەتە هۆی ئەوەی زۆربەی دەرچوانی بەشی ئامار لە کولیژەکان دانەمەزرێن .

- نەگەیشتنی فۆرمەکانی ئاماری پەروەردەیی لە لایەن بەڕێوەبەری قوتابخانەکان –خوێندنگاکان لە کاتی دیاری کراو بۆ پەروەردەکان، کە ئەمەش دەبێتە هۆیەکی سەرەکی بۆ دواکەوتن لە راگەیاندنی ئەنجامی ئاماری پەروەردەیی.

- نـەبوونی تـەزووی کارەبـا بۆتـە بەربەسـت بـۆ ئـەوەی کۆمپیوتـەر ووانـەی کۆمپیوتەر لە قوتابخانەکان وخویندکاکان بە ڕێك وپیکی نەخوێنرێت .

- کەم بوونی ژمارەی کۆمپیوتـەر لـە قوتابخانـەکان وای کـردەوە کـە قوتابیـان وخوینکاران شارەزایان نەبێت لەم زانستە

- وئەمەش بەم شێوەیەی خوارەویە :-

ژ	پارێزگا	ژمارەی قوتابخانە وخویندکاکانی (داوناوەندیەکان)	ژمارەی کومپیوتەر	ژمارەی قوتابخانەکان وخویندکاکان کە هۆل کۆمپیوتەریان هەیە
١	هەولێر	٤١٨	١٨١٤	٦٤٠
٢	سلیمانی	٤٨٥	٣٦١٤	٧٦٤
٣	دهۆك	٢٨٠	١٧٢٦	١٢٥
کۆ		١١٨٣	٧١٥٤	٤٢٩

- کـەمی مووچـەی مامۆسـتایان وفەرمانبـەرانی کۆمپیوتـەر وای کـردەوە کـە زۆربـەی دەرچـووانی بەشـی کۆمپیوتـەری کولیـژەکان وپـەیمانگاکان لـە بـواری پەروەردە کارنەکەن .

- نەبوونی تۆری کۆمپیوتەر وئەنتەرنێت لە پەروەردەکانی پارێزگای سلیمانی بە گشتی بە شێوەیەکی زانستی وراست وەك دانانی سیرڤەر و فایر وول وزیاتر فراوان کردنی تورەکە ئەگەر هەبێت.

- کەم بوونی خولەکانی کۆمپیوتـەر بۆ سەرپەرشتیارانەی پسپۆری وگارکێری ومامۆستایان وفەرمانبەران .

- نـەبوونی سەرپەرشـتیاری پسـپۆری لـە بـواری کۆمپیوتـەر لـە زوربـەی پەروەردەکان.

تێبینی:

- مەبەست لە خاڵی (١٥) لە پێشنیارەکان ئەمەی خووارەوەیە:

تەکنۆلۆژیای سیستەمی زانیاریە جوگرافیەکان GIS

ژمارەی قوتابی و توانستی قوتابخانە ئامادەییەکان
لە شاری هەولێر بۆ ساڵی خوێندنی 2005 - 2006

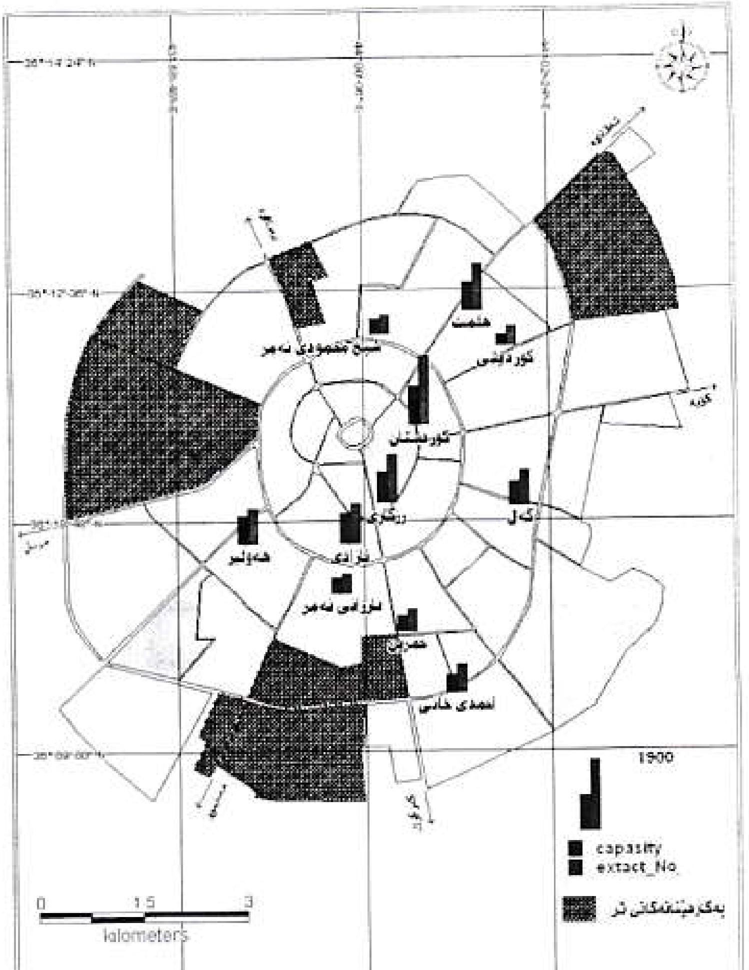

(بەشی نۆیەم)

بیناسازی

پێشنیارەکان

١- هەروەك ئاشکرایە سیستەمی ئێستای خوێندن بەم ڕەوشەی ئێستای لەکێشەیەکی گەورە دایە لەگەڵ ئەو ژینگەیەی کە خوێندنی تیایدا بەردەوامە هەر لەکەمی ژمارەی قوتابخانەکان و نەبوونی پێداویستی یە سەرەکیەکان بۆ ئەنجام گەیاندنی چالاکی یەکانی خوێندکار لە (هۆڵی وەرزشی .کۆمپیوتەر، هونەر، تاقیگە) وەدەیەها کێشەی تر کە هەموومان ڕۆژانە تووشی دەبین. وەئەنجامی ئەم کۆنگرەیەش گۆڕانکاری یە لە سیستەمی خوێندن وە ئەم گۆڕانکاری یە بەرجەستە نابێت بەبێ گۆرانکاری لە ژینگەیی خوێندن بۆیە ئەنجامەکانی ئەم گۆڕانکاریانەی کەدەکرێت لەسیستەمی پەروەردە ئەبێت ژینگەیە کی نوێی بۆ ئامادەبکرێ .

٢- بوونی ماستەر پلان بۆ شارۆچکەکان واتە نەخشەی بنەرەتی شار کە تیایدا گەشەکردنی شار بۆماوەی بەلایەنی کەم بۆ (٢٠سال)دیاری دەکرێت بەهۆی نەخشەی بنەڕەتی یەوە شوێن و ژمارەی قوتابخانەی پێویست دیاری دەکرێت بۆ ئەو ناوچەیە و لەمەترسی نەبوونی جێگە ڕزگارمان دەکات بۆ قوتابخانە (سەرەتایی ،ناوەندی ،دواناوەندی).کار خزمەتگوزاری یەکانی تریش .

٣- بوونی پلانێکی سالأنە بۆ دیاری کردنی ژمارەی ئەو پرۆژانەی کەپێویستن بە پێی ئەوەلیاتی پرۆژەکان بۆ ئەوەی بودجەی بۆ دیاری بکرێت و بێتە جێ بە جێ کردن .وەئەم پلانەش لەگەڵ بوونی ماستەر پلان کارەکە باشتر بە ئەنجام ئەگەیەنێت و پێویستمان بە ئامارێکی وورد دەبێت بۆ بڕیاردان لەسەر ئەوەلیاتی پرۆژەکان .لەگەڵ نۆژەن کردنەوەی قوتابخانەکان .

٤- بوونی تصمیمی مۆدێرن لەبواری :

ا- نەخشە کێشانی تەلار سازی (التصمیم المعماری)کە تیایدا شێوەی گونجاو پلانێکی دروست دادەنرێت کە لەگەڵ ئەرکی نوێی سیستەمی پەروەردە دا بگونجێت بەشێوەیەك :-

١- هۆڵی پێویست هەبێت بۆتاقیگەی فیزیا، کیمیا ، هتد وەتایبەتمەندی خۆی هەبێت.

٢- ڕەچاوی بەشی کارگێری بکرێت وەك بەشێکی سەربەخۆو تایبەت .

٣- هۆڵی پێویست هەبێت بۆ (کۆمپیوتەر ،دەنگ،وەرزشی،وێنە،ئەزموونەکان، چالاکی یەکان،مەلتی میدیا،مۆسیقا،مرسم ..کتێبخانە) .

٤- بایەخێکی تەواو بدرێت بە ناوچەی سەوزایی لەقوتابخانەکان .

٥- گرنگی تەواو بدرێت بە ڕووناکی Ordination .

٦- ڕەچاوی شوێنی تایبەت بکرێت بۆ کەم ئەندامان .

٧- بەرزی پۆلەکان لە ٦٠ر٣م کەمتر نەبێت .

ب- تصمیم انشائی:

١- باشتر وایە بینایەکە هەیکەلی بێت بۆ ئەوەی زیاتر بواری گۆڕانکاری بدرێت لە ئاییندەدا .

٢- بەکارهێنانی کەرستە کەتوانایەکی باشی هەبێت بۆ نەگەیاندنی (گەرمی، ساردی،دەنگ)بۆ ئەوەی ژینگەی قوتابخانە پارێزراو بێت لەوەرزە جیاوازەکاندا.

٣- لە کونەکانی بینایەکە دا بەتایبەتی لەپەنجەرەکان بە (PVC)و شووشەی دەبل گلاس بەکاربێت .

٤- دانانی ڕەنگی پێویست بەشێوەیەك لەگەڵ قۆناغی خوێندندا بگونجێت و کاریگەری دەروونی باشی هەبێت .

٥- دانانی کەل و پەلی گونجاو لەگەڵ داواکارییەکانی قوتابی بیتەوە .
٦- بەکارهێنانی کەرستەی باش بە جۆرێک پاك و خاوێنی و پێداویستی تاقیگەکان دابین بکات.

ج- تصميم (التدفئةو التبريد و العزل الصوتي والصحي)

١- پێویستە باشترین سیستەم دابنرێت بۆ ساردکردنەوە و گەرم کردنی ژوورەکان بەپێی پێویست و باشتر وایە سیستەمی MPS بەکاربێت .

٤- پێگەیاندنی کادیری هونەری :-

ا- بە مەبەستی پاراستنی پرۆژەکە و بەردەوام بوونی لەکاردا بەشێوەیەکی باش پێویستە گرنگی تەواو بدرێت بە (ادامە و صیانة)پرۆژەکە بۆ ئەم مەبەستەش پێویست بەکادیری هونەری بەهێز دەکات کەشارەزایی باشی هەبێت لەو تەکنەلۆژیانەی کە بەکارهاتووە لە پرۆژەکەدا .

ب- ناردنی کادیری پێویست بۆ و Training لەناوەوە و دەرەوەی وولآت کردنەوەی خولی فێربوونی پێویست بۆ بەرزکردنەوەی ئاستی هونەری و ئیداری.

ج- هوشیار کردنەوەی گشتی بەتایبەتی خوێندکار کە قوتابخانەو کەرەسەکانی ناوی بۆ خزمەتی ئەو دانراوە و فێری پاراستن و خۆشەویستی قوتابخانەکە بکرێت بەبەشێکی لەمۆڵکی خۆی بزانێت .

٥-جێ بە جێ کردنی پرۆژەکە :-

لەلایەن بەڵێندەری تایبەتمەند بەکارەکە بێت و کاری تەندەرین بدرێتە وەزارەتی پەیوەندیداروە وجێ بەجێ کردنی لەکاتی پشوودا بێت بۆ ئەوەی کار لە پرۆسەی خوێندن نەکات .

٦-پەیوەندی کردن بە رێکخراوەکانی (UN) بە تایبەتی یونسکۆ بۆ هاوکاری کردن لەگەڵ وەزارەتی پەروەردە.

٧- دروست کردنی کۆمەڵگای قوتابخانەکان (مجمعات مدرسیە) لەناوچە تازە ئیفرازەکان (دروست کراوەکان).

ئالیەتی جێ بەجێ کردنی ئەو پێشنیارانە

١- بـەهێزکردنی ب.گ بیناسـازی بە شێوەیەك ئەو ئەرکەی لەسەر شانێتی جێ بەجێ بکات بە :-

ا- بەهێزکردنی ستافی ب.گ بیناسازی .

ب- بەهێزکردنی ستافی ب.بیناسازی پارێزگاکان .

ج- پارمەتی دانی هونەری مادی ،مەعنەوی ستافەکان .

٢- پێدانی بودجەیەکی استثنائی بەشێوەیەك کەچارەسەری کێشـەکان بکـات و حاڵەتی سروشتی دروست بکات لەسیستەمی پەروەردەیی .

٣- هێنـانی کۆمپانیـای ئـەوروپی کەشۆرشـێك بەرپابکـەین لەتصـمیمی نـوێ لەبەکارهێنانی نوێ لەجێبەجێ کردنی نوێ لەبەکارهێنانی تەکنو لۆژیای نوێ.

چەند نموونەیەك لە نەخشەسازی قوتابخانە :

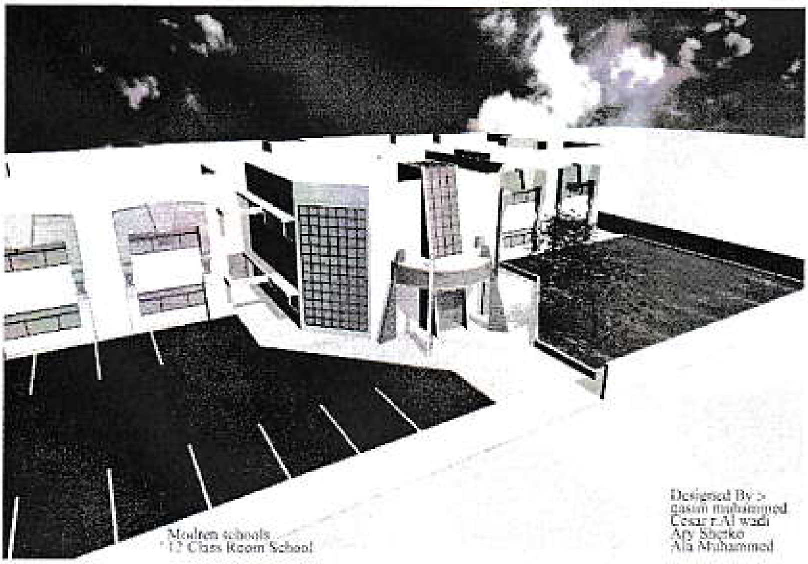

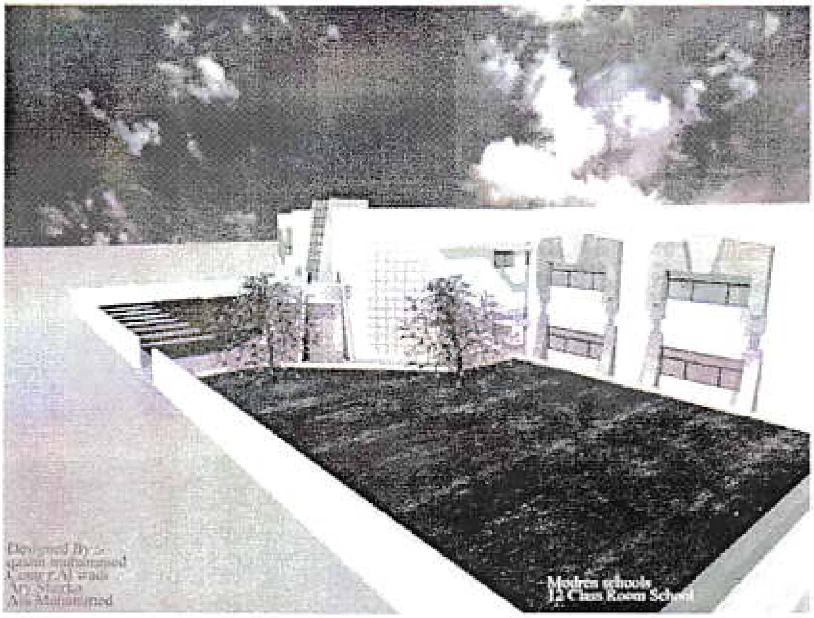
Modren schools
12 Class Room School

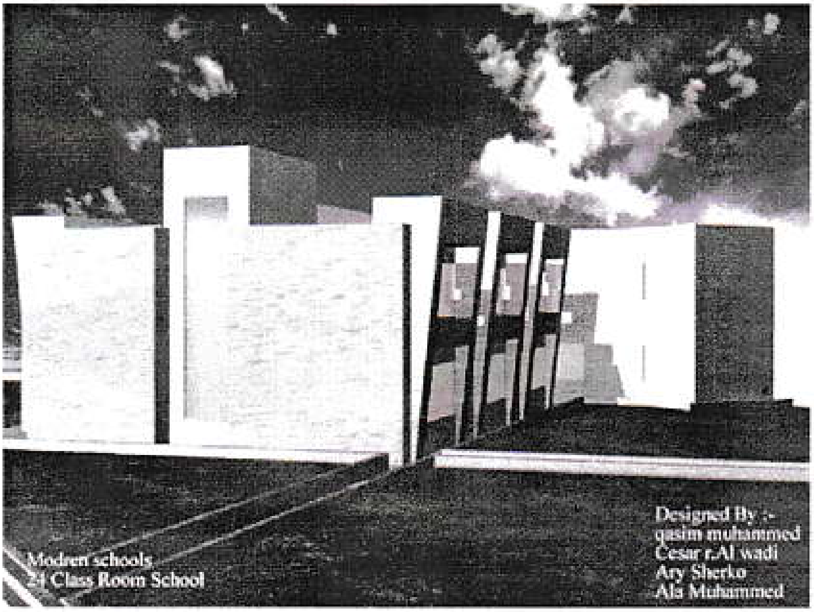
Designed By :-
qasim muhammed
Cesar r.Al wadi
Ary Sherko
Ala Muhammed
Modren schools
24 Class Room School

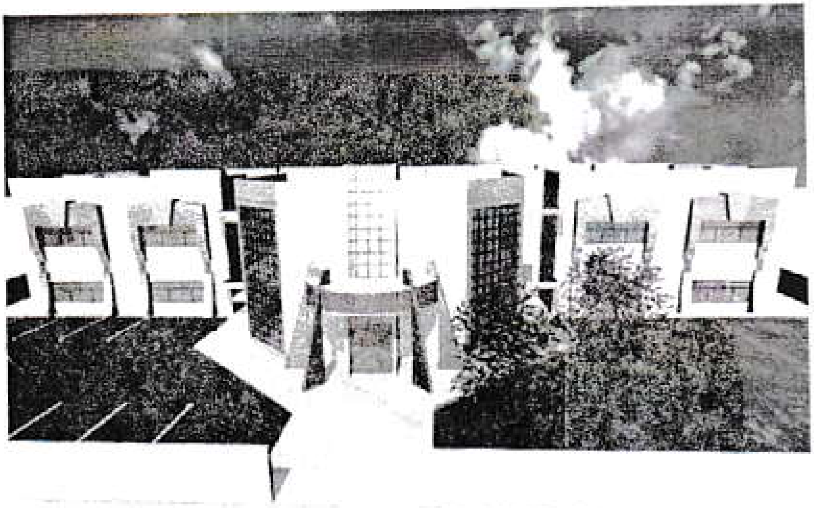

Modren schools
12 Class Room School

Designed By >
qasim muhammed
Cesar r.Al wadi
Ary Sherko
Ali Muhammed

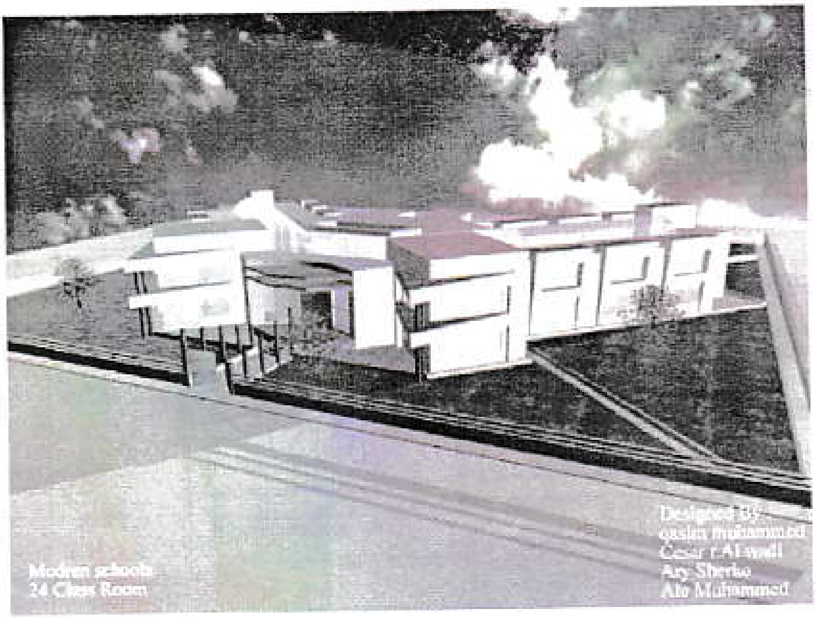

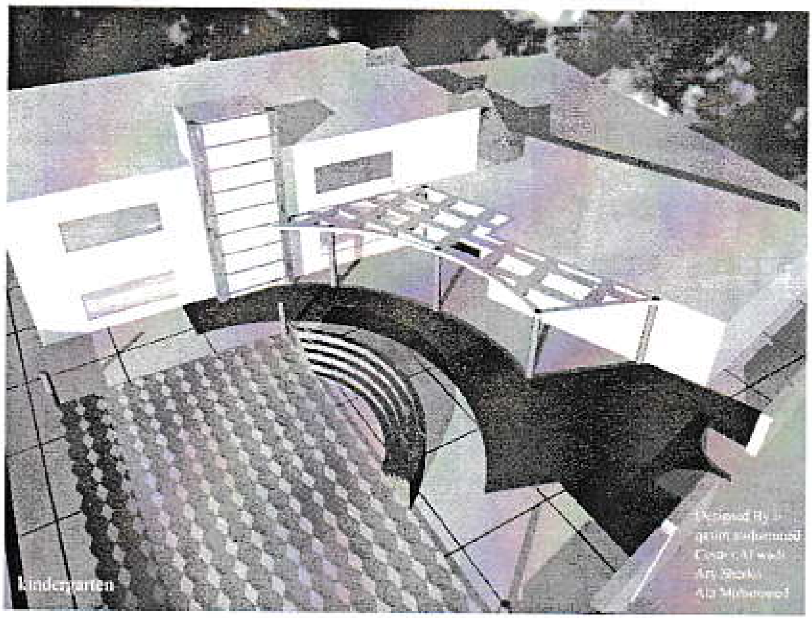
kindergarten
Designed By

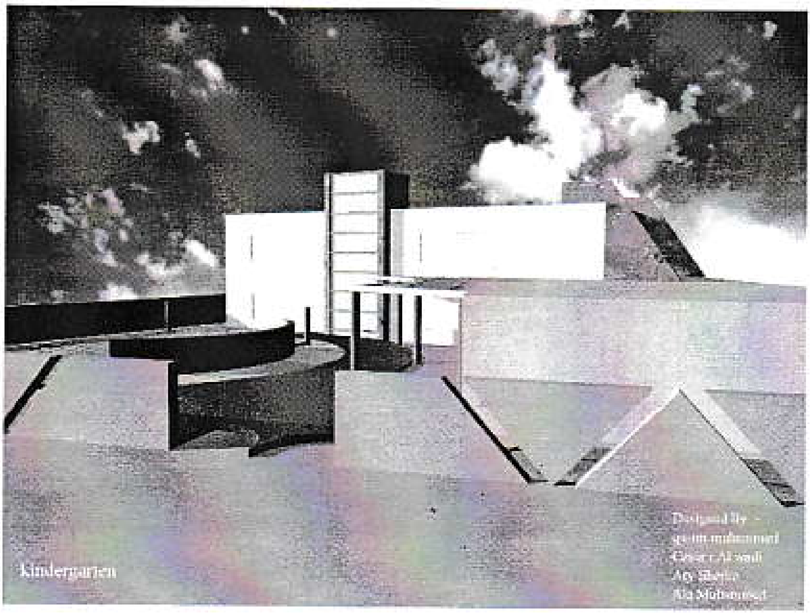
kindergarten
Designed By

(بەشی دەیەم)

میلاکات

پێشنیارەکان بەگشتی :

١- تەنها ئەوماموستایانە دابمەزرێن، کە ئامادەکراون بۆ کاری ماموستایەتی لە پەیمانگاو زانکۆکان نەك بروانامەکانی تر.

٢- خانەنشین کردنی ئەو ماموستایانەی، کە ناتوانری سوودیان لێ وەربگیرێت بۆ کاری ماموستایەتی بە هۆی کەم توانایی و نەخۆشی درێژخایەن و تەمەنەوە، بە مووچەیەکی گونجاو کە بژێوی ژیانیان دابین بکات و لە مووچەی ئێستایان زیاتر بێت.

٣- دانانی ماموستایانی خاوەن ئەزموون و بەتوانا لە پەیمانگاکانی مەڵبەندی ماموستایان نەك دامەزراندنی دەرچووانی تازە لەو پەیمانگایانە.

٤- وەرگرتنی خوێندکاران لە پەیمانگاکانی مەڵبەندی ماموستایان ئارەزوومەندانەبێت نەك لە ڕێگەی قبول مەرکەزی.

٥- ڕەچاوکردنی هەموو مەرجەکانی جەستەیی و دەروونی و تەندروستی یەکان لە کاتی وەرگرتنی خوێندکاران لە پەیمانگای مەڵبەندی ماموستایان لەلایەن لیژنەیەکی پسپۆر.

٦- أ/ ڕێگەنەدان بە وەزارەتەکانی تر جگە لەوەزارەتی پەروەردە بە دامەزراندنی دەرچووانی پەیمانگای مەڵبەندی ماموستایان لە فەرمانگەکانی خۆیان.

ب/ وەرگرتنی بەڵێن نامە لە خوێندکاران لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی پەیمانگاکان کەدەبێ دەرچووانی ئەوپەیمانگایە بەلانی کەم پێنج ساڵ خزمەت بکەن لە بواری ماموستایەتی دا

جـ/ بـرزێوی ژیـانی مامۆسـتا چـاك بكرێـت بـۆ ئـەوەی ببێتـە هانـدەرێك بـۆ خۆدامەزراندنی دەرچووانی پەیمانگاكانی مامۆستایان.

٧- كردنەوەی دایەنگەی تایبەت بۆ منداڵی مامۆستایان بە مەبەستی كەم كردنەوەی مۆڵەتی دایكایەتی .

٨- هەماهەنگی(تەنسیق) بكرێت لە نێوان ئیدارەی پەیمانگاكانی مامۆستایان و بەڕێوەبەرێتی گشتی یەكانی پەروەردە بۆ كردنەوەی ئەو بەش و پسپۆڕیانەی كە قوتابخانەكان و ناوچەكە پێویستی یانە.

٩- بەمەبەستی هاندانی مامۆستایان بۆ رۆشنبیركرنی خـودی ، كتێبخانـەی قوتابخانەكان دەوڵەمەندبكرێن بە پەرتووك و گۆڤار و سەرچاوە پـەروەردەیی و زانسـتە دەروونـی و كۆمەڵایەتیـەكان ، لەگـەڵ كردنـەوەی كتێبخانـە بـۆ ئـەو قوتابخانانەی كە كتێبخانەیان نی یە.

١٠-پێك هێنانی لێژنەیەكی هەمیشەیی بۆ رێكخسـتنی میلاك لـە بەڕێوەبـەرێتی یەكانی پەروەردە بەمەبەستی دیاری كردنـی شـاغیرەكان و پێداویستیـیەكانی میلاكی قوتابخانەكان ساڵانە و دانانی پلان بۆ چارەسەركردنیان.

١١-كردنـەوەی كۆلیـژی مامۆسـتایان لـە جیـاتی پـەیمانگای مەڵبەنـدی مامۆستایان، بەمەبەستی ئامادەكردنی كادری بـە توانـاتر و پسـپۆڕتر لـە كـاری مامۆستایەتی دا.

پێشنیارەكانی میلاكی ناوەندی و دواناوەندیەكان.

١- كردنەوەی كۆلیژی پەروەردە بەگشت بەشەكانیەوە لەگەڵ لە بەرچاوگرتنی تایبەت مەندی و پێویستی ناوچەكان.

٢- دانـانی كۆرسـی تایبـەت بـۆ وەرگرتنـی دەرچـووانی بەشـی زانسـتی سنوورەكەمان لە زانكۆكانی سلێمانی و كۆیەو صلاح الدین.

٣- رێگەنەدان بەدامەزراندنی دەرچووانی کۆلێژی پەروەردە کە ئامادەکراون بۆ کاری مامۆستایەتی کە دابمەزرێن لە وەزارەتەکانی تر.

٤- دابەش کردنی مامۆستایانی ناوەندی و دواناوەندی لە وەزارەتەوە بەسەر ناوچەکان دا بە پێی پێویستی و تایبەت مەندیەتی ئەوناوچە لەگەڵ خەرج کردنی دەرماڵە و شوێنی حەوانەوە کە هاندەر بێت بۆ هاتنی ئەو مامۆستایانە بۆ شوێنەکانی تر.

٥- بوونی هاوکاری تەواو لە نێوان هەردوو وەزارەتی پەروەردەو خوێندنی باڵا بۆ دەست نیشان کردنی کورسیەکانی خوێندکاران بە پێی پێویست و پسپۆری ناوچە جیاجیاکان.

٦- کردنەوەی کۆمەڵگەی پەروەردەیی (المجتمع التربوی) ئەویش بە کۆ کردنەوەی ژمارە یەك لە خوێندگا لە ناوچە نزیك یەکەکاندا لە خوێندنگەیەکی گەورەی فرە پۆل لەو ناوچەیە دا کە مامۆستایانی هەموو خوێندنگاکانی ئەو ناوچەیە لە خۆ بگرێت و هەموو پسپۆریەکانی تێدابێت و هۆی گواستنەوە و هاتوچۆیان بۆ تەرخان بکرێت.

پێشنیارەکانی میلاکی فەرمانبەران

١- کردنەوەی خولی تایبەت بۆ کارگوزارو فەرمانبەران بەمەبەستی شارەزاکردنیان لەو کارانەی کە پێیان دەسپێردرێت.

٢- خانەنشین کردنی ئەو فەرمانبەر و کارگوزارانەی کە تەمەنیان گەیشتۆتە ساڵانێك بە مووچەیەکی گونجا و کە زیاتر بێت لە مووچەی ئێستایان .

٣- تەرخان کردنی فەرمانبەری تایبەت بۆ کتێبخانەو تاقیگەکانی قوتابخانەکان و شارەزاکردنیان.

٤- پاك كردنەوەی قوتابخانەكان لە ڕێگەی كۆمپانیایەك بێت ، لە دامەزراندن باشترە.

٥- كردنەوەی بە شێك لە وەزارەتی ناوخۆ بە ناوی پاسەوانی فەرمانگە مەدەنیەكان و قوتابخانەكانیش لەو بەشانەبن كە پاسەوانی وەزارەتی ناوخۆیان بۆ دابنرێت.

٦- لە وەزارەتی پەروەردە سیستەم و یاسا و ڕێساكان سەروەربێت لە دانانی فەرمانبەر لە قوتابخانەكان و دابەش كردنیان .

٧- گێڕانەوە وپێدانی دەرماڵەی (بدل عدوی) بۆ كارگوزارەكان.

٨- پێشنیار دەكەین كە فەرمانبەرێكی تەندروست هەبێت لەهەر قوتابخانە و خوێندنگایەك كە لە ٢٠٠ قوتابی زیاتری هەبێت.

(بەشی یازدەهەم)

پێشنیارەکانی پێداویستی کارگێری و دارایی قوتابخانەکان

١- سوود وەرگرتن لە تەکنۆلۆژیای سەردەم بە گۆڕینی تەختەی ڕەش و تەباشیر بە WHTE BOARD و قەڵەم ماجیك، کە مامۆستا لە مەترسی بەکارهێنانی تەباشیر دەپارێزی .

٢- مۆر کردنی گرێ بەند لە گەڵ کۆمپانیا و دەزگای پێویست بۆ خاوێن کردنەوەی ئاودەست و ئاوەڕۆ و قوتابخانەکان لە بەر ئەوەی کارەکان لە لایەن خزمەت گوزاری یەکان بەرێکی ئەنجام نادرێن.

٣- پێشنیار دەکەین لە نەخشەی نوێی قوتابخانەدا بەشی پیشەیی لەگەڵ دروست بکرێت.

٤- دامەزراندنی دەرچووانی ئامادەیی گشت و کاڵ بە چاودێری گشت و کاڵ لە باخچەی قوتابخانەکان دا بە بایەخ دان بە باخچەی قوتابخانەکان و ئامادەکردنی یان دابین کردنی کەل و پەلی پێویست .

٥- هەوڵ بدرێت بۆ بە دەست هێنانی پارچەی تەواو کەر بۆ ئەو ئامێرانەی کە لە کاتی خۆی لە رێگەی UNICEFو UNESCO بە بۆند هاتبوون بە ناتەواوی.

٦- لە کاتی مۆر کردنی گرێبەست بۆ دروست کردنی قوتابخانە لە گەڵ بەڵێندەر سەرجەم پێداویستی یەکانی قوتابخانە ئامادە بکرێت لە کەل و پەلی کارگێری و پەرتوکخانەو تاقیگەو فرۆشگاو تەختەی رەش و رەحلە .

٧- پێشنیار دەکەین لە کاتی دامەزراندن خشتەی وەصف کردنی پۆست بە هەموو لایەنەکانیەوە بلاوبکرێتەوە کە پێ ی دەوترێ (نظام) وصف النظام .

٨- بایەخ دان بە بەرێوبەرێتی هۆیەکانی فێرکردن و دانانی بودجەیەکی گونجاو بۆ بەگەر خستنەوە و پەرەپێدانی بە دابین کردنی .

أ- تەلەفزیۆنی پەروەردەیی

ب- سینەما و ڤیدیۆی پەروەردەیی

ت- تۆمارگەی دەنگ

پ- ستۆدیۆی دەنگ

ج- ستۆدیۆی وێنە گرتن

٩- دانانی رێنمایی تازە بۆ لە کار کەوتنی کەل و پەلی بەکار هاتوو لە سەرجەم قوتابخانەو فەرمانگەکان بە دیارکردنی کاتی دیاریکراو بۆ کەل و پەلی بەکار هاتوو .

١٠- بەرێوەکردنی سیستەمی لامەرکەزی لە بەرامبەر نواندن و کارەکان لە سەر پێوەری ژمێریاری یەکگرتوو (الحسابات الموحد) .

١١- تەرخان کردنی بودجەیەك بۆ پێدانی پێشینە بە فەرمانبەر و مامۆستایان لە کاتی نەخۆشی و چارەسەر کردندا .

١٢- سیستەمی یەك بەرگی لە قوتابخانەکان پەیرەو بکریّ و بە پیّ قۆناغەکانی خوێندن و دابین کردنی بکەوێتە ئەستۆی حکومەت .

١٣- بایەخ دان بە گەشە پێدانی هزرو هەستی نە تەوەیی کوردستان تەنانەت فەرمانبەرانی ب. پەروەردەی مەدەنی و وروژاندنەوەی دامەزراندنی کۆمەڵگایەکی مەدەنی دەولەمەند کراو بەراسپاردەکانی کۆمەڵگەیەکی مەدەنی و هەموار کردنی مانەکانی مرۆڤ و مافی تاکەکەس و سیستەمی دیموکراسی و هەموار کردنیان لە فەرمانگەکانی پەروەردەیی هەرێم بە گشتی .

١٤- دانانی (تعریفەیەك)، کە لە لایەن کەسانی شارەزا لە بواری دارایی پێك هاتبێت بۆ دیاری کردنی، کەبە پیّ ی رۆژانە ی بەشدار بووانی هەر خولێك و وانە بێژان و سەرپەرشتی خولەکان بە گوێرەی بڕوانامەیان کە لە گەڵ دابەزین و بەرز بوونەوەی نرخی کالاّ و هۆیەکانی گواستنەوە بگونجیّ .

١٥- گەڕانەوەی سیستەمی کارکردن بە بەڕێوەچوونی خولەکانی درێژ خایەن (٣ مانگ و٦ مانگ) بۆ مامۆستایانی هونەر بۆ شارەزایی پەیدا کردن لە هەموو بوارەکانی پیشە دەستی یەکان .

١٦- مانەوەی بەڕێوەبەرێتی ئامادەو مەشق لە پارێزگاکانی هەرێمی کوردستان وەبەستنەوەی هەموویان بە پەیمانگای ڕاهێنان و پەرەپێدانی مامۆستایان لە هەرێمی کوردستان .

١٧- دابین کردنی ئامێری چاپەمەنی و ئامێری دارتاشی و دابین کردنی و کرینی ئامێری نوێ لە گەڵ دامەزراندنی کەسانی شارەزا لە بنکەی هۆیەکانی فێرکردن بۆ بەرهەم هێنانی ئەو هۆیانەی کە خۆیان ساڵانە ئامادەکاری بۆ ئەنجام دەدەن و دابەش کردنی بەسەر قوتابخانەکان بۆ ئەوەی ئەرکی چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە کەم بکاتەوە کە دەکرێ تۆمارگاکانی خوێندکا کانیش خۆوە بگرێت.

١٨- دانانی پلانی ساڵانەی رێك و پێك و دارێژراو بۆ فەرمانگەکانی سەر بەڕێوەبەرایەتی یە گشتی یەکان بۆ هەر کارێك تا کارەکان بەرێکی و لە کاتی خۆیاندا ئەنجام بدرێت .

١٩- بەڕێوەبەرێتی یەکی تایبەت لە وەزارەت دابنرێت بە ناوی بەڕێوەبەرێتی بەدواداچوون بۆ بەدوادا چوونی کارەکان و بەشی لە پەروەردە گشتی یەکاندا هەبێ بۆ ئەوەی کارەکان لە کاتی خۆی و بەرێکی ئەنجام بدرێن .

٢٠- بایەخ دان بە گەنجینەکان بە دروست کردنی بنایەی گونجاو دامەزراندنی کەسانی شیاو خاوەن بڕوانامە لە بوارەکانی کۆگاو کارگێڕی . وەهەروەها دابین کردنی ئۆتۆمبیلی بارهولگر بۆ گەنجینەکان و کردنەوەی بەشێك یان وەرشەیەك لە گەنجینەکان بۆ چاك کردنەوەی کەل و پەل.

(بەشی دوازدەهەم)

کارگێری قوتابخانەکان و خوێندنگاکان

پێشنیارەکان :

١. کردنەوەی خولی گەشەپێدانی کارگێری بەردەوام و ، لە لایەن کەسانی پسپۆرو لێهاتووی مەیانی پەروەردە بەرێوەبچێت و وانەکانیش لە لایەن ئەوانەوە بگوترێتەوە ، باشتریش وایە لەکاتی پشووکاندا بێت .

٢. بۆ دەستنیشان کردنی بەرێوەبەری سەرکەوتوو ، پێویستە کەسانی پسپۆر و زانا لە بواری پەروەردەدا بریاری لەسەر بدەن و بێ دەست تێوەردانی دەرەکی .

٣. بەرێوەبەر بەپێی مەرج و رێنما دەستنیشان بکرێت کە پێویستە کەسایەتیەکی دیارو بەرچاوبێت رێزی لەناو کۆمەڵگادا هەبێت و هیچ لێکۆلینەوەیەکی سزایی لەسەر نەبێت و نیشتمان پەروەربێت و خزمەتی لە مامۆستایەتیدا لە (٦) ساڵ کەمتر نەبێت و لەوانە (٢) ساڵ یاریدەدەرایەتی کردبێت.

٤. بەرێوەبەر دەبێ خاوەن دەسەلآت بێت لە چوارچێوەی قوتابخانەی خۆیدا بۆ بنبڕ کردنی کێشەو گرفتەکان بەپەلە و بە ئاگادار بوونی بەرپرسانی پەروەردەیی و بۆ بەهێز کردنی ئەم دەسەلآتە پلەیەکی وەزیفی پێ بدرێت .

٥. تەرخانکردنی داهاتی فرۆشگای قوتابخانەکان بۆ خەرجکردن لە پێداویستیەکانی قوتابخانەو پاداشت کردنی قوتابیەکان و دیاریکردنی پارەیەکی گونجاو بەپێی ژمارەی قوتابیان لەژێر دەستی لێژنەیەکی ژمێریاری ناو قوتابخانە .

٦. پێویسته بەڕێوەبەر رۆشنبیر و خاوەن هزرو ڕوون و دووربین بێت لەو بوارەی كە ئەركی خۆیەتی لەوانە ڕێنماییە پەروەردەییەكان .

٧. رێكخستنی میلاك لە سەرەتایی دەست پێكردنی خوێندندا، كە دامەزراندن و گواستنەوە دەگرێتەوە وە بۆ كەم كردنەوەی كێشەی كارگێری .

٨. گەیاندنی پەرتووك بۆ قوتابخانە پێش دەست پێكردنی خوێندن و بەپێی ژمارەی قوتابیان .

٩. یەككردنی تۆمارەكانی قوتابخانە لە ڕووی زنجیرەی بابەتەكان و كردنی بە كوردی (تۆماری گشتی لەگەڵ بۆرد و كارت و تۆماری نمرەی مامۆستایان...).

١٠. پابەند بوونی بەڕێوەبەر بە ڕێنماییە پەروەردەییەكان و بەدواداچوونی سەرپەرشتیاران و بەو پابەندبوونەیان و پاداشت كردنی بەڕێوەبەری سەركەوتوو سزادانی سەرپێچی كردن بەپێی یاسا .

١١. پێویسته بەڕێوەبەر ڕەچاوی ئەم خاڵانەی خوارەوە بكات :

أ. بڕوای بە گۆڕانكاری و گەشەكردن هەبێت .

ب. هەست بە بەرپرسیاریەتی بكات و لەكاری خۆیدا دڵسۆز بێت .

ت. توانای نەخشەكێشانی هەبێت و پرۆگرامی تایبەتی بۆ دابنێت .

پ. توانای هەبێت پەیوەندی لەگەڵ دەوروبەرو كۆمەڵگادا بكات .

ج. توانای هەبێت بەپێی كێشەكان خۆی بگونجێنێت ، نەرم و نیان بێت لە هەڵس و كەوتدا پشوودرێژ بێت و هەڵنەچێت.

ح. توانای بەدواداچوونی هەبێت و ئەوەی پەیوەندی بە كارمەندانی قوتابخانەكەی هەبێت ئامادە بكات .

خ. گرنگی بە پلانی ساڵانەی كارگێری بدات و خاڵەكانی لەكاتی خۆیدا جێبەجێبكرێت و بەدواداچوونی لەگەڵ سەرپەرشتیاراندا .

د. ئاڵوگۆر کردنی بیرورا لەگەڵ بەرێوەبەرەکانی دەورووپشتی خۆی بەرێگای سەردانیان بۆ سوود گەیاندن و سوود وەرگرتن .

ژ. راستگۆ و دادپەروەردو دەست پاك و دڵسۆز و ئارام بێت و، قوتابخانە بە ماڵی خۆی بزانێت .

١٢. دوو بەرێوەبەرایەتی گشتی پەروەردە بکرێتەوە ، یەکێکیان بۆ خوێندنی دواناوەندی و ئەوی تریان بۆ خوێندنی سەرەتایی ، لە شوێنی بەرێوەبەرایەتی گشتی ئێستا لەگەڵ هەردوو بەرێوەبەرایەتی پەروەردەی ١ و ٢ لە هەولێری پایتەخت .

١٣. دیاری کردنی فەلسەفەیەکی پەروەردەیی کە لەگەڵ بارودۆخی هەرێمدا بگونجێت.

١٤. سەردانی سەرپەرشتیاران بۆ قوتابخانەو خوێندنگەکان بە بەرنامە بێت .

١٥. گرنگیدان بە خوێندنگاکانی ئێواران لە رووی بینایە و کارەباوە .

(بەشی سێزدەهەم)

ڕاگەیاندنی پەروەردەیی

پێشنیارەکان

لەپێناو بەرەوپێشبردنی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی و ئامادەکردنی ڕاپۆرتی لیژنەی پەرەپێدانی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی، لەکۆبونەوەیەکی فراواندا ڕۆژی ٢٠و٢١-٩ – ٢٠٠٦ نوێنەرانی پەروەردەکانی هەرێمی کوردستان لە هەولێر کۆبوونەوەو ڕاپۆرتەکانی خۆیان خوێندەوەو چۆنیەتی ڕاپەڕاندنی کارەکانیان خستەڕوو، سەرنج و ڕاو پێشنیارەکانیان باس کردو لەلایەن سەرجەم ئامادەبووانەوە گفتوگۆیان لەسەر کراو دواتر لەڕۆژی ٢٠٠٦/١٠/١١ لیژنەیەکی دەستنیشانکراو لە ڕاگەیاندنی دیوانی وەزارەت و هەرسێ بەڕێوەبەرایەتییە گشتییەکانی هەولێرو سلێمانی و دهۆك لە دیوانی وەزارەت کۆبووەو ناوەڕۆکی ئەم ڕاپۆرتە تاوتوێکردو دوای گفتوگۆکردن بەپێی کۆنووسی کۆبووەنەوەکە لەلایەن ئامادەبووان لەئەنجامدا ئەو خاڵانەی کەلە کۆبوونەوەی پێشتر دەستنیشان کرابوون، پەسەندکران:

لەڕووی کارگێڕییەوە:

١- میکانیزمی ڕاستەوخۆ و ئەرێنی لە ڕاپەڕاندنی ئیش و کاری ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن لە نێوان بەڕێوەبەرایەتی ڕاگەیاندنی دیوانی وەزارەت و بەشەکانی دیکەی ڕاگەیاندن لە پەروەردەکانی پارێزگا و قەزاکاندا نییە، بۆیە پێشنیاز دەکەین کە پەیکەربەندی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی لەدیوانی وەزارەت و بەڕێوەبەرایەتییە گشتییەکانی پەروەردە لەپارێزگەکان و بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی قەزاکان بەم شێوەی خوارەوە بێت:

أ ـ دامەزراندنی بەڕێوەبەرایەتی گشتیی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی و پەیوەندییە ڕۆشنبیرییەکان لەدیوانی وەزارەت کە لەم بەڕێوەبەرایەتیانە پێکبێت:

ـ بەڕێوەبەرایەتی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی.

ـ بەڕێوەبەرایەتی پەیوەندییە ڕۆشنبیرییەکان.

ـ بەڕێوەبەرایەتی وەرگێڕان و زانیارییە تەکنەلۆژییەکان.

ـ بەڕێوەبەرایەتی چاپەمەنی و بڵاوکراوەکان.

ـ بەڕێوەبەرایەتی تەلەفزیۆنی پەروەردەیی.

ـ بەڕێوەبەرایەتی سینەماو شانۆو کتێبخانەی منداڵان.

ب ـ لەدیوانی بەڕێوەبەرایەتییە گشتییەکانی پەرەوەردە لە پارێزگەکان (بەڕێوەبەرایەتی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی) دابمەزرێت و هەروەها لەدیوانی بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی قەزاکان بەشی ڕاگەیاندن هەبێت.

جـ ـ دەرکردنی ڕێنمایی تایبەت بۆ ڕێکخستنی کارو ئەرکەکانی پێکهاتەکانی پەیکەربەندی ناوبراو.

٢ـ کردنەوەی خولی شیاندن و ڕاهێنان بۆ کارمەندانی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی کە لە حەفتەیەك کەمتر نەبێت بەهەماهەنگی لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی مەشق و ڕاهێناندا.

٣ـ تەرخانکردنی کورسی خوێندن لەکۆلێژەکانی زانکۆکان ـ بەشی ڕاگەیاندن بۆ کارمەندانی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی مۆڵەتپێدراو لەسەر ئەرکی وەزارەتی پەروەردە.

٤ـ لەهەر شاندێکی پەروەردەیی تەکنیکی کە ڕەوانەی دەرەوەی هەرێم دەکرێت کارمەندێکی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی تێدا ئەندام بێت، بە تایبەتی ئەگەر ژمارەی ئەندامەکانی لە (٥) کەس زیاتر بێت.

٥- كردنەوەی بەشی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی لەپەیمانگەی هونەرەجوانەکان بۆ ئەوەی کادری پسپۆر بۆ بەشەکانی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی و ڕۆشنبیری دابین بکرێت.

٦- دەستنیشانکردنی مامۆستایەك لەهەر قوتابخانەیەك بۆ کارەکانی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی و سەرپەرشتیکردنی (یانەی داهێنان) کە پێویستە لەهەر قوتابخانەیەك دابمەزرێت و دەرکردنی ڕێنمایی تایبەت بۆ ڕاپەراندنی کاروباری ئەم یانەیە.

٧- بەهێزکردن و گەشەپێدانی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی لەناوچە تازە ئازادکراوەکانی کوردستان.

٨- بایەخدانێکی تایبەت بەبەشی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی لەبەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی هەڵەبجەی شەهید و دەوروبەری لەبواری ڕۆشنبیری ڕاگەیاندنی پەروەردەییدا.

٩- دەرکردنی پاشکۆی گۆڤارەکان بەزمانی (عەرەبیو سریانیو تورکمانیو ئینگلیزی...هتد) هەروەها ئامادەکردنی بەرنامەی تایبەت بەم زمانانە لەتەلەفزیۆن و ڕادیۆ پەروەردەییەکاندا.

١٠- بایەخدان بە ستافی نووسین و هونەری گۆڤارەکان و زیادکردنی ژمارەی ئەو کەسانەی کە شارەزایی ئەکادیمیان لەو بوارەدا هەیە.

١١- پێکهێنانی لێژنەیەکی باڵای ڕاگەیاندنی پەروەردەیی کە ئەندامانی لە نوێنەرانی ئەنجومەنی وەزیران و وەزارەتەکانی پەروەردە و ڕۆشنبیری و کاروباری کۆمەڵایەتی و داد پێك بێت، بۆ لێتۆژینەوەی حاڵەتە ناپەروەردەییەکان لەناو دەزگەکانی ڕاگەیاندن لەهەرێمدا.

لەڕووی تەکنیکییەوە

١- هەندێك بابەتی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی بەسوود بخرێتە ناو پرۆگرامەکانی خوێندن لەقۆناغی پەیمانگەی مامۆستایان.

٢- دامەزراندنی کەناڵێکی تەلەفزیۆنی ئاسمانی پەروەردەیی لەگەڵ دابینکردنی میلاك و پێداویستییەکانیدا، لەم ڕووەوە پێشنیار دەکەین کە نیوەی ماوەی پەخشی کەناڵی ئاسمانی تەلەفزیۆنی (نەورۆز)، کە بڕیارە وەزارەتی ڕۆشنبیری حکومەتی هەرێمی کوردستان بیکاتەوە، بەشێوەیەکی کاتی بۆ پەخش کردنەوەی بەرنامە پەروەردەییەکانی وەزارەتی پەروەردە تەرخان بکرێت.

٣- فراوانکردنی پەخش و ماوەو مەوداو کاری تەلەفزیۆنی پەروەردەیی سلێمانی.

٤- دامەزراندنی ئێزگەیەکی ڕادیۆی پەروەردەیی کە پەخشەکەی سەرتاسەری بێت.

٥- زیادکردنی تیراژی گۆڤارو ڕۆژنامەی پەروردەیی (ئاسۆی پەروەردەیی، ئاسۆی منداڵان،ئاسۆی فێرخوازان، آفاق تربوية) بەتایبەتی گۆڤاری ئاسۆی منداڵان کە بەڕێژەی (٧٥٪) بگاتە باخچەی ساوایان و قوتابخانە سەرەتاییەکان و تەرخانکردنی بودجەیەکی هەمیشەیی بۆ ئەم مەبەستە.

٦- دەرکردنی زنجیرەی بڵاوکراوەکانی گۆڤاری ئاسۆی پەروەردەیی لەکتێب و نامیلکەی زانستی و پەروەردەیی وبایەخدان بەوەرگێڕانی کتێبە پەروەردەییە بیانییەکان کە ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە دوا گۆڕانکارییەکانەوە هەیە، بەتیراژێکی زۆر چاپ بکرێن کە کتێبخانەی گشت قوتابخانەکانی هەرێم سوودیان لێوەربگرن.

٧- کردنەوەی ماڵپەڕێکی پەروەردەیی گشتی.

٨ـ چاپکردنی بەرهەمی پەروەردەیی مامۆستایان هەروەها پاداشتکردنی خاوەن بەرهەمەکان.

٩ـ سازدانی فیستیڤاڵی ساڵانەی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی لەپێناو دەرخستنی توانا و بەهرە شاراوەکان.

١٠ـ پێکهێنانی لیژنەیەکی گەڵاڵە کردنی عەقڵ و هزرە پەروەردەییەکان، بەمەبەستی کۆکردنەوەی ناوی ئەو ئەدیب و نووسەرە پسپۆرە پەروەردەییانەی لە بواری ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندن پەروەردەییدا کاردەکەن و پێشنیاریان هەیە. ئەو کەسانە بە ڕەسمی بانگهێشت دەکرێن و لە فیستیڤاڵەکانیشدا بەشدار دەبن.

١١ـ کاراکردنی کتێبخانەی قوتابخانەکان و کتێبخانەی منداڵ لەپێناو گەشەپێدان و خزمەتکردنی ڕاگەیاندنی پەروەردەیی.

١٢ـ هەماهەنگی لەگەڵ ناوەندەکانی ڕاگەیاندنی هەرێم بۆ ئامادەکردن و پەخشکردنی بەرنامە پەروەردەییەکان.

هەندێک لەو پێشنیازانەی سەرەوە ئاماژەیان پێدراوە، لە کاتی پەسەندکردنیاندا پێویستیمان بە دەرکردنی ڕێنمایی تایبەتییە کە لەلایەن لیژنەیەکی پسپۆری تەکنیکییەوە ئامادەبکرێن، بۆیە لەم ڕاپۆرتەدا بە پێویست نەزانرا ئەو وردەکارییانە باس بکرێن.

(بەشی چواردەم)

چالاکی وەرزشی وهونەری

١- پێشنیارەکانی چالاکی وەرزش :

١- دانای پرۆگرامی سەرجەم قۆناغەکان لەبواری پەروەردەی وەرزشدا تیۆری و پراکتیکی.

٢- پێداچونەوەی پرۆگرامی خوێندنی بەشی پەروەردەیی وەرزشی و پەیمانگاکان و دواناوەندی و سەرەتایی.

٣- تەرخان کردنی (١٥) دۆنم زەوی بۆ سەرجەم بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەکان بۆ دروستکردنی کۆمەڵگای وەرزشی.

دروستکردن ودابینکردنی یاریگا و هۆڵی داخراو بۆ قوتابخانە و خوێندنگاکان کە بگونجێت لەگەڵ سیستەمی وەرزشی.

٤- بەشە وانەی پەروەردەی وەرزشی بۆ ووتنەوەی وانەی وەرزش بەمەرجێك چالاکییە دەرەکییەکان وەکو بەشە وانە هەژمار بکرێت بەم شێوەیە:

ا- بۆ سەرەتایی ببێت بە (٢٠) وانە

ب- ناوەندی (١٨) وانە

ج- دواناوەندی و پیشەیی (١٦) وانە

٥- دیاریکردنی بودجەی سەرجەم بەشی چالاکی وەرزشی لە بەڕێوەبەرایەتییە گشتییەکان پێش ساڵی خوێندن لە مانگی کانوونی دووەم تێپەڕ نەبێت.

٦- پێکهێنانی لیژنەیەك لەشارەزاکانی وەرزشی لە دیوانی وەزارەت بۆ پەیوەندی کردن لەگەڵ وڵاتانی دراوسێ بۆ گەشە پێدانی بواری وەرزشی و دیدەوانی.

٧- دابینکردنی بینایەیەك بۆ بەڕێوەبەرایەتی چالاکی وەرزشی کە لەئاستی ئەم بەڕێوەبەرایەتییەدا بێت.

٨- دامەزراندنی ئەنجوومەنی باڵای دیدەوانی لەسەر ئاستی وەزارەت و بەڕێوەبەرایەتییە گشتییەکان.

٩- دارشتنی پرۆگرامی هاوچەرخ و پێشکەوتوو، ساکاری شەفافیەتی تیادا بێت، رەچاوی قۆناغە تەمەنەکانیانی تیادا بکرێت، زیاتر لەقۆناغی سەرەتاییدا فێرکردن بێت و بایەخ بدات بەیارییە بچووکەکان و جموجۆڵی ئاسایی و ساکار و بەپێی رێنمایی (ئیقاعی مۆسیقا بێت) پلە بە پلە لە ئاسان بۆ قورستر تا بنەمای سەرەکییەکانی یارییەکان فێربێت.

١٠- چالاکی راهێنانی تیپە وەرزشییەکان و ئامادەکردنیان بۆ خول و ململانێی یارییەکانی قوتابخانە و خوێندنگاکان باشتر وایە لەدەرەوەی دەوامی مامۆستا و قوتابی و خوێندکار مامۆستای وەرزشی ئەنجام بدات بەمەرجێك بڕی پارەی دیاریکراو بەرامبەر کارەکەی لەمانگێك بۆ دەستنیشان بکرێت بۆ ئەرکی ماندوو بوونی لە دەرەوەی دەوامی خۆی بەتایبەت لە ڕۆژانی هەینی و پشوو.

١١- خەرج کردنی پارەیەکی گونجاو بۆ هاتووچووی مامۆستایانی پەروەردەی وەرزش لەکاتی هێنانی تیپە وەرزشییەکانیان بۆ یاریی و دادوەریکردن ڕۆژانە لەیارییەکان.

١٢- چاککردنەوەی یاریگا و کەرەستەی لەکەڵك کەوتووی وەرزشی قوتابخانە و خوێندنگاکان لەپشووی هاوین و نوێکردنەوەو ئامادەکردنیان بۆ چالاکییەکان و دانانی بودجەیەکی تایبەت بۆ ئەم مەبەستە.

١٣- بەهیچ شێوەیەك ڕێگا نەدرێت لەقوتابخانە سەرەتاییەکان مامۆستای وەرزش وانەیەکی دیکە بڵێتەوە.

١٤- هەبوونی نوێنەرێکی وەرزشی لە (بەڕێوەبەرایەتی گشتی چالاکی وەرزش و دیدەوانی هونەر) بۆ کاروباری وەرزش لە دەزگا حکومییەکاندا و لە ئاستی وەزارەت و پارێزگاکان بۆ پەروەردە گشتییەکان و پەروەردەکان.

١٥- ئەنجامدانی کۆنفرانسێکی وەرزشی ساڵانە تایبەت بەڕەوتی چالاکی وەرزشی دیدەوانی قوتابخانەو خوێندنگاکان و پەیمانگاکان.

١٦- دانانی بەشی چالاکی وەرزشی و دیدەوانی لەپەروەردەکانی قەزاکان بەشێوەیەکی یاسایی بێت و میلاکی هەربەشێك لەسێ ئەندام کەمتر نەبێت دەرچووی بەشی وەرزشی بێت یەکەی وەرزش.

١٧- هەما هەنگی بۆ گەشەپێدانی وەرزش لەنێوان وەزارەتی پەروەردە و وەزارەتی وەرزش و لاوان و ئەنجوومەنی ئۆلۆمپی کوردستان.

١٨- ڕەوانە کردنی ئەو مامۆستایانەی کە ساڵانە چالاکی لە بواری دیدەوانی لە هەرپارێزگایەك ئەنجام دەدەن بەرێکو پێکی ڕەوانەی وولاَتانی پێشکەوتوو بکرێن لە کوڕ و کچ بۆ زیاتر پێشکەوتن بۆ بەشداری کردن لە خولی تایبەت بۆ گەشە پێدانی ئاستی زانستیان لە بەاری وەرزش.

١٩- بەشداری کردنی تیپی دیدەوانی لەگەڵ چەند وولاَتێکی کە ساڵانە بەرنامەی خۆیان هەیە بەناوی وەزارەتی پەروەردە هەڵبژاردەی پەروەردەکانی هەرێمی کوردستان بن ، وەك ئەنجوومەنەی باڵای (دیدەوانی).

٢٠ - دروست کردنی باڵەخانەیەك بۆ بەڕێوەبەرایەتی گشتی چالاکی وەرزش و دیدەوانی و هونەر کە باڵەخانەیکی خەوتنی تیابێ.

٢- پێشنیارەکانی چالاکی هونەری:

پێشنیاز دەکەین دەرچووی پەیمانگای هونەرە جوانەکان تەنها وانەی پسپۆری خۆیان بلێنەوە وە تیپی هونەری موسیقی و شانۆی هەبێت .

٢.دابین کردنی مامۆستای هونەری بۆ هەموو قوتابخانەکان

((گەشتی هونەری دابین بکرێ بۆ شوێنە هونەرییەکان))

٣.دابین کردنی بودجەیەکی تایبەت بۆ چالاکییە هونەرییەکان بەتایبەتی کەل و پەلی هونەری کە بەشێك لەو بودجەیە لەرێگای قوتابخانەو خوێندنگاکان دابین دەکرێ

٤.دابین کردنی دەرمالەی پیشەیی مامۆستایانی هونەری وە بەلای کەمەوە لە((١٢٥٠٠٠)) دینار کەم تر نەبێ .

٥.کردنەوەی دواناوەندی هونەری کەخوێندن تیایدا ((٣)) سێ سال بێت وەدەرچووانی ببن بەمامۆستای هونەری لە قوتابخانە و خوێندنگاکانی سەرەتایی .

٦.دابین کردنی سەرچاوەی هونەری / گۆڤار ، رۆژنامە ،سی .دی.......هتد

٧.دانانی وانە هونەریەکان واتە هونەرە جوانەکان وە بەوانەی بنچینەیی وەلە کۆنمرەی سالانەدا وە رەچاو بکرێت وەهەفتانەش دوو وانە بخوێندرێت .

٨.گرنگی دان بەمامۆستایانی هونەری و کردنەوەی خوولی بەهێزکردن و پێش خستنی لەناوەوەو دەرەوەی وڵات .

٩.گرنگی دان بەخوولی هاوینەی هونەری بۆ قوتابیان و ئامادەکردنیان بۆ چالاکی هونەری . ەیبرەودانیان بۆ فیستڤالی سالانە .

١٠. دانانی سەنتەرێکی پەروەردەیی بۆ بەرهەمهێنانی هونەری کەهەمووپێداویستیەکانی تێدابێت

راسپاردە

١. دانانی دەرچووانی پسپۆڕی هونەری راسپاردەکان دامەزراندنیان لەپەروەردەی شار و شارۆچکەکان نەک لەلادێ .

٢. هێنانەوەی ئەو مامۆستایانەی کەلە دووساڵ خزمەتیان زیاترە پسپۆڕن لە بابەتە هونەریەکان وەدەرچووی پەیمانگەی هونەرە جوانەکانن بۆ ناوەوەی شار

٣. دانانی یەکەیەکی ژمێریاری سەربەخۆ (وحده حسابیه) لە بەڕێوەبەرایەتی چالاکی قوتابخانەکان

٤. دیاری کردنی رۆژێك بەناوی (رۆژی قوتابخانە) خوێندنگا بۆ چالاکی و جموجۆڵی هونەری‌لەسەرجەم قوتابخانە و خوێندنگاکاندا

٥. هەولدان بۆ دابین کردنی (بینا) یەکی تایبەت بەبەڕێوەبەرایەتی چالاکی هونەری کەپێداویستییەکانی هونەری تێدابێت وەك هۆل و شانۆ و ستۆدیۆی دەنگ و رەنگ و بەشەکانی تر

٦. وانەی میوزك ببێتە وانەیەکی فەرمی لەقۆناغەکانی ناوەندی و دواناوەندی و پۆلی ٥ و ٦ ی سەرەتایی

٧. دروست کردنی ناوەندێك بۆ خزمەت کردنی کاری مندالان و هەموو جموجۆلەکانی پەروەردەو فێرکردن ووە ئەم ناوەندە پێك هاتبێت لەم بەشانە

أ.هۆلێکی گەورە بەشێوەی مۆدرن بۆ نمایش کردنی کاری موزیکی و شانۆیی وە ئەو گروپانەی کەسەر بەچالاکی هونەرین

ب.کردنەوەی هۆلێکی تایبەت بۆ پێشانگای شێوەکاری و کاری بەردەوامی شێوەکاری

ج.کافتریایەکی گەورە بۆ هونەر خوازانەی کەئامادەن لەوێ

د.کردنەوەی باخچەیەکی گونجاو کەتایبەت بێ و وەهەموویاری یەکی مندالانی تێدابێت و وەلە هەفتەی جارێك تا دووجاریش ببێ بۆ خێزانی مامۆستا و پسپۆرانی هونەری لە ناوەندەکە.

ه.کردنەوەی ستۆدیۆیەکی هونەری کە بەکاربێت بۆ تۆمارکردنی گۆرانی و سروودی نیشتمانی و شانۆ و ئۆپەرێت لەگەل پاشکۆکانی.

(بەشی پازدەهەم)

المعالجات والمقترحات/ اللغة العربية :-

١- اعادة النظر في كتب اللغة العربية للصفوف الرابعة والخامسة والساسة من المرحلة الابتدائية بغية تطويرها وتاليفها من جديد بحيث تلائم الدراسة الاسلامية الكوردية.

٢- اعادة النظر في مناهج الدراسة المهنية والدراسات الاسلامية والمعاهد وتاليفها من جديد بحيث تتناسب مع الواقع الراهن للاقليم في اطار منهج موحد لجميع الفروع المهنية.

٣- تدريس مناهج اللغة العربية في ثانويات الدراسة الاسلامية اسوة ببقية الثانويات في منهج موحد بحيث تكون اسئلة الامتحانات العامة للمرحلتين المتوسطة والاعدادية موحدة ايضا.

٤- عدم تدريس اللغة العربية من قبل غير المختصين بها والمعلمين ولاسيما في المرحلتين المتوسطة والاعدادية ومعالجة هذه المشكلة بتعيين العدد الكافي من المدرسين المختصين باللغة العربية.

٥- تنظيم ملاكات المدارس قبل بدء العام الدراسي الجديد والاستعانة بالسادة المشرفين التربويين الاختصاصين في ذلك .

٦- تامين العدد الكافي من الكتب المنهجية لجميع الطلبة قبل بدء العام الدراسي الجديد واعلام المدارس باي تغيير او تنقيح من هذه الكتب المنهجية في الوقت المناسب .

٧- فتح دورات تاهيلية وتقوية لمدرسي اللغة العربية والتربية الاسلامية بعد تعينهم وقبل مباشرتهم بالوظيفة في المدارس .

٨- فتح مكتبات مدرسية وتعزيزها بالكتب الضرورية التي تدعم العملية التربوية و التعليمية خاصة الكتب اللغوية والمصادر الادبية المتنوعة والقصص والمجلات الهادفة و المصورة والتي تنسجم مع روحالعصر واعمار الطلبة .

٩- عدم حصر مسؤولية المكتبة المدرسية في مدرسي اللغة العربية الا في الحالات الضرورية .

١٠- ايلاء الاهتمام الجاد لجميع فروع العربية كالقواعد والقراءة والمحفوظات و الاملاء و الخط في المرحلة الابتدائية على حد سواء.

١١- اعادة توزيع كراس الخط العربي على طلبة المرحلة الابتدائية من اجل التمرن على الخطوط العربية وتحسين خطهم .

١٢- تحديد نصاب المعلمين والمدرسين بحيث يكون (٢٢) حصة في الابتدائية (٢٠) في المتوسطة و(١٨) في الاعدادية .

١٣- زيادة اجور المحاضرات الى الفي دينار للابتدائية وثلاثة الاف للمتوسطة واربعة الاف للاعدادية .

١٤- ايفادالسادة المشرفين والمدرسين والمعلمين المتميزين الى الخارج بغية الاستفادة من الخبرات والتطورات الحاصلة هناك اسوة ببقية الاختصاصات الاخرى والاطلاع على ما استجد من تطور في مجالات تدريس اللغة العربية من طراق التدريس والاساليب الجديدة المتبعة في حقل التربية والتعليم عامة لدى الدول الموفد اليها .

١٥- مكافاءة المدرسين والمعلمين المتميزين في حقل عملهم معنويا وماديا.

١٦- تفعيل مهمة المدرس الاول في ميدان تدريس اللغة العربية.

١٧- نطمح في اعادة النظر في مناهج اللغة العربية وتاليفها مستقبلا بالاعتماد على

طريقة الحوار والمناقشة والاستعانة بالسادة المشرفين والمدرسين والمعلمين من ذوى الخبرات الواسعة في التدريس هذه اللغة . وهذا يتطلب توفير الامكانيات المادية والمعنوية اللازمة لانجاز هذه المهمة.

١٨- اضافة ملحق الكتاب المنهجي يضم عددا من المفردات اللغوية من الاسماء والافعال ومترجمة الى اللغة الكوردية والزام الطلبة في جميع المراحل الدراسية التي تدرس فيها مادة الغة العربية بالاستفادة منها واستخدامها في المحاورة والمناقشة .

١٩- وضع منهج جديد للغة الكوردية في المراحل الدراسية التي تكون الدراسة فيها باللغة العربية داخل الاقليم.

١- چارەسەر و پێشنیارەکانی زمانی عەرەبی بە کوردی

١- چاو پێدا خشاندنەوە لە کتێبی زمانی عەرەبی پۆلەکانی چوارەم و پێنجەم و شەشەمی قۆناغی سەرەتایی بۆ گۆرین و گەشە پێدان و دانانی سەر لە نویَ بۆ گونجاندنی لە گەڵ خوێندنی کوردی ..

٢- چاو پێدا خشاندنەوە لە پرۆگرامەکانی خوێندنە پیشەییەکان و خوێندنی ئیسلامی و پەیمانگاکان و دانانی پرۆگرامی نویَ کە لە گەڵ ئێستا بگونجیَ لە هەرێم .. وەیەك پرۆگرامی یەکگرتوو بۆ هەموو بەشە پیشەییەکان .

٣- خوێندنی پرۆگرامی زمانی عەرەبی لە ئامادەییەکانی خوێندنی ئیسلامی وەك ئامادەییەکانی تر بەیەك پرۆگرامی یەکگرتوو بەشێوەیەك پرسیاری ئەزموونە گشتیەکانی هەموو قۆناغی ناوەندی و ئامادەییەکان یەك جۆرە پرسیار بێت .

٤- ماوەنەدان بە وانە وتنەوەی زمانی عەرەبی بەو مامۆستایانەی پسپۆر شارەزا نین لەم بوارەدا بە تایبەتی لە ناوەندی و ئامادەیی ئەوەش بە دابین کردنی مامۆستایانی پسپۆر و دامەزراندن بە پێی پێویست بۆ چارەسەری ئەم گرفتە .

٥- رێکخستنی میلاکی قوتابخانەکان پێش دەست پێکردنی خوێندنی ساڵی نویَ .. بە پشت بەستن بە بەرێزان سەر پەرشتیارانی پەروەردەی پسپۆرییەکان.

٦- دابینکردنی ژمارەی تەواو لە کتێب بۆ هەموو بابەتەکان و بۆ سەرجەم قوتابیان پێش دەست پێکردنی ساڵی خوێندنی تازە وە ئاگادارکردنەوەی مامۆستایان لە هەر گۆرانکاری و دەستکارییەك کە لەم کتێبانە دا کراوە لە کاتی گونجاو .

٧- کردنەوەی خولی شیاندن و بەهێزکردن بۆ مامۆستایانی زمانی عەرەبی و ئاین پێش یان پاش دامەزراندن .

٨- کردنەوەی پەرتوکخانەی پەیوەند بە خوێندن و گەشە پێدان بە کتێبی پێویست کە پاڵپشتی کاری پەروەردەیی و فێرکاری دەکات بە تایبەتی کتێبی زمانەوانی و سەرچاوە ئەدەبییەکان بە هەموو جۆرەکانی و چیرۆك و ئەو گۆڤارانەی مەبەست وە دەست دەهێنێ و بۆ قوتابیان دەشێ .

٩- بەر پرسیارییەتی پەرتووکخانەکان نەخرێنە ئەستۆی مامۆستای زمانی عەرەبی تەنها لە کاتی زۆر پێویست و ناچاری نەبێت .

١٠- بەشێوەی یەکسانی بایەخ بدرێ بە هەموو بەشەکانی زمانی عەرەبی وەك: رێزمان ، خوێندنەوە ، لەبەر کردن ، نووسین وەخەت لە قۆناغی سەرەتایی .

١١- گەڕاندنەوەی دابەشکردنی (کراس الخط العربي) بەسەر قوتابیانی قۆناغی سەرەتایی بۆ ڕاهێنان و چاککردنی خەت .

١٢- جێگیرکردنی بەشەوانەی مامۆستایان بەو شێوەیە بێت

(٢٢) وانە بۆ مامۆستای سەرەتایی

(٢٠) وانە بۆ مامۆستای ناوەندی

(١٨) وانە بۆ مامۆستای ئامادەیی

١٣- زیاد کردنی برە پارەی وانە بێژی بۆ

(٢) هەزار لە سەرەتایی

(٣) هەزار لە ناوەندی

(٤) هەزار لەئامادەیی

١٤- ناردنی سەر پەرشتیارانی پەروەردەیی و مامۆستا لێهاتووەکان بۆ دەرەوەی وولآت بۆ سوود وەرگرتن لەو شارەزایی و کارامەیی و ئەو

گۆڕانکاریانەی لە ئارادایە .. وەئاگادار بوون لەو گۆڕانکاری و نوێ خوازیانەی لە بواری وانە وتنەوەی زمانی عەرەبی و ڕێگاکانی وتنەوەی نوێ لە بواری پەروەردە و فێرکردنی گشتی لەو وولاَتانەی ڕەوانەدەکرێ .

١٥- خەلاَت کردنی مامۆستای لێهاتوو بالاَ دەست لە کاری خۆی بە ماددی و مەعنەوی .

١٦- وەکار خستنی (مامۆستا ی یەکەم) لە مەیدانی وانە وتنەوەی زمانی عەرەبی .

١٧- ئاواتە خوازین چاوپێدا خشانەوەیەك لە پرۆگرامی زمانی عەرەبی ودانانی تازە بکرێت لە دوا ڕۆژ بە پشت بەستن بەرێگای وتو وێژ و گفتوگۆکردن بە پشتگیری و یارمەتی سەر پەرشتیارانی پسپۆری و مامۆستایانی لێهاتوو، کە شارەزایی و کارامەیی بەر بلاَویان هەیە لەوانە وتنەوەی ئەو بابەتە هەڵبەتە ئەوەش پێویستی بە تەرخانکردنی توانای ماددی و مەعنەوی هەیە بۆ ئەنجام داتی ئەم ڕاسپاردەیە.

١٨- زیادکردنی پاشکۆیەك بۆ پەرتووکی خوێندن کە ژمارەیەك (مفردات) ووشەی عەرەبی لە (اسم و فعل) وە وەرگێردرا بێتەوە سەر زمانی کوردی وە پابەند بوونی قوتابیان و خوێندکاران لە گشت قۆناغەکانی خوێندندا، کە زمانی عەرەبی تیایدا دەخوێنرێت بە کەڵك لێوەرگرتنی وە بە کارهێنانی لە کاتی دایەلۆك وتووێژدا .

١٩- دانانی پرۆگرامی نوێ بۆ (زمانی کوردی) لە قۆناغە کانی خوێندا . لەو قوتابخانەو خوێندنگایانەی کە خوێندن تێدایە بە زمانی (عەرەبی) لە سنوری هەرێمی کوردستان.

٢- چارەسەر و پێشنیارەکانی زمانی سریانی

کارگێری

١- کردنەوەی بەشەکانی خوێندنی سریانی لە پەروەردەی ئەو قەزایانەی کە قوتابخانەی سریانی تیایە .

٢- کردنەوەی کۆگای تایبەت بە خوێندنی سریانی لە پاریزگاکانی هەولێر و دهۆك .

٣- چارەسەر کردنی بارودۆخی قوتابخانە سریانییەکان ، لە رێگای دابین کردنی بینایە یاخود دروست کردن وبنیاد نانی بینایەی تایبەت .

٤- کردنەوەو گرتنەوەی وەرزەشی مندالآن بە بەرنامەی سریانی لە دهۆك و هەولێر ، واتا ئەو ناوچانەی کە رۆلەی نەتەوەکەمانی لێیە .

٥- فۆرم وتۆمارگەکان وگشت دێکومێنت وبروانامەی قوتابخانەکان بۆ قۆناغەکانی سەرەتایی و دواناوەندی :

أ- گۆرینی برگەی پەروەردەی ئیسلامی بۆ پەروەردەی ئاینی ، چونکە ئەمە دوای گشتگیر (شمولی) ترەو هەموو ئاینەکانی هەرێمی کوردستان دەگرێتەوە .

ب- زیاد کردنی خانەی زمانی سریانی .. وبەهەمان شێوە لە فۆرمەگانی وەرگرتنی ناوەندی (القبول المركزي) بۆ زانکۆ وپەیمانگەکان .

٦- دابین کردنی و چاپ کردنی هۆیەکانی فێرکردن بۆ بەرنامە سریانیەکان بۆ هەر دوو قۆناغی سەرەتایی ئامادەیی .

٧- بەرنامەی گواستنەوەی قوتابیان و خوێنکاران ، خوێندکارانی سریانیش بگرێتەوە .

٨- کردنەوەی خولەکانی بە هێز کردنی سالآنە ، بۆ کادیرەکانی مامۆستاو وانەبێژانی خوێندنی سریانی .

٩- بەرز كردنەوەی پلەی بەڕێوەبەرایەتی خوێندنی سریانی لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی پارێزگاكان ، بۆ پلەی یاریدەدەری بەڕێوەبەری گشتی ، بە مەبەستی كاراكردنی ڕۆڵەكەی ، لەگەڵ تەواو كردنی ئەو هەیكەلیەی كە پێویستە بۆ بەڕێوەبردنی خوێندنی سریانی لە پارێزگە .

١٠- كردنەوەی بەشی خوێندنی سریانی لە كۆلێجی ئاداب / زانكۆی دهۆك .

ئەزموونەكان

١- دانانی نوێنەری خوێندنی سریانی لە لێژنەی باڵای ئەزموونەكان و لقەكانیەوە .

٢- جوداكرنەوەی مادەی پەروەردەی مەسیحی لە مادەی زمانی سریانی لە ئەزموونەگشتیەكان و یەكخستنەوەی لەگەڵ زمانی عەرەبی . هەروەك زمانی كوردی .

پڕۆگرامەكانی خوێندن

١- دیاركردنی كاتی ئەنجامدانی گۆڕانكاریەكان لە پڕۆگرامەكانی خوێندنی ، لە ماوەی پشوو هاویندا .

٢- زیاد كردنی بەشێك لە مێژووی گەلی سریانیمان بۆ سەر پڕۆگرامەكانی كۆمەڵایەتی .

٣- ڕەچاو كردنی بنەماكانی پێكەوە ژیانێكی برایانەو هاو چارەنووس لە نێو نەتەوەو ئاینەكانی كوردستان ، لە گێڕانەوەی باسی هەندی كەسایەتی و ڕووداوە مێژوویەكان .

٤- دانانی پڕۆگرامێكی تایبەت بۆ مادەی زمانی كوردی بۆ ئەو قوتابخانانەی كە گشت وانەكانیان بە خوێندی سریانی یە / لە سەرەتایی و دواناوەندی .

پێشنیاری تر

١– پێشنیار دەکەین پلەی هەڵسەنگاندن لە پۆلە بەراییکان (یەکەم ، دووەم ، سییەم)ی سەرەتایی لە (١ _ ٢٠) پلەبێت ، بۆ ئەوەی هەلسەنگاندنەکە وردتر بێت .

٢– پیاچوونەوە بە باری بەشەوانەکانی خوێندن ، نەخاسمە مادەی زمانەکان ، بە جۆریك رۆژانە لە یەك بەشە وانە زیاتر نەبێت .

٣– پشووی دوو رۆژ لە هەفتە دا ، قوتابخانەو خوێندنکانیش بگرێتەوە ... چونکە دیاردەیەکی شارستانیەو جیهان پەیرەوی دەکات .

کردنەوەی کەناڵێکی ئاسمانی بۆ زانست تایبەت بێ بە وەزارەتی پەروەردە

٣- چارەسەر و پێشنیارەکانی زمانی تورکمانی

١- دانانی پرۆگرامی تازە لە بابەتی خۆیندنی کوردی لە گشت قوتابخانەکان بگونجی لەگەڵ سیستەمی تازەی خوێندنی تورکمانی بەتایبەتیش لە پۆلی یەکەمی سەرەتایی.

٢- ئەو منداڵانەی لە باخچەی ساوایانی تورکمانی وەردەگیرێن بەڵێن نامە بدەن کەوا دوای تەواوکردنی قۆناغی باخچەی ساوایان بەردەوام بن لە قوناغەکانی تر خوێندنی تورکمانی.

٣- کردنەوەی بەشی زمانی تورکی لە کولێژی زمان زانکوی سەلاحەددین / هەولێر.

٤- دابین کردنی مامۆستای پسپۆر لە بابەتە زانستییەکانی (فیزیا، کیمیا، زیندەوەرزانی) بەپێی گرێ بەست لەگەڵ کومپانیای فەزالەری تورکی بۆ پەروەردەی فێرکردن تاوەکو ئامادەکردنی مامۆستایانی خۆمان لەم بوارە.

٥- پیشنیازی ئەو دەکەین، کەوا جۆری خوێندن لە گشت قوناغەکانی خوێندنی تورکمانی بەو شێوەیە بێت، کە بابەتە زانستیەکان بخوێنرێت بەزمانی کوردی وەبابەتە کومەڵایەتییەکانیش بەزمانی لاتینی .هەتا ئەو کاتەی مامۆستایانی تایبەت دابین دەکریت.

٦- (أ)مانەوەی دوو قوتابخانەی سەرەتایی یەکیان لە گەڕەکی ڕاپەڕین ئەوی تریان لەگەرکی ئیسکان کەجۆری خوێندنی تیایدا بەزمانی تورکی وە بەپیتی لاتینی بێت بۆ ئەوانەی کەوا ئارەزووی ئەم جورە خوێندنیان هەیە ، لەگەڵ بابەتی خوێندنی کوردی بۆ گشت قوتابخانەکان .

(ب) هێشتنەوەی دوو دواناوەندی یەکیان بۆ کوران ئەوی تریان بۆ کچان بەهەمان مەبەستی سەرەتایی و بەهەمان شوین و گەرەك وە کارکردن بە برگەی شەشەم لەکاتی جێبەجێکردنی برگەی پێنجەم دەبێت.

٧- دروست کردنی باڵەخانەی تازە بۆ قوتابخانە تورکمانیەکان بە ڕەچاوکردنی ئەو شوێنانەی کەوا زۆرینەی تورکمانی تێدا نیشتەجێ بوونە ئەگەر بۆ ئەم قۆناغەش نەکرا پێویستە ئەو باڵەخانەیەی کەوا ئێستا هەیە نۆژەن بکرێتەوە بەشێوەیەکی سەردەمیانە.

٨- دابین کردنی پێداویستیەکانی قوتابخانەکانی تورکمانی لەڕووی تاقیکەی زانستی بۆ دواناوندەیەکان.

٩- دابێن کردنی هۆلێکی تایبەت بۆ تاقیگەی فێرکردنی کومپیوتر .

١٠- بەشداربوونی مامۆستایانی و کارمەندانی قوتابخانەکانمان لە هەموو خولەکانی دەرەوە وناوەوەی هەرێم هەروەکو قوتابخانەکانی تر .

١١- کردنەوەی هۆبەی تورکمانی لە پەروەردی کفری بۆ ڕاپەراندنی قوتابخانەکانی تورکمانی.

١٢- پیشنیازی زیاد کردنی برگەیەکی تایبەت بۆ خوێندنی تورکمانی سەبارەت بە فۆرم و تومارگەکان وە بڕوانامەکان ، وە هەروەها دروست کردنی برگەیەك لە فورمی وەرگرتنی مەڵبەندی (قبول مرکزی) .

١٢- پیشنیاز دەکەین بابەتە کۆمەڵایەتییەکان پێداچوونەوەی بەسەر دابکرێت وە دەوڵەمەند بکرێت لە هزری تەبایی و برایەتی و پێکەوە ژیان لە نێوان گەلی کوردو تورکمان و گەلانی تر .

(بەشی شازدەهەم)
توێژینەوەو لێکۆڵینەوەی پەروەردەیی

یەکەم : ڕاسپاردەکان

١. کردنەوەی پەتووکخانەی تایبەت بە توێژینەوەکان به شێوەیەکی گشتی و هی پەروەردەیی بە شێوەیەکی تایبەتی و دەوڵەمەند کردنیان بە هەموو جۆرە پەرتووکێك له پسپۆری یە جۆراو جۆرەکان و گۆڤار و دەوریات و نامەکانی ماستەر و دکتۆرا و ......هتد .

٢. دابین کردنی بودجەیەکی گونجاوی ساڵانە بۆ جێ بەجێ کردنی توێژینەوە پەروەردەییەکان بەپێ ی ستاندەرەکانی جیهانی .

٣. دابین کردنی هاندەری ماددی بۆ ئەوانەی توێژینەوە دەکەن (هەروەك چۆن لە بواری ڕاهێناندا دەکرێت).

٤. بەخشینی مۆڵەتی سنوردار یان کەم کردنەوەی کارەکانی ئەوانەی بە توێژینەوەی پەروەردەیی هەڵدەستن لە ماوەی ئامادە کردن بۆ توێژینەوەکان بۆ ئەوەی بتوانن بە شێوەیەکی باش بەکارەکانیان هەڵبسنێنن .

٥. بەخشینی هەڵی زیاتر بۆ پلەی فەرمانبەرێتی(بە پۆستە کارگێرییەکانیشەوە) بەوانەی بە توێژینەوە هەڵدەستن لە بواری کارەکانیاندا .

٦. بڵاوکردنەوەی توێژینەوە باشەکان لە گۆڤار یان بڵاوکراوەیەکی تایبەت بە توێژنەوەی پەروەردەیی و ڕێکخستنی کۆنفرانسێکی ساڵانە بۆ خستنە ڕووی توێژینەوەکان .

٧. کردنەوەی خولی فراوان بۆ سەرپەرشتیارانی پەروەردەیی و پسپۆری لەسەر مەنهەجی زانستی توێژینەوەی پەروەردەیی .

٨. بەخشینی سەرمووچەی بەدەر (استثنائي) بەوانەی هەڵدەستن بە ژمارەیەکی دیاریکراو توێژینەوەی بەرچاو .

٩. هۆشیار کردنەوەی کارمەندانی بواری پەروەردە و مامۆستایان و تەنانەت قوتابیانیش لە بارەی گرنگی و پێویستی توێژینەوەی پەروەردەیی لە ڕێ ی کۆڕ و سمینار و وانە و دەزگاکانی ڕاگەیاندن .

١٠. ئەنجامدانی توێژینەوە و لێکۆڵینەوە لە بواری تایبەتمەندی بە ئەرکێك لە ئەرکەکانی راژە دابنرێت .

١١. تەرخان کردنی دیاری ماددی و مەعنەوی بۆ باشترین توێژینەوە لەسەر ئاستی ناوچە و پارێزگا و هەرێم و بەشداری پێ کردنی خاوەنی لە دیدار و کۆنگرەکانی پەروەردەیی لە ناوەوە و دەرەوەی وولآت.

١٢. پابەند بوون بە جێ بە جێ کردنی ڕاسپاردە و ئەنجامەکانی توێژینەوە باشەکان و ئەوانەی مەرجە زانستی یەکانی تێدایە لە بواری پەروەردەدا .

١٣. دۆزینەوەی کەناڵی بەیەك گەیشتن لە نێوان بەشەکانی توێژینەوەی پەروەردەیی و بنکەکانی زانیاری و بەشەکانی پەیوەندیدار کە زانکۆ پەیمانگاکان و بنکەکانی توێژینەوەی پەروەردەیی و ئەو سەنتەرانەی تایبەتن بە توێژینەوەی پەروەردەیی و کومەلآیەتی لە دەرەوە و ناوەوەی وولآت .

١٤. دەستەبەرکردنی خزمەتی ڕاوێژ کردنی ئاماری و شی کردنەوەی بەیاناتی ئاماری لە بەشەکانی توێژینەوەی پەروەردەیی بۆ ئەو توێژەرانەی پێویستیان پێیەتی و دروست کردنی بانکی زانیاری یەکان .

١٥. دانانی کتێبێکی رابەر (دلیل) بۆ توێژەر بۆ ئەوەی بە تەواوی ئاشنا بێت بە ڕێگاکانی توێژینەوە .

١٦. زیاد کردنی (بەڵکو دروست کردنی) هاوکاری و هەماهەنگی لە نێوان کۆلێژەکانی پەروەردە و پەروەردەی بنیات و پەیمانگاکانی مامۆستایان لە لایەک و بەشەکانی توێژینەوەی پەروەردەیی لە لایەکی ترەوە .

١٧. پێکهێنانی لیژنەیەکی توێژینەوەکان لەوانەی شیاون بۆ هەڵسەنگاندنی راپرسی یەکان و توێژینەوەکان و هەروەها بۆ پێشکەش کردنی ڕاوێژ و ئامۆژگاری بە توێژەران .

١٨. هەڵسان بە توێژینەوەی هاوبەش لەسەر ئاستی یەک ناوچە و یان چەند ناوچەیەک بە پێ ی سروشتی بابەتەکە .

١٩. شکاندنی بەربەستی دەروونی لەلایەن ئەوانەی وا باوەڕ دەکەن کە هەڵسان بە توێژینەوە کارێکی قورس و گرانە .

٢٠. کردنەوەی (Website)ێکی تایبەت بە توێژینەوەکانی پەروەردەیی .

٢١. ئاسانکاری بکرێت بۆ توێژەرەکان لە کاتی ئەنجامدانی کارەکانیان (وەزارەت نووسراوی پشتگیری بکات بۆ ئەم مەبەستە بۆ سەجەم لایەنە پەیوەندیدارەکان) .

٢٢. مسۆگەرکردنی سەربەخۆی سەنتەری توێژینەوەی پەروەردەیی و دوور ڕاگرتنی لە هەموو جۆرە کارتێکرن و دەست تێوەردانێک.

دووەم: پێشنیارەکان

١- کردنەوەی بەڕێوەبەرایەتییەکی گشتی لە ناو دیوانی وەزارەتی پەروەردەدا بە شێوەیەک کەرەنگدانەوەی هەبێت بە ئاستێکی نزمتر لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردە لە پارێزگاکاندا بە ناونیشانی بەڕێوەبەرایەتی توێژینەوە و لێکۆڵینەوەی پەروەردەیی و لە پەروەردەی قەزاکانیشدا هۆبەیەک بە هەمان ناونیشان هەبێت.

٢- كردنەوەی بەڕێوەبەرایەتییەك بە ناونیشانی (توێژینـەوە و لێكۆڵینـەوەی پـەروەردەیی) سـەر بـە ب.گ.نەخشەكێشـانی پـەروەردەیی لـە نـاودیوانی وەزارەت وە لـە ب.گ.پ. پارێزگاكانـدا هۆبەیـەك بـە هـەمان ناونیشـان لـە ب. نەخشەكێشان هەبێت.

٣- بنكەیەك بە ناونیشانی (بنكەی توێژینـەوە و لێكۆڵینـەوەی پـەروەردەیی) ڕاستەوخۆ سەر بە نووسینگەی تایبەتی وەزیری پەروەردە بێت.

(بەشی حەڤدەهەم)

پێشنیارو راسپاردەکانی پەروەردەی تایبەت :

١- فراوان کردنی بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی تایبەت لە ڕێگای چەند بەشێکەوە .

ا- بەشی دەستنیشان کردن و هەڵسەنگاندن/ ئەرکی ئەو بەشە دۆزینەوەو دەست نیشان کردنی ئەو منداڵ و قوتابیانەی پێویستیان تایبەتیان هەیە وەك کەم توانی ژیری و کرانی فێر بوون کێشەی بینین و بیستن و کەم توانای جەستەیی و پەشیوی ئاخا فتن لە پێناو دابین کردنی پەروەردەی تایبەت بە پێ ی شوێن و جوگرافیا دیارکردن .

ب- بەشی چارەسەری فێرکردن / بەهۆی بەسەرپەرشتی کردنی قوتابخانەکان و تێکەڵ کردنی منداڵی کەم توانا لە گەڵ منداڵی -

ئاسایی و بەشداری کردنی مامۆستایان لە خولی راهێنان بە شێوازی تازە ، راکێشانی مامۆستایان بۆ ناو بەرنامەی پەروەردەی -

تایبەت هاندانیان و هۆشیار کردنەوەی خێزان و کۆمەڵ و قوتابخانەکان.

ج- بەشی منداڵی بلیمەت / ئەرکی ئەو بەشە ئەوە دەبێت دەست نیشان کردنی ئەو منداڵانەی ڕێژەی ژیریان زۆر بەرزەوە دابینکردنی خوێندنی گونجاو بۆیان .

أ- بەشی ئامادە کردنی هۆیەکانی فێرکردن / ئەرکی ئەم بەشە ئامادەکردن و دابین کردنی هۆیەکانی فێرکردنی تایبەت بە بەرنامەی پەروەردەی تایبەت بەپێ ی جۆری کەم توانایی و ڕێنمای تایبەت .

بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی تایبەت

٢- کردنەوەی پسپۆری پەروەردەی تایبەت (پەروەردەی پێشوەخت و قوتابخانەی بەرفراوان) لە ناو پەیمانگاکانی کوردستان .

٣- پەیرەو کردنی سیستەمی تێکەڵ کردنی منداڵی کەم توانا لە گەڵ منداڵی ئاسایی لەیەك پۆل و یەك قوتابخانە .

٤- پێدانی ئیمتیازات بۆ مامۆستایانی تایبەت لە رووی مووچەوە .

٥- دیاری کردنی ئەرك و رۆڵی مامۆستای پەروەردەی تایبەت دوور لە کارەکانی تری پێویست .

٦- پێویستە لە گشت قوتابخانەکان مامۆستای پەروەردەی تایبەت دابین بکرێت بە پێی پێویست.

٧- کردنەوەی خوولی راهێنانی ساڵانەی بۆ مامۆستایانی ئارەزوو مەند بۆ کارکردن لە بواری پەروەردەی تایبەت لە پێناو بە دەست هێنانی پسپۆری لە بوارەکەدا.

٨- بانگ کردنی کەسانی پسپۆر و شارەزا لە دەرەوەی عێراق لە بواری پەروەردەی تایبەت بە مەبەستی کردنەوەی خوولی راهێنان .

٩- ناردنە دەرەوەی مامۆستایان بۆ دەرەوەی عێراق لە پێناو ئامادە کردنیان بە پێشەنگ لە بواری پەروەردەی تایبەت بۆ کردنەوەی خوولی راهێنان بۆ مامۆستایانی تری ئارەزوومەند .

١٠- جێ بە جێ کردنی بەرنامەی هۆشیار کردنەوە بۆ گشت قوتابخانە سەرەتاییەکان لە پێناو هۆشیار کردنەوەی ئاشنا کردنی منداڵانی ئاسایی بە منداڵانی کەم توان ئەمەش لەرێگەی پرۆگرمی منداڵ بۆ منداڵ.

١١- پێویستە پەیمانگاکان هیوا و ئاوات و رووناکی کەسەر بە وەزارەتی کاروباری کۆمەلایەتی بخرێتە سەر وەزارەتی پەروەردە .

١٢- له كاتی دروست كردنی بینای تازه بۆ قوتابخانه پێویسته ئامـاده بـن بـۆ جێ به جێ كردنی پرۆژەی پەروەردەی تایبەت ڕەچاو بكەیت ئـەویش بـە دابـین كردنی هۆڵێك بۆ بەشی بەكار هێنانی بەرنامەی پێشوەخت، هەروەها پێویسته بنایـە، كـە بـۆ منـداڵی كـەم ئەنـدام بگـونجێ بـە دروسـت كردنـی ڕەمپـە بـۆ سەرخستنی منداڵی سەر عەربانە هەروەها گونجاندنی توالێتەكان بۆیان .

١٣- پێویسته ئەم بەڕێوەبەرایەتی یە ڕاستەوخۆ سەر بە وەزارەت بێت لەبەر ئەوەی هەموو قۆناغەكانی خوێندن دەگرێتەوە .

١٤- پێشـنیاردەكەین بكـرێ بـە بەڕێوەبەرایـەتی گشـتی بـۆ ئـەوەی زیـاتر خزمەتی منداڵی كەم توانا بكەین.

(بەشی هەژدەهەم)

پێشنیارەکانی لێکۆڵینەوەی تایبەت بە گیروگرفتی قوتابیان و خوێندکاران

لەسەر رۆشنایی ئەو ئەنجامانەی لە لێکۆڵینەوەکە بەدیارکەوت دەتواندرێ ئەم پێشنیارانە پێشکەش بە کۆنگرەی پەروەردەیی بکەین:-

١- کارکردن بۆ بایەخ دان بە قوتابیان و خوێندکاران بە کەم کردنەوەی گیروگرفتی ئابووریان بۆ ئەوانەی کە باری ئابووریان نزمەو لەناو خێزانی هەژار دەژین .

٢- زۆر کردنی خولی تایبەت بە وانەووتنەوە بۆ هەموو بابەتە پسپۆریەکان و مامۆستایان بۆ ئەوەی شارەزای تەواویان هەبێ لەوانە ووتنەوە .

٣- هەڵسان بە ئەنجامدانی چەندین لێکۆڵینەوە لەسەر ووتنەوەی وانەی تایبەت (الدروس الخصوصية) و چارەسەر کردنی .

٤- دابەش کردنی پەرتووکەکانی خوێندن و قرتاسیە لە سەرەتایی ساڵی خوێندن .

٥- چاوپێخشاندنێك بە پرۆگرامەکانی خوێندن و پەرتوکەکان دەربارەی شێوەی پەرتوك و ناوەرۆکی پاش لێکۆڵینەوەی تێروتەسەل .

٦- دامەزراندنی تەلەفزیۆنی پەروەردەیی و گەشەپێدانی .

٧- کردنەوەی خولی ڕاهێنان بۆ مامۆستایانی وانەکانی کیمیاء و فیزیاء و زیندەوەرزانی لەسەر تاقیگەکان چۆنیەتی دروست کردنی هۆیەکانی فێرکردن.

٨- دابین کردنی ئامێری تاقیگاکان و کۆمپیوتەرو هۆیەکانی فێرکردنی تازەو پێشکەوتوو.

٩- جێبەجێ کردنی لێکۆڵینەوە لەسەر تاقی کردنەوەکان بۆ زانینی بیرورای قوتابیان و مامۆستایان و شارەزایان لەم بوارە .

١٠- دابین کردنی بودجەیەکی تەواو بۆ دروست کردنی قوتابخانەو بەشەکانی ناوەخۆ بۆ کەم کردنەوەی رێژەی قوتابیان لەناو پۆلەکانی خوێندن. لەسەر

شێوازی نوێ و شارستانیەت وە هەموو مەرجێکی پەروەردەیی تێدابێت وەکو ئاو - کارەبا - هۆیەکانی ساردی و گەرمی.

١١- دروست کردنی قوتابخانە لە شوێنە گونجاوەکان بە گوێرەی چڕی دانیشتوانیان و نزیك بێت لە شوێنی نیشتەجێی قوتابیان .

١٢- بەشدار کردنی زۆرترین ڕێژەی قوتابیان لە چالاکی وەرزشی و هونەری و بەهێزکردنی پەیوەندی نێوان مالەوە و قوتابخانە لە ڕێگەی ئەنجوومەنی دایبابان - مامۆستایان .

١٣- پتەوکردنی پەیوەندی نێوان قوتابیان - خوێندکاران لەگەڵ کۆمەلەی فیدراسیۆنی .

١٤- پێویستە لەهەر قوتابخانەیەك ڕابەری پەروەردەیی یان لێکۆلینەری کۆمەلایەتی هەبێ یان دەروناسی و خولی تایبەتیان بۆ بکرێتەوە بۆ ئەوەی بە ئەرکی پەروەردەیی خۆیان هەلبستن و پاداشت بکرێن بۆ یارمەتی دانی قوتابیان و دانانی چارەسەری گونجاو بۆ گیروگرفتەکانیان.

١٥- هاندانی کارگێری قوتابخانەکان بە ئەنجامدانی چالاکی کۆمەلایەتی و بەشداری بونی قوتابیان- خوێندکاران وەکو (پێشبرکێی زانستی وێژەیی - سەفەرکردن بۆ ڕابواردن سەفەری زانیاری- ئاهەنگ گێران- ڤیستیڤاڵ) .

(بەشی نۆزدەهەم)

ئەو توێژینەوەو لێکۆڵینەوانەی لە لایەن دەزگای توێژینەوەو بڵاوکردنەوەی موکریانی و سەنتەری توێژینەوەی کۆمەڵایەتی تاوان ئامادەکراوە

یەکەم/ لێکۆڵینەوە لەسەر توندو تیژی مامۆستا بەرامبەر قوتابی لە قوتابخانە سەرەتاییەکاندا.

پێشنیارەکان:

ئەم پێشنیازانەی لای خوارەوە دەخەینە روو بە مەبستی کەمکردنەوەی دیاردەی توندوتیژی لە قوتابخانەکاندا.

١. دامەزراندنی ژمارەیەکی زۆر لە توێژەری کۆمەڵایەتی لە قوتابخانەکاندا بۆ کەمکردنەوەی رادەی توندوتیژی.

٢. کردنەوەی خولی تایبەت بە فێرکردنو چۆنیەتی شێوازی مامەڵەکردن لەگەڵ منداڵان، کە زۆربەی ستافی قوتابخانەکان بەشداری تێدا بکەن، چونکە شێوازی مامەڵەکردنی خراپ و توندوتیژی لێ دەکەوێتەوە.

٣. کردنەوەی خولی (ART) کە گرنگی بە نەمانی توندوتیژی دەدات بۆ سەرجەم مامۆستاو خانەوادەی قوتابیەکان.

٤. کەمکردنەوەی ژمارەی قوتابیان لەناو پۆلەکاندا، لەبەر ئەوەی زۆری ژمارەی قوتابیان هۆکارێکە بۆ زیادبوونی توندوتیژی.

٥. گرنگی زیاتر بەیەلایەنی پەروەردەیی بدرێت، نەک تەنها فێرکردن، چونکە قوتابخانە جێگای پەروەردە فێرکردنە بەیەکەوە.

٦. هۆشیارکردنەوەی دایکان و باوکان لە رێگای کەناڵەکانی راگەیاندن و کۆبوونەوەکانی دایك و باوکان، لە رووی پەروەردەیە و کۆمەڵایەتی، هەروەها هۆشیارکردنەوەشیان بۆ کەمکردنەوەی رێژەی منداڵ دیاریکردنی وەچە

(تحديد النسل)، واتە هەر خێزانێك لە دوو یان سێ منداڵ زیاتر نەبێت. بۆ ئەوەی بتوانن بایەخی تەواو بە منداڵەکانیان بدەن لە رووی پەروەردەیی و تەندروستی و کۆمەلایەتی....هتد، وەك لە سەرەوە ئاماژەی پێدراوە زۆری ژمارەی منداڵ کاریگەری بەسەر زیادبوونی توندوتیژییەوە هەیە.

دووەم/ لێکۆڵینەوە لەسەر کاریگەری ژینگەی قوتابخانە لە سەر توندو تیژی قوتابی.

پێشنیارو ڕاسپاردەکان

١- بوونی بۆردی سپی لە قوتابخانەکان جگە لە دیمەنێکی شارستانی کە لە ئێستادا بۆتە پێداویستییەکی دەروونی قوتابیان، چونکە ژیان بەردەوام لە گۆڕان و نوێبوونەوەدایە.

٢- گرنگیدان بە باخچە و یاریگا و کافتیریا و کتێبخانەی تایبەت بۆ قوتابیان تا بتوانن لە کاتی دەست بەتاڵی و پشووەکان سوود لە کاتانە وەربگرێت هەروەها زیادکردنی ماوەی پشووی نێوان وانەکان بۆ ئەوەی قوتابی بتوانێت کەمێك ئارامی بەخۆی بدات و توانای وەرگرتنی زیاتر بێت و بتوانێت پێداویستییە بایۆلۆژی و دەروونییەکانی جێبەجێ بکات.

٣- دەرکردنی بڕیارێك وەزارەتی پەروەردەی حکومەتی هەرێمی کوردستان بە قەدەغەکردنی دانانی چاودێری نهێنی یاخود ئەو قوتابیانەی ڕادەسپێردرێن کە ئەرکی ناونووسین کردنی هاورێ و هاوپۆلەکانی خۆیان بگرنە ئەستۆ، ئەم دیاردەیە شوێنەواری نێگەتیڤ جێدەهێڵێت لەسەر کەسایەتی قوتابی و پچڕانی پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان و بەدەر لەوەی ئەم دۆخە درێژەپێدانی کلتووری حزبی بەعسە، چونکە بەعس بە درێژایی کارکردنی لە کۆمەڵگا ئەرکی چاندنی تۆوی دووبەرەکی و دروستکردنی گومان لە نێوان تاکەکانی کۆمەڵگا.

٤- قەدەغەکردنی قوتابی لەکارپێکردن و خاوێنکردنەوەی قوتابخانەکەیان، چونکە ئەم دیاردەیە شوێنەواری دەروونی جێدەهێڵێت و ڕەنگدانەوەی دەبێت لەسەر توندوتیژی قوتابی، بەو واتایەی کەسایەتی قوتابی بەدەر نابێت لە هەڵسوکەوتی توندوتیژی چونکە لە کەشوهەوایەکی ئارام و تەندروست پەروەردەنەکراوە، ئەمە لە کاتێکدا ئەم کارە هیچ پەیوەندیەکی بەقوتابییەوە

نییە جگە لە ڕێنمایی کردنی قوتابی بەوەی گرنگی بە پاك و خاوێنی قوتابخانەکەی بدات.

٥- کەمکردنەوەی ژمارەی قوتابیان لە پۆلدا بە جۆرێك بێت کە ژمارەیان لە (٢٠) قوتابی تێپەڕنەکات لە هەر پۆلێکدا، چونکە کەمی ژمارەی قوتابیان لە پۆلێکدا ڕێژەی توندوتیژی قوتابیان کەمدەکاتەوە کاریگەری پۆزەتیڤی دەبێت، لەبەرەوپێش چوونی پرۆسەی خوێندن و فێربوون، ئەمەش بەوە دەکرێت بە کردنەوەی قوتابخانە و پۆلی زیاتر لەو گەڕەکانەی کەوا ژمارەی قوتابیان لە پۆلدا زۆرە.

٦- بەمەبەستی ڕەخساندنی بارودۆخی لەبارو بەرەوپێشچوونی پرۆسەی خوێندن و فێرکردن. پێویستە ڕەچاوی باری دەروونی قوتابی بکرێت لە هەڵبژاردنی ڕەنگی بۆیەی پۆل و یەکانگیر بێت لەگەڵ ئەو ڕەنگەی لە بواری پەروەردە و فێرکردن بەکاردەهێنرێت.

٧- گرنگیدان بە خوێندنی وانە بە شێوازی گرووپ گرووپ، لە نێو قوتابیاندا، چونکە خوێندنی وانە بە شێوازی گرووپ زیاتر متمانە دروست دەکات لە نێوان قوتابی و مامۆستا، قوتابی بەهۆی گفتووگۆی نێوانیان زیاتر تێکەڵاوی یەکتر دەبن و دەبێتە هۆی دروستی گونجاوی لە پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانی نێوانیان بەمەش ڕاستەوخۆ دەبێتە هۆی کەمبوونەوەی توندوتیژی نێو قوتابیان.

٨- زیاتر کردنی شوێنەکانی ئاو خواردنەوە وتوالێتی قوتابخانەکان، چونکە بەهۆی زۆری ژمارەی قوتابیانو کەمی ئەم شوێنانە دواجار توندتیژی نێوان قوتابیانی لێدەکەوێتەوە.

پێشنیارو ڕاسپاردەکان

١- کردنەوەی خوولی بەسوود و پڕ بایەخ ساڵانە لە پشوەکاندا بۆ مامۆستایان لە گشت بوارەکانی مەعریفیدا.

٢- بایەخدان بە وانەکانی وەرزش هونەر مۆسیقا و کارە دەستییەکان...هتد، گشت ئەو وانانەی کە بۆ ماوەیەکی کاتی قوتابی لە بێزاری وانەکانی تر دوور دەخاتەوە و کەمێك چالاکیان دەکاتەوە ئەو وانانە لە کاتی خوێندا بخوێنرێت، وەکو سەرجەم وانەکانیتر وپشتگوێ نەخرێ.

٣- هەوڵبدرێت مامۆستا لە تەمەنێکی گونجاو ڕەگەزی گونجاو بۆ شوێنێکی گونجاو هەڵبژێردرێت کە ئەمەش بێگومان کاری بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەیە.

٤- چاودێریکردنی قوتابیان لەلایەن دایك وباوك و کەس و کاریان بۆ ڕێگەگرتن لە کارکردنیان دوای دەوامی قوتابخانە.

٥- هەوڵبدرێت لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەو وەزارەتی ڕۆشنبیری و گشت لایەنە پەیوەستدارەکان بەو گۆڕان و دەستکارییانەی کە دەکرێت لە پرۆگرامەکانی خوێندندا با گۆڕانەکان گۆڕانێکی ئەکادیمیانەو سەردەمانە و پڕ سوود مەعریفەت بن.

٦- بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەی هەولێر و دەووروبەر ناوەند هەوڵبدەن مامۆستای پسپۆر بۆ وانەی تایبەت بە خۆی دابمەزرێنن و هەروەها پێش هاتن و دەستپێکردنی دەوامی قوتابخانە سیستەمی ئیدارەی قوتابخانەکان ڕێکبخرێتو مامۆستا بەبێ کەموکوڕی و بەپێی پێویست دابین بکرێت.

٧- دروستکردنی قوتابخانە بە شێوەیەکی گشتی لە پارێزگای هەولێر بە تایبەتی لە دەشتی هەولێر و دەوروبەر بەشێوەیەکی گونجاو سەردەمانە بۆ ئەوەی ڕێژەی قوتابیان کەم دەبێتەوە لە قوتابخانەکان بە گشتی و تایبەتی لە پۆلدا.

پێشنیارو ڕاسپاردەکان

١. هەوڵدان بۆ ئاسایی کردنەوەی پەیوەندی نێوان هەردوو ڕەگەز، بە تێگەیاندنی قوتابیان لەمەڕ پەیوەندی خۆشەویستی سۆزداری بەتایبەتیش لە قوناغی هەرزەکاریدا، لە ڕێگەی توێژەری کۆمەڵایەتی یا ڕابەری پەروەردیەوە، ئەمەش بەڕێگەی تەرخانکردنی وانەیەکی تایبەت لە قوتابخانەکان لەمەڕ ئەو بابەت و باسانە، هەروەها بە ئەنجامدانی کۆڕو سیمینار لەسەر بابەتی تایبەت بە قۆناغی هەرزەکارییەوە.

٢. گرنگیدانی زیاتر بەوانەکانی(وەرزش و هونەری) چونکە قوتابیان بەتایبەتیش هەرزەکاران زیاتر لەم قۆناغەدا سوود لەبەهرە و تواناکانیان وەردەگرن.

٣. کردنەوەی خولی هۆشیاری لەمەڕ چۆنییەتی ڕەفتارکردن لەگەڵ قوتابی هەرزەکارو سروشتی قۆناغی هەرزەکاری...هتد، ئەمەش بۆ سەرجەم مامۆستا و فەرمانبەرانی قوتابخانەکان بە تایبەتی و قوتابیان بە گشتی.

٤. گرنگیدانی زێتر بە ڕاگەیاندن و هۆکارەکانی، ئەمەش بە زیاتر کردنی پرۆگرامی تایبەت لەسەر ئاراستەکردنی قوتابیان و ئەرك و ڕۆڵیان بەتایبەتیش لە تەمەنی هەرزەکاریدا.

٥. گرنگیدانی زیاتر و سەرقاڵکردنی زیاتری قوتابیان بە وانەکانیانەوە، ئەمەش لەڕێگەی پرۆگرامی زانستی و پەروەردەیەوە.

٦. دامەزراندنی (توێژەری کۆمەڵایەتی و ڕابەری پەروەردەیی) لە سەرجەم قوتابخانەکان، بە مەبەستی لێکۆڵینەوەو دانانی ڕێگە چارەی تەندروست بۆ

کێشە و گرفتەکانی قوتابیان، ئەمەش بە پێی ژمارەی قوتابیان، چەندێتی کێشە و گرفتەکان.

٧. زیاتر ڕوونکردنەوەی خۆشەویستی و پەیوەندی خۆشەویستی سۆزداری لە تەمەنی هەرزەکاری و لایەنی نێگەتیڤی لەسەر کەسایەتی، پرۆسەی خوێندن و چەندین کێشە و گرفتی تر.

٨. دروستکردنی بینایە بەپێی پێویستی ژمارەی قوتابیان و بەشێوەیەکی گونجاو لەگەڵ ئاستو تەمەنی قوتابیان و پێویستیەکانیان.

٩. جیاکردنەوەی قوتابیانی کوڕ و کچ بە تایبەتیش لە قۆناغی ناوەندیدا، بەهۆی نەشیاوی تەمەن و قۆناغەکەیانەوە، لە قوتابخانە تێکەڵاوەکاندا.

(بەشی بیستەم)

پێشنیارەکانی دەزگای سەرپەرشتیاریو پسپۆڕی و پەروەردەیی

١- پێکهێنانی لێژنەیەکی تایبەت بۆ دانانی پەیکەری ڕێکخستن و سیستەمی ناوخۆی بەڕێوەبەرایەتی گشتی سەرپەرشتیاری وەك پێناسەی سەرپەرشتیاری، ئامانجەکانی پلان و چالاکی ساڵانە، ئەرك و مافەکانی، پلەوپایەو مووچە لە بواری دارایی، دانانی فەرمانگەکانی پێویست لە دەزگاکانی بەڕێوەبەرایەتی گشتی سەرپەرشتیاری سەر بە دیوانی وەزارەت، وە لە پارێزگاکان و پەروەردەی قەزاکان.

٢- پسپۆری کردنی سەرپەرشتیاری پەروەردەیی لە گشت پارێزگاکانی هەرێم.

٣/ یەکخستنی سەرپەرشتیارانی هەردوو پەروەردەی / هەولێری (١)ی وە هەولێری (٢).

٤- جێبەجێکردنی گشت ڕێنمایەکانی تایبەت بە دانانی سەرپەرشتیارانی پسپۆڕیو پەروەردەیی بەپێ ئەم مەرجانەی خوارەوە.

أ- دەبێ پالێوراو خاوەن ئەزموون و خزمەتێکی ڕێكوپێکی بێتوە لەسەر بنەماییکی کۆمەڵایەتی و زانستی و دڵسۆزی بەرچاو بێت.

ب-خزمەتی لە ١٥ساڵ (فعلی) کەمتر نەبێت وە بۆ بواری کارگێری لە ٣ساڵ کەمتر نەبێت کە کاری کردبێت وەك (بەڕێوەبەر یان یاریدەدەر لە قوتابخانەکان).

ج- بەڵام لەبواری پسپۆری پێویستە ئەم مامۆستایە لە پسپۆڕیەکەی خۆی وانەی پۆلی (٣)ی ناوەندیو (٦)ی ئامادەیی بەسەرکەوتوویی وانەکانی گوتبێتەوە بەڵام بە نسبت پەروەردەیی ئەویش بویتە پسپۆری هەر کەسیك

نیازی سەرپەرشتیاری هەبێت ئەبی پشگیری بینی کە ئەم بابەتە دەلێتەوە ئەزموونی سەرپەرشتیاری دەدات.

بۆسەرپەرشتیاری پەروەردەیی دەبێ دەرچووی یەك لەم پەیمانگایانەی خوارەوە بێت:

١- پ. مەڵبەندی مامۆستایان.

٢- پ. پێگەیاندنی مامۆستایان.

٣- خانەی مامۆستایان.

٤- دەبێ پلەی هەلسەنگاندنی مامۆستای داواکار بۆ سەرپەرشتیاری پەروەردەیی و پسپۆری و کارگێری بەلای کەمەوە (٣-٥) سوپاس نامە و پێی زانینی هەبێ.

٥- هیچ سزاییکی و لێکۆڵینەوەی لەسەر نەبێ لە ماوەی هەشت ساڵ پێش داواکردنی پلەی سەرپەرشتیاری و تەمەنی لە (٥٠) ساڵ زیاتر نەبێت وە لە (٣٥) ساڵ کەمتر نەبێت لەگەڵ رەچاوکردنی باری تەندروستی و جەستەیی.

٦- دەرچوون لە تاقیکردنەوەی سەرپەرشتیاری و نمرەی لە (٦٠) کەمتر نەبێت وە لە چاوپێکەوتن لەگەڵ لێژنەی کە پێك دێت لە دیوانی وەزارەت سەرکەوتن بەدەست بێنێت.

٧- پێویستە داواکار داواکەی لەگەڵ راژەی خزمەتی لەیەکەی سەرپەرشتیاری خۆی وە بەڕێوەبەرایەتی پەروەردەکەی بەرز بکاتەوە رای خۆیان نیشان بدەن بۆ بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی پارێزگای خۆی ئینجا بە شێوەیەکی فەرمی بەرزبکرێتەوە بۆ بەڕێوەبەرایەتی سەرپەرشتیاری گشتی لە دیوانی وەزارەت.

٨- پالێوراو دەبێ بە فەرمانی وەزاری پلەی سەرپەرشتیاری پێ بدرێت پاش بەرزکردنەوەی ناوی دەرچوان لە ئەزموون چاو پێکەوتن لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی گشتی سەرپەرشتیاری وە بەهەمان شێوە پاش تێپەڕبوونی ساڵێك لەسەر کارەکەی بە سەرکەوتوویی جێگیر بکرێت.

٩- سەرپەرشتیاری بە شێوەی کاتی لە هیچ فەرمانگەیەك جگە لە یەکەی سەرپەرشتیاری نابێت کار بکات چونکە پلەی سەرپەرشتیاری پسپۆری و پەروەردەیی تەنها بۆ کاری سەرپەرشتیاریە و پلەیەکی تایبەتە.

١٠- تاقیکردنەوەی سەرپەرشتیاری لە مانگی تەمووز ئەنجام بدرێت لەگەڵ چاوپێکەوتن وە لە ٨/١ بەشداری خولی شیاندن بکات بۆ ماوەی یەك مانگ وە لە ٩/٢٠ دەست بەکاربێت ساڵانە.

١١- یەکخستنی پلەوپایە و دەرماڵە و مووچەی سەرپەرشتیاران لە هەرێمی کوردستان. بەمەرجێك جیاوازێکی بەرچاوی هەبێت لەگەڵ (بەڕێوەبەرو یاریدەدەر و مامۆستایانی قوتابخانەکان).

١٢- دانانی سەرپەرشتیاری یەکەم وەیاریدەدەرکەی رەچاوی چەند مەرجێك بکرێت وەك:

أ- خزمەتی لە سەرپەرشتیاری لە ٦ ساڵ کەمتر نەبێت.

ب-کەسایەتێکی بەرچاوی هەبێت.

ج- بۆ سەرپەرشتیاری پەروەردەیی یەکەم پسپۆری کارگێری بێت.

د- یاریدەدەر نابێت لە (٥) ساڵ خزمەتی لە سەرپەرشتیاری کەمتر بێت و کارگێری بێت.

١٣- گۆرینی ناونیشانی (یاریدەدەری سەرپەرشتیاری لە پەروەردەی قەزاكان) بۆ سەرپەرشتیاری یەكەمی قەزا.

١٤- لە ئاكامی كۆبوونەوەی لێژنەكەمان و پاش گفتوگۆیەكی تێرو تەسەل بریاردرا بە زۆربەی زۆری دەنگ بە نەمانی ناونیشانی (هاریكاری سەرپەرشتیاری یەكەمی گشتی كە بەرژەوەندی پرۆسەی پەروەردەی تێدانییە.

١٥- كردنەوەی یەكەی ژمێریاری و گشت هۆبەكانی تری پێویست لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی سەرپەرشتیاری.

١٦- جێبەجێكردنی سەردانی سەرپەرشتیاران بۆ قوتابخانەكان بەپێی پلانی ساڵانە پاش دابەشكردنی قوتابخانەكان بەسەر سەرپەرشتیاران بە شێوەی (محاور) وە دەبێ پەیوەندی بە قوتابخانەكەی خۆی دەمینیتەوە تاكو دانانی پلانی نوێ (نەپچرێتەوە).

١٧- دەرماڵەی سەرپەرشتیاران بكرێت بەم شێوەی خوارەوە:

أ- سەرپەرشتیاری پەروەردەیی و پسپۆری یەكەم لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەكان ٢٠٠٠٠٠ هەزار دینار.

ب-سەرپەرشتیاری پەروەردەیی یەكەم لە قەزاكان جگە لە مەڵبەندی پارێزگاكان ١٧٥٠٠٠ دینار.

ج- ١٥٠٠٠ دینار بۆ ئەو سەرپەرشتیارانەی كە لیستی سەفەریان نییە لە گشت پەروەردەكان.

١٨- ئەنجامدانی هەڵسەنگاندنی سەرپەرشتیاران بەپێ فۆرمی تایبەت بێت لە ئایندە ئامادە بكرێت.

١٩- كەمكردنەوەی بەش (نصاب)ی سەرپەرشتیاران بۆ سەردانی سەرەتایی و ناوەندی و ئامادەیی بەم شێوەی خوارەوە بێت:

١/ بۆ پسپۆری زمان و کۆمەڵایەتی (٦٠) مامۆستا بۆیەك سەرپەرشتیار.

٢/بۆ پسپۆری زانستەکان و هونەر و وەرزش (٥٥) مامۆستا بۆیەك سەرپەرشتیار.

٣/ بۆ پسپۆری کارگێری (بەرێوەبەر یاریدەدەر) (٤٥) مامۆستا بۆ یەك سەرپەرشتیار.

٤/ بۆ سەرپەرشتیارانی پەروەردەیی / کارگێری / ئینگلیزی / کوردی / بیرکاری (٥٠) مامۆستا وە بۆ پسپۆرەکانی تر (٤٠) مامۆستا بێت.

٢٠- جێبەجێکردنی سیستەمی (معایشە) پێکەوە ژیان بۆ سەرپەرشتیارانی کارگێری‌و پسپۆری بەپێی پێویست بۆ بەرێوەبەرو یاریدەدەرو مامۆستایانی تازە دامەزراو.

٢١- جێبەجێکردنی سیستەمی سەردانی گروپ (فئات) بەم شێوەی خوارەوە بێت:

أ- لە (١)ساڵ تا (١٠) ساڵ سێ جار کەمتر نەبێت.

ب-لە (١٠) ساڵ تا (٢٠) ساڵ دووجار کەمتر نەبێت.

ج- مامۆستایانی کە خزمەتیان لە (٢٠) ساڵ زیاتر تەنها لە کاتی پێویست سەردان بکرێ.

٢٢- دابین کردنی شوێنی حەسانەوەی بۆ سەرپەرشتیاران لەو دەڤەرانەی کە ئوتێلی تێدا نییە.

٢٣- هەر سەرپەرشتیارێك لەسەر داوای خۆی تەنسیب کرا بۆ ئەو شوێنانەی کە پێویستیان پێی هەیە بۆ ماوەی پێنج ساڵ خزمەت بکات بە پێدانی بەڵێن.

٢٤- ئامادەکردنی (بحث) تۆژینەوە یەك لەلایەن سەرپەرشتیاران لە ماوەی (٥) ساڵ جارێك لەسەر تەوەری کارو چالاکیەکانی پەروەردە.

٢٥- ڕێکخستن (لیستی سەفەر) بۆ سەرپەرشتیاران لە گشت پارێزگاکانی هەرێم بەیەکسانی وبێ جیاوازی.

٢٦- ئەنجامدانی کۆنفراسی پەروەردەیی ساڵانە تایبەت بەسەرپەرشتیاران.

٢٧- بەباش دەزاندرێت وە لە بەرژەوەندی پەروەردەیی و کەسایەتی سەرپەرشتیاران پێشنیار کرا کە سەرپەرشتیاران دووربن لە وانە ووتنەوەی تایبەت دوای دەوام.

٢٨- دانان و ڕێکخستنی پلانی کارەکانی سەرپەرشتیاران بۆ گشت پارێزگاکانی هەرێم بە شێوەی نامیلکە دابەش بکرێت بەسەر سەرپەرشتیاران لە لایەن بەڕێوەبەرایەتی گشتی سەرپەرشتیاری بە پێکهێنانی لیژنەیەکی تایبەت.

٢٩- بۆنەهێشتنی گرفتە پەروەردەییەکان پێویستە سەرپەرشتیاران ڕاستەوخۆ ئەندام بن لە هەموو ئەو لیژنانەی کە تایبەتە بە کارە پەروەردەییەکان کە پێك دەهێنرێت ساڵانە.

٣٠- گەشەپێدانی کۆڕو کۆبوونەوەکانی (دایکان و باوکان و مامۆستایان) بۆ زیاتر بایەخدان بە ڕۆڵی خێزان لە پرۆسەی خوێندن و هەماهەنگی باوکان و دایکان زیاتر بێت.

٣١- جێبەجێکردنی یاداشتەکانی سەرپەرشتیاران لەلایەن دامو دەزگاکانی پەروەردەیی بێ دواخستن وەڵامیان بدرێتەوە.

٣٢- پتەوکردنی پەیوەندی نێوان داموو دەزگاکانی پەروەردە لەگەڵ یەکەی سەرپەرشتیارانی پەروەردەیی و پسپۆری بۆ جێبەجێکردنی ڕێنماییەکانی پرۆسەی پەروەردەو فێرکردن وە فەلسەفەی وەزارەت.

٣٣- ناردنی سەرپەرشتیاران بۆ دەرەوەی وولات بۆ ئاشنا بوون لە شێوازی سیستەمی سەرپەرشتیاری لە وولاتانی دەرەوە بە وەرگرتنی رأی بەڕێوەبەرایەتی گشتی سەرپەرشتیاری.

٣٤- وەرگرتنی بیرورای سەرپەرشتیاران لە کاتی نۆژنکردنەوەو دەستنیشانکردن و دروستکردنی بالاخانەی قوتابخانەکان لە ئایندا.

٣٥- دانانی بەڕێوەبەرایەتی تایبەت بە سەرپەرشتیاری پیشەیی.

٣٦- پەیرەوکردنی سیستەمی پسپۆریتی لە ئیشوکاری سەرپەرشتیاری پەروەردەیی. چونکە سەرپەرشتیاری ئەرکێکی قورسە و ئامانجەکانی بە ووردی نایەتەدی.

٣٧- دەستنیشان کردنی سەرپەرشتیاری کارگێری لەو سەرپەرشتیارانەی کە شارەزان لە بواری کارگێری.

٣٨- رێکخستنەوەی نرخی کیلۆمەتری هاتووچۆ بە پێی جۆری رێگاو ناوچەی شاخاوی و دەشت بەلەبەرچاو راگرتنی زیادو کەمی بەنزین و کاریگەری لەسەر کرێی هاتووچۆ.

٤٢- سەرپەرشتیاری پسپۆری پێویستە شارەزایی هەموو ئەو رێگایانە بێت کە بابەتەکانی خوێندنی کە پێ دەگوترێتەوە.

٤٣- سەرپەرشتیاری پسپۆری پێویستە دانەبڕاو بێت لە هەموو ئەو سەرچاوانەی کە پێوەندیان هەیە بە پسپۆرپەکەیەوە.

٤٤- یەکەی سەرپەرشتیاری پسپۆری و پەروەردەیی بگۆردرێت بۆ بەڕێوەبەرایەتی.

٤٥- یەکەی سەرپەرشتیاری پسپۆری و پەروەردەیی مانگانە نثریەکی هەبێت.

٤٦- بۆ جێگیربوونی سەرپەرشتیاران (فۆرمێ هەڵسەنگاندنی راپۆرتی) سەرپەرشتیاری یەکەم لەبەرچاو بگرێت وە کاری پێ بکرێت.

٤٧- قەدەغەکردنی گۆڕینی پسپۆڕی بەهەموو شێوەیەك.

٤٨- رێگا نەدانی ئەوانەی کە لە ئەزموونی سەرپەرشتیاران کەوتون بۆ ماوەی سێ ساڵ دا.

٤٩- دانانی سەرپەرشتیاری بۆ تاقیگەکانی زانست و پەرتووکخانە.

٥٠- کردنەوەی خولی بەهێزکردن لە بواری سەرپەرشتیاری بەپێی پێویست و بەڵکو بەشێوەی ئیجباری بێت.

٥١- دارشتنی پەیرەوی ناوخۆی تایبەت بە سەرپەرشتیاری پسپۆڕی و پەروەردەیی لە روانگەی فەلسەفەی پەروەردەی حکومەتی هەرێمی کوردستان.

٥٢- دیارکردنی دەسەڵاتی سەرپەرشتیارانی پسپۆڕی و پەروەردەیی بەپێی سیستەم و پرۆگرامی ناوخۆ بۆئەوەی ببێتە پاڵ پشتی وەزارەت و بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردە بەمەبەستی کارکردن لەپێناو رێکخستن و سەرخستنی پرۆسەی کارگێڕی (٣) سەردان بێت لە ساڵی خوێندن (ئاراستە کردن / بەدواداچوون / هەڵسەنگاندن).

٥٣- دروست کردنی ئەنکیتیکی تایبەت بە کەسایەتی مامۆستا وە لە هەڵگرتنی لەلایەن سەرپەرشتیار و ئاڵوگۆڕکردنی لەنێوان سەرپەرشتیاران لەکاتی پێویست.

٥٤- زیاد کردنی سەردانی سەرپەرشتیارانی پەروەردەیی بۆ قوتابخانەکان لە (٣) سەردان بکرێت بۆ (٤) سەردان لە ساڵی خوێندن (٢) سەردان پێش نیوەی ساڵ وە (٢) سەردان پاش نیوەی ساڵ / ١- سەردانی یەکەم: ئاراستەکردن.

٢- سەردانی دووەم و سێیەم: پێداچوونەوە. ٣- سەردانی چوارەم: هەڵسەنگاندن.

٥٥- بۆ نەهێشتنی گرفتە پەروەردەییەکان وە بەرەوپێش بردنی پرۆسەی پەروەردە پێویستە سەرپەرشتیاران بەپێی پسپۆڕی خۆیان ڕاستەخۆ ئەندام بن لە هەموو ئەو لیژنانەی کە تایبەتە بە کارە پەروەردەییەکان. وەك گۆڕین و بەدواداچوونی پرۆگرامەکان، وە دەستنیشانکردنی شوێنی پێویست بۆ بینانیەی قوتابخانەکان و خانووی مامۆستایان لە وەرگرتن و جێبەجێکردن.

٥٦- دانانی لیژنەیەکی هەمیشەیی لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی سەرپەرشتیاران بۆ بەداواداچوونەوەی کاروباری پەروەردەکان و بەپێچەوانە.

٥٧- ڕێکخستنی سەردانەکانی سەرپەرشتیاران بەشێوەی گشتی بۆ قوتابخانەکان واتە لە دوو سەرپەرشتیار زیاتر سەردانی یەك قوتابخانە نەکەن لەیەك ڕۆژ یا یەك دەوام واتە خشتەی سەردانەکان هەبێت پێشینە.

٥٨- هەر سەرپەرشتیارێك کاری نارێکی کرد و سزا درا پاشان سزایەکەی هەڵنەوەشێتەوە.

٥٩- خولی تایبەت هەبێت بۆ سەرپەرشتیارانی کارگێڕی بۆ ڕاهێنانیان لەسەر تۆمارگاکان و نمرەی مانگانە وە بڕوانامە وە تۆمارگەی گشتی.

٦٠- دابین کردنی مقعەدی خوێندن بۆ سەرپەرشتیاران (بکالوریوس، ماجستیر).

٦١- پەروەردەی مەدەنی سەرپەرشتیاری تایبەتی خۆی هەبێ.

ناوەرۆك

ز	بابەت	لاپەڕە
١	پێشنیار و ڕاسپاردەكان	١
٢	**بەشی یەكەم:** چارەسەر و پێشنیارەكانی پرۆگرامی خوێندن	٢
٣	**بەشی دووەم:**	
	١- پێشنیاز بۆ بەرزكردنەوەی ئاستی زانستی مامۆستایان	٧
	٢- پێشنیاز بۆ چارەسەری باری ژیانی گوزەرانی مامۆستا	٩
	٣- پێشنیاز بۆ ڕاهێنانی مامۆستایان	١٠
٤	**بەشی سێیەم:**	
	- پێشنیازەكانی ئەزموونەكان	١٢
	- پێشنیازەكانی هەڵسەنگاندن	٢٢
	- پێشنیازەكانی بڕوانامەكان	٢٤
٥	**بەشی چوارەم:**	
	- گۆڕانكاری لە سیستەمی قۆناغەكانی خوێندن	٢٧
	- گۆڕانكاری پەیڕەوی ناوخۆی قوتابخانە سەرەتاییەكان	٣٢
	- سیستەمی مامۆستای یەكەم	٣٧
	- ئەركەكانی مامۆستای یەكەم	٣٩
	- مافەكانی مامۆستای یەكەم	٤١
	- پێشنیارەكان	٤٢
	- تعدیلات نظام المدارس الثانویة الم قم (٢)ل٩٧٧	٤٦
٦	**بەشی پێنجەم:**	
	١- پێشنیارەكانی باخچەی ساوایان	٥٢
	٢- پێشنیارەكانی خوێندنی سەرەتایی	٥٥
	٣- پێشنیارەكانی نەهێشتنی نەخوێندەواری	٥٩
٧	**بەشی شەشەم:**	
	- پێشنیارەكانی فێركردنی دواناوەندی و پیشەیی	٦٧
	- دواناوەندیەكان	٧١
	- ئامادە پیشەییەكان	٧٣
	- دواناوەندیەكانی ئێواران	٧٤
	- دواناوەندییە نموونەییەكان	٧٤

٨	**بەشی حەفتەم:** پەیمانگاکان	٧٥
٩	**بەشی هەشتەم:** پلان دانانی پەروەردەیی	٧٧
	بەشی نۆیەم: – بیناسازی	١٠٠
	بەشی دەیەم: – میلاکات – پێشنیارەکانی میلاکی ناوەندی و دواناوەندی – پێشنیارەکانی میلاکی فەرمانبەران	١٠٨ ١٠٩ ١١٠
	بەشی یازدەم: – پێشنیارەکانی پێداویستی کارگێری و دارایی قوتابخانەکان	١١٢
	بەشی دوازدەهەم: – کارگێری قوتابخانەکان – خوێندنگاکان	١١٥
	بەشی سیانزدەهەم: – راگەیاندنی پەروەردەیی	١١٨
	بەشی چواردەهەم: – چالاکی وەرزشی و هونەری	١٢٣
	بەشی پازدەهەم: – اللغە العربیە – چارەسەر و پێشنیارەکانی زمانی عەرەبی بە کوردی – چارەسەر و پێشنیارەکانی زمانی سریانی – چارەسەر و پێشنیارەکانی زمانی تورکمانی	١٢٨ ١٣١ ١٣٤ ١٣٧
	بەشی شازدەهەم: – توێژینەوەو لێکۆڵینەوەی پەروەردەیی	١٣٩
	بەشی حەڤدەهەم: – راسپاردەکان و پێشنیارەکانی پەروەردەی تایبەت	١٤٣
	بەشی هەژدەهەم: – پێشنیارەکانی لێکۆڵینەوەی تایبەت بە گیروگرفتی قوتابیان و خوێندکاران	١٤٦

	بەشی نۆزدەهەم :	
	– توێژینەوەی سەنتەری توێژینەوەی – کۆمەڵایەتی	
	١– لێکۆڵینەوە لەسەر توندوتیژی	١٤٨
	٢– لێکۆڵنەوە لەسەر کاریگەری ژینکە	١٤٨
	٣– لێکۆڵینەوە لەسەر ئاستی خوێندن	١٤٩
	٤– لێکۆڵینەوە لەسەر ئاکامی تێکەڵاوی	١٥١
		١٥٤
	بەشی بیستەم :	
	–پێشنیارەکانی دەزگای سەرپەرشتیاری پەروەردەیی و پسپۆری	١٥٤

حکومەتی هەرێمی کوردستانی عیراق

وەزارەتی پەروەردە

COUNCIL OF MINISTERS

١٩٩٢ ز

٢٦٩٢ ک

MINISTRY OF EDUCATION

ئەنجومەنی وەزیران

چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە - هەولێر